

อิดอฎฮาตามวันอะเราะเฟะฮ์

ชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์สู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ

เขียนโดย

ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา

แปลโดย

อุษมาน อิดรีส

ซุฟอัม อุษมาน

อิดอฎฮาตามวันอะเราะเฟะฮ์

ชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์สู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ

โดย : ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา

แปลโดย อุษมาน อิดรีส & ซุฟอัม อุษมาน

พิมพ์ที่ บริษัท เวิร์สออปเซ็ท 1993 จำกัด
99/1 ม.7 ต.ลำโพ อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110

พิมพ์ครั้งที่ 1 (พ.ศ. 1432 - พ.ศ. 2554)

จำนวนพิมพ์ 3,000 เล่ม

ISBN

ราคา บาท

จัดพิมพ์โดย: สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
135/8 หมู่ 3 ตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160
โทรศัพท์ 073-418613 โทรสาร 073-418615
Email: yi@yiu.ac.th, Website: www.yiu.ac.th

สนับสนุนการพิมพ์โดย อาจารย์สมาน มาลีพันธ์
รองประธานกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
ประธานคณะผู้ทรงคุณวุฒิสำนักจุฬาราชมนตรี

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตา ผู้ทรงปรานีเสมอ

แท้จริงมวลการสรรเสริญเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ เราขอสรรเสริญพระองค์ เราขอความช่วยเหลือจากพระองค์ เราขอภัยโทษจากพระองค์ เราขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากความชั่วร้ายของตัวเรา และความเลวทรามของการทำงานของเร ผู้ใดที่อัลลอฮ์ทรงประทานทางนำแก่เขา แน่แท้ไม่มีผู้ใดสามารถทำให้เขาหลงผิดได้ และผู้ใดที่พระองค์ทรงทำให้เขาหลงผิด แน่แท้ย่อมไม่มีทางนำสำหรับเขา ฉันขอปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ผู้ทรงเอกะ ไม่มี การตั้งภาคีใด ๆ กับพระองค์ และฉันขอปฏิญาณตนว่ามุหัมมัด เป็นบ่าวและศาสนทูตของพระองค์ ขออัลลอฮ์ทรงประทานพรอันประเสริฐแด่ท่านนบีมุหัมมัด ตลอดจนครอบครัวและบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่าน

สืบเนื่องจากสภาพความขัดแย้งเกี่ยวกับการกำหนดวันอีตอฎฮาที่เกิดขึ้นกับชาวมุสลิมในประเทศของเรา โดยเฉพาะในหมู่แกนนำสังคมนุสลิมในกรณีในวันอีตอฎฮาในประเทศของเราไม่ตรงกับวันที่บรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์กำลังชุมนุม (วุกูฟ) อยู่ ณ ทุ่งอะเราะเฟาตและวันเชือดที่มินา ดังนั้นข้าพเจ้าจึงได้รับการขอร้องให้ช่วยชี้แจงเกี่ยวกับสุนนะฮ์ของท่านนบี ﷺ ภายใต้บริบทของเจตนารมณ์แห่งชะรีอะฮ์อิสลามตามข้อเท็จจริงทางวิชาการในกรณีดังกล่าว ซึ่งถ้าหากว่าต้นเหตุของความขัดแย้งข้างต้นเกิดขึ้นจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนทางวิชาการ ข้าพเจ้าเชื่อมั่นเหลือเกินว่า บทความชิ้นนี้สามารถไขปัญหาและให้คำตอบต่อประเด็นต่างๆที่ยังคลุมเครือและซ่อนเร้น

เมื่อวันที่ 5 ชุลหิจญะฮ์ ปี 1422 ฮ.ศ. (ค.ศ. 2002) ข้าพเจ้าได้เขียนบทความชิ้นหนึ่งเกี่ยวกับปัญหานี้ แต่ยังไม่ค่อยสมบูรณ์นัก ดังนั้น ข้าพเจ้า

จึงได้แก้ไขและเพิ่มเติมเนื้อหาในบทความชิ้นนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และตั้งชื่อว่า “อีตอฎฮาตามวันอะเราะเฟาฮ์ ชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์สู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ” และขอสรรเสริญอัลลอฮ์ที่ทรงทำให้งานเขียนบทความชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ข้าพเจ้าขอวิงวอนต่อเอกองค์อัลลอฮ์ให้ทรงโปรดรวบรวมหัวใจของบ่าวผู้ศรัทธาให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บนพื้นฐานแห่งความเมตตา ทางนำ และหลักการด้านชะรีอะฮ์อันประเสริฐยิ่งของพระองค์ ก่อนที่จะเกิดเอกภาพด้านแนวคิดบนพื้นฐานแห่งความกระจ่างแจ้งทางวิชาการที่แท้จริงจากพระองค์ เพราะลำพังความรู้ที่แท้จริงอาจจะมีผลต่อบรรดาจิตใจที่ไม่ยอมสยบต่อสัจธรรมแห่งเจตนารมณ์ของชะรีอะฮ์อิสลามและสุนนะฮ์ของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ผู้นำความเมตตา ความมีเกียรติและความเจริญก้าวหน้าสู่มนุษยชาติบนโลกนี้ และโลกอาคิเราะฮ์ ควบคู่กับความเป็นเอกภาพและความศักดิ์ศรีของอิสลามในฐานะศาสนาของอัลลอฮ์ที่สูงส่งยิ่งบนโลกใบนี้

ท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณบรรดาผู้ทรงคุณวุฒิ อุลละมาฮ์ กอฎี (ผู้พิพากษา) ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่นับถือบรรดาและนักวิชาการ ทั้งในและต่างประเทศ ที่ได้แสดงความคิดเห็น และให้การสนับสนุนต่อความพยายามในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์สมาน มาลีพันธ์ ที่ได้กรุณาจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ และต้องขอภัยต่อบรรดาผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นๆที่ยังไม่เอื้อโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และขอขอบคุณอุษมาน อิดริส และซุฟอัม อุษมานที่ได้เห็นดเห็น้อยเคียงบ่าเคียงไหล่กับข้าพเจ้าเพื่อให้หนังสือเล่มนี้แล้วเสร็จ ทั้งฉบับภาษามลายู และภาษาไทย ขอพระองค์อัลลอฮ์โปรดตอบแทนพวกเขาทั้งหลายแทนพวกเราและอิสลามด้วยความดีงามที่มากมาย

وَصَلَّى اللهُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ، سُبْحَانَ
رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ، وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

พี่น้องของท่าน

มัสยิดอิมบาศูรเราะหฺมาน ปัตตานี
5 ซูลหิจญะฮฺ 1429 ฮ.ศ.

ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา
อธิการบดีมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
คณะกรรมการสันนิบาตมุสลิมโลก
ประจำประเทศไทย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำผู้เขียน	3
คำนิยม	8
รายชื่อคณะผู้ทรงคุณวุฒิ	31
อีตัจญ์ฮฺตามวันอะเราะเราะฮฺ	
คือชะรีอะฮฺของอัลลอฮฺสู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ	38
บทที่ 1: นิยามวันอะเราะเราะฮฺ	39
• นิยามของท่านนบี	39
• วันอะเราะเราะฮฺตามความเข้าใจของอิหม่ามมัซฮับ	40
บทที่ 2: นิยามวันอีตัจญ์ฮฺ	44
• นิยามของท่านนบี	44
• การปฏิบัติของอูลละมาฮ์เศาะหาบะฮฺและตาบิอีน	45
บทที่ 3: การกำหนดวันอะเราะเราะฮฺและวันอีตัจญ์ฮฺ	49
บทที่ 4: การคำนวณและการใช้กล้องดูดาว	51
บทที่ 5: ความประเสริฐของวันอะเราะเราะฮฺและอีตัจญ์ฮฺ	53
• ความประเสริฐของวันอะเราะเราะฮฺ	53
• ความประเสริฐของวันอีตัจญ์ฮฺ	55
บทที่ 6: ความต่างของมัฎละฮฺ	58
• ทักษะของบรรดาอิหม่ามมัซฮับ	68
• ทักษะของอูลละมาฮ์ซาฟิอียะฮฺ	70
1. กฎว่าด้วยความขัดแย้งของอูลละมาฮ์มัซฮับซาฟิอียะฮฺ	72
2. การเห็นจันทร์เสี้ยวของชาวมักกะฮฺ	73
3. ประเด็นการวินิจฉัย	74

4. ให้เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ยากกว่า	76
บทที่ 7: อีตอฎฮาตามวันอะเราะเราะพะฮุ	78
บทที่ 8: การถือศีลอดอะเราะเราะพะฮุในวันอะเราะเราะฟาต	86
คือเอกภาพแห่งอิบาดะฮ์ของประชาชาติมุสลิม	
บทที่ 9: การเชือดอฎฮียะฮ์ในวันอีตอฎฮาคือสุนนะฮ์ของท่านนบี	89
บทที่ 10: ข้ออ้างและคำตอบ	91
บทที่ 11: การกำหนดวันอะเราะเราะพะฮุเป็นความรับผิดชอบ	97
บทที่ 12: พัตวาอุลละมาอ์	100
• พัตวาจากตารูลอิฟตาอ์ ประเทศอียิปต์	100
• พัตวาจากสภายุโรปเพื่อการพัตวาและวิจัย	101
• มติจากสภามัจญ์มะฮ์ อัล-ฟิกฮ์ อัล-อิสลามีย์	101
13. มติการประชุมที่ประเทศไทย	103
• การประชุมที่กรุงเทพฯ	103
• การประชุมที่นครราชสีมา	104
คำสั่งท้าย	105
บรรณานุกรม	109

คำนิยม

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والمصلاة والسلام على نبينا محمد خاتم الأنبياء

والمرسلين وعلى آله وصحبه ومن اقتدى بسنته إلى يوم الدين، وبعد؛

ฮัจญ์เป็นหลักอิสลามประการที่ 5 ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ ทรงบัญญัติแก่ผู้ที่มีความสามารถ

องค์ประกอบที่สำคัญของการทำฮัจญ์ คือการรุกูฟ ผู้ใดที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ แล้วไม่ได้รูกูฟ การทำฮัจญ์ของเขาก็ใช้ไม่ได้

การรูกูฟมีกำหนดแน่นอนทั้งวัน เวลา และสถานที่ วันรูกูฟรู้จักกันในนามวันอะรอพะฮุ ซึ่งตรงกับวันที่ 9 ของเดือนซุลฮิจยะฮ์ สถานที่ทำการรูกูฟคือทุ่งอะรอพะฮุ ซึ่งอยู่ห่างจากนครมักกะฮ์ประมาณ 22 กิโลเมตร เนื่องจากทุ่งอะรอพะฮุ อยู่ในเขตมหานครมักกะฮ์ ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ดังนั้นผู้รับผิดชอบในการกำหนด วันรูกูฟ ณ.ทุ่งอะรอพะฮุ คือ ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบียเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ประเทศอื่นไม่สามารถกำหนดวันรูกูฟได้

บรรดามุสลิมต่างเข้าใจดีถึงความประเสริฐของวัน รูกูฟ ซึ่งมีอยู่อย่างมากมาย และการปฏิบัติความดีในวันรูกูฟ จะได้รับการตอบแทนความดีอย่างใหญ่หลวง ทำให้บรรดาฮัจญ์ต่างฉวยโอกาสในการทำความดี ขณะทำการรูกูฟ ด้วยการกล่าวคำตัสบียะฮ์ กล่าวตักบิร กล่าวตัสบีฮ์ กล่าวตะฮ์ลีล กล่าวตะหฺมิด เพื่อสดุดีสรรเสริญ และเทิดทูนความยิ่งใหญ่ของพระองค์ กล่าวคำขออ้ออู กล่าวคำขอภัยโทษ กล่าวซิกรุลลอฮ์ และอ่านอัลกุรอาน ส่วนผู้ที่มิได้ประกอบพิธีฮัจญ์ ก็ฉวยโอกาสตักดวงความดีด้วยการกล่าวตักบิร และถือศีลอด ซึ่งพากผลนั้นมหาศาล ดังที่อบูอตาละฮ์ รัฎฎิฮ์ กล่าวว่า ท่านร่อซูลุลลอฮ์ ถูกถามเกี่ยวกับการถือศีลอดในวันอารอพะฮุ ท่านกล่าวไว้มีความหมายว่า

“จะลบล้างความผิดในปีที่ผ่านมา และปีที่ยังเหลืออยู่”

บันทึกโดย มุสลิม

ต่อจากวันอะรอฟะฮฺ คือ วันอีดิ้ลอัฎฮา หรือวันนะหฺร์ วันทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน หลังจากที่บรรดาฮัจญ์จออกเดินทางจากทุ่งอะรอฟะฮฺตอนพลบค่ำ โดยมุ่งหน้ามายังตำบลมินา หลังจากพักค้างที่มุซตะลิมะฮฺ ในวันนะหฺร์ คือวันที่ 10 ของเดือนซุลฮิจญะฮฺ เพื่อขว้างเสาหินอะกะบะฮฺ ทำการตะฮัลลุลเอาวัล คือ ตัดผม หรือโกนศีรษะ และเชือดกุรบาน ส่วนผู้ที่มิได้ประกอบพิธีฮัจญ์ จะทำการละหมาดอีดิ้ลอัฎฮา และเชือดกุรบาน อันเป็นการแสดงถึงการปฏิบัติพิธีที่มีความยิ่งใหญ่พร้อมกัน ของมุสลิมทั่วโลก ทั้งผู้ที่ประกอบพิธีฮัจญ์ และผู้ที่มิได้ประกอบพิธีฮัจญ์ และเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงเอกภาพของบรรดามุสลิม ในฐานะที่เป็นประชาชาติเดียวกัน ดังที่พระองค์อัลลอฮฺ ตรัสว่า

" **إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ** "

“แท้จริงนี่คือ ประชาชาติของพวกเขาเจ้าซึ่งเป็นประชา-ชาติเดียวกัน และข้าเป็นพระเจ้าของพวกเขาเจ้า ดังนั้น พวกเจ้าจงเคารพภักดีต่อข้าเถิด” (อัลอัมบิยาอ / 92)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า วันอะรอฟะฮฺ และวันอีดิ้ลอัฎฮา มีความสัมพันธ์กัน และราชอาณาจักรซาอุดี- อารเบีย เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนด มวลมุสลิมทั่วโลกเป็นผู้ปฏิบัติตาม ซึ่งตรงความเห็นของนักวิชาการส่วนใหญ่ในอดีตและปัจจุบัน การที่ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา อธิการบดีมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา คณะมนตรีองค์การสันนิบาตมุสลิมโลก ประจำประเทศไทย และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสำนักจุฬาราชมนตรี ได้เขียนหนังสือชื่อ “อีดิ้ลอัฎฮาตามวันอะรอฟะฮฺ ชะรีอะฮฺของอัลลอฮฺสู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ” จึงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในการให้ความกระจ่างแจ้งแก่บรรดามุสลิมได้ทราบถึงความสำคัญของวันอะรอฟะฮฺ และวันอีดิ้ลอัฎฮา และไขข้อข้องใจให้ได้รู้ถึงทัศนะของนักวิชาการ เกี่ยวกับการยึดวันอะรอฟะฮฺ และวันอีดิ้ลอัฎฮา ตามที่ราชอาณาจักรซาอุดีอารเบีย กำหนดในการปฏิบัติศาสนกิจ เพื่อผู้ที่ยังมีความลังเล

ใจ มีความสับสนคลุมเครือ จะได้มีความมั่นใจถึงความถูกต้องในการปฏิบัติบาตะฮฺต่ออัลลอฮฺ

ขออัลลอฮฺ ศุบฮานะฮฺวะตะอาลา ทรงโปรดตอบแทนความดีงามแก่ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา ที่ได้นำเสนอผลงานทางวิชาการ ที่มีคุณประโยชน์อย่างอเนกประการแก่มวลมุสลิม เพื่อนำทางในการปฏิบัติบาตะฮฺ ต่ออัลลอฮฺ

วัลลхам

สมาน มาลีพันธ์

รองประธานกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ประธานคณะผู้ทรงคุณวุฒิสำนักจุฬาราชมนตรี

ประธานบริหารโรงเรียนศาสนบริหารธุรกิจ

คำนิยม

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

มวลการสรรเสริญเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ผู้ทรงสอนด้วยปากกา สอนมนุษย์ในสิ่งที่ไม่เคยทราบมาก่อน ความสภาพของจงประสพแต่ท่านศาสนทูตท่านสุดท้าย วงศ์วาน และมีตรสหายของท่าน ตลอดจนบรรดาผู้ที่เจริญรอยตามแนวทางของท่านจวบจนกระทั่งกาลอวสาน

ผู้เขียนได้มอบหนังสือ “อีตอฎฮาตามวันอะรอเฟฮ์ ชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์สู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ” ที่ถูกเขียนอย่างรวบรัดแต่มีเนื้อหาที่ครอบคลุมเล่มนี้แก่ข้าพเจ้า เป็นหนังสือที่เปิดวิสัยทัศน์การศึกษาอิสลามในรูปแบบของการใคร่ครวญเพื่อให้เข้าใจต่อบัญหาร่วมสมัย พร้อมทั้งสามารถนำเสนอหลักคำสอนของอิสลามที่สอดคล้องกับความท้าทายในปัจจุบัน

คุณค่าและความดีงามของงานเขียนในอดีตย่อมเป็นฐานหลักสำหรับการศึกษาอิสลามอันทรงคุณค่า (ในปัจจุบัน) เช่นเดียวกับการสมทบทางวิชาการอันเป็นกุศลของบรรดาผู้ที่ได้ล่วงลับไปแล้วและเป็นความรู้ที่ยังประโยชน์และได้รับกุศลกรรมที่ยั่งยืนสืบไป พึงเข้าใจว่างานเขียนต่างๆมีการอธิบายตามนัยยะแห่งเวลาที่ต่างกัน ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องพึงพาบรรดาอุละมาอ์ที่สามารถผลิตสิ่งเหล่านั้นออกมาเป็นที่ประจักษ์

เราวางใจต้องยึดมั่นกับสิ่งที่มีหลักฐานชัดเจนและถูกต้อง ส่วนในปัญหาที่ต้องอาศัยการอิจญ์ติฮาด อัลลอฮ์ย่อมตอบแทนสองผลบุญสำหรับทัศนะที่ถูกต้อง และหนึ่งผลบุญสำหรับทัศนะที่ผิดพลาด ด้วยเหตุนี้บรรดาอุละมาอ์จึงถูกสั่งใช้ให้ตักตวงความรู้อิสลามที่กว้างขวางอย่างไม่มีการขบเซตด้วยความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์

ข้าพเจ้าหวังว่าหนังสือเล่มนี้ได้มีส่วนสมทบทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อบรรดาผู้อ่าน และได้เป็นกุศลกรรมทางวิชาการที่เป็นอามัลศอลิหฺที่ยั่งยืนแก่ผู้เขียนสืบไป อามีน

ดาโต๊ะศรีหะยีอับลฮาดี อาวัง มุห์หมัด
หัวหน้าพรรคพาส ประเทศมาเลเซีย

คำนิยาม
มฟตีรัฐเปอร์ลิส
ประธานกรรมการสภาพัฒนารัฐเปอร์ลิส

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตา ผู้ทรงปรานียิ่ง

มวลการสรรเสริญเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์แต่เพียงพระองค์เดียว พรอันประเสริฐและความศานติขอประสพแด่นบีมุฮัมมัด ﷺ เหล่าเศาะหาบะฮ์ ตลอดจนบรรดานักต่อสู้ที่เจริญรอยตามแนวทางของพวกเขา

เราและอาจารย์ของเรา ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา – ขออัลลอฮ์โปรดคุ้มครองท่าน- ผู้เขียนงานวิจัยเล่มนี้เป็นนักวิชาการชั้นนำของโลกอิสลาม ซึ่งได้รับการยอมรับและให้เกียรติจากโลกมุสลิมที่รู้จักท่านทั้งด้านวิชาการและการวิจัยอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยและอ่อนล้า ท่านทุ่มเทเวลาแห่งชีวิตของท่านเพื่อความพยายามในการหลอมรวมประชาชาติมุสลิมให้เป็นเอกภาพในด้านการเจริญรอยแบบอย่างแห่งวิถีการดำเนินชีวิตของท่านเราะสุลุลลอฮ์และบรรดาเศาะหาบะฮ์

ข้าพเจ้ารู้สึกต่ำต้อยเกินกว่าที่จะให้คำนิยามต่องานวิจัยที่เปี่ยมด้วยความครอบคลุมของอาจารย์เล่มนี้ จะอย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในการต่อสู้เพื่อความเป็นเอกภาพของการนำประชาชาติมุสลิม และการเจริญรอยตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตของท่านเราะสุลุลลอฮ์ นับว่าเป็นเกียรติอย่างหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้

ปัญหาการต้อนรับวันอีตอฎฮา นับเป็นปัญหาการเคารพภักดีที่สำคัญประการหนึ่งของประชาชาติมุสลิม มันเป็นของขวัญแห่งความโปรดปราน

ประการหนึ่งจากอัลลอฮ์ผู้ทรงสูงส่งเพื่อแทนที่รูปแบบการเคารพภักดีในสมัยญาฮิลียะฮ์ที่ถูกทำลายลงโดยท่านเราะสุลุลลอฮ์ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามคู่มือดั้งเดิมที่ท่านเราะสุลุลลอฮ์ได้ทอดทิ้งไว้ และจำเป็นต้องค้นหาจิตวิญญาณแห่งผลประโยชน์และเป้าหมายแห่งบัญญัติอิสลามในการบัญญัติและกำหนดวิธีการต้อนรับวันอีตอฎฮา

ความสัมพันธ์ระหว่างอีตอฎฮา กับอิบาตะฮ์จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ด้วยเหตุนี้ท่านเราะสุลุลลอฮ์จึงได้กล่าวไว้ในหลาย ๆ ที่ว่า การต้อนรับวันอีตอฎฮาจะขึ้นอยู่กับการประกาศกำหนดวันอะเราะซะฮ์และวันเชือดของอิมามุล มุสลิมีน (ผู้นำสูงสุดของชาวมุสลิม) และอะมีรุลหัจญ์ ซึ่งการเชือดสัตว์พลีจะเกิดขึ้นในวันเชือด (นะหฺร์) พร้อม ๆ กับการต้อนรับวันอีตอฎฮา

ประโยชน์ด้านความเป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิมจะปรากฏภาพอย่างเด่นชัดในคำกล่าวของท่านเราะสุลุลลอฮ์ที่มีความหมายว่า “วันอีตอฎฮา คือวันที่ผู้คนทำการเชือดสัตว์กุรบาน” และ “วันนะหฺร์คือวันที่ผู้คนทำการเชือดสัตว์กุรบาน” ดังนั้น จึงเป็นที่แน่นอนว่า ฝ่ายที่มีอำนาจในการกำหนดวันนะหฺร์คือฝ่ายที่มีอำนาจในการกำหนดวันอะเราะซะฮ์ก่อนหน้านั้น ซึ่งในวันนั้นบรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์จะปฏิบัติรูกนฺหลักของพิธีกรรมหัจญ์นั่นคือการรุกูฟ ณ ทุ่งอะเราะฟาต เพราะฉะนั้น การเชื่อมโยงการต้อนรับวันอีตอฎฮาที่เหมือนกับกฎเกณฑ์ในการกำหนดวันต้อนรับอีตอฎฮาจึงเป็นทัศนะที่อ่อนแอ เพราะหลักฐานบ่งบอกอย่างชัดเจนถึงความแตกต่างของหลักการและวิธีการกำหนดการต้อนรับวันแห่งความรื่นเริง (วันอีดี) ที่เป็นอิบาตะฮ์นี้

นานมาแล้วที่โลกอิสลามได้รับผลกระทบและความเดือดร้อนจากความแตกแยกของประชาชาติมุสลิมในด้านต่าง ๆ อันสืบเนื่องจากความอ่อนแอของชาวมุสลิมหลังจากที่ต้องพ่ายแพ้ให้แก่ศัตรูและไม่สามารถที่จะปกป้องมรดกที่ท่านนบี ﷺ ได้ทิ้งไว้ นั่นคืออัลกุรอานและอัล-หะดีษ รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติของชนสะลัฟ ความแตกต่างด้านวิธีการต้อนรับอีตอฎฮาของแต่ละ

ภูมิภาคและสถานที่ที่เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงการขาดความเป็นเอกภาพอย่างรุนแรงในหมู่ประชาชาติที่ถูกคัดเลือกนี้ ในขณะที่แนวทางสู่ความเป็นเอกภาพที่ทุกฝ่ายต่างเห็นพ้องได้ถูกวางไว้ต่อหน้าสายตาของพวกเขาแล้ว นั่นคือแนวทางที่วางอยู่บนพื้นฐานแห่งหลักฐานและข้อโต้แย้งที่ชะรีอะฮ์ให้การยอมรับ

ข้าพเจ้าขอซูโกรต่ออัลลอฮ์อย่างเปี่ยมล้นที่พระองค์ยังได้ประทานอาลิ มรือบานีที่เขียนงานวิจัยชิ้นนี้ นั่นคือเชคและอาจารย์ของเรา ท่าน ดร.อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา -ขออัลลอฮ์โปรดคุ้มครองท่าน- ซึ่งท่านจะยึดหลักฐานทางศาสนาอยู่เสมอในการนำเสนอและโต้แย้งเพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชาติ โดยคำนึงถึงความถูกต้องของหลักฐานและเป้าประสงค์ด้านความเป็นเอกภาพของประชาชาติ การศึกษาวิจัยที่วางอยู่บนบรรทัดฐานของแนวทางมัซฮับอิมามอัสซาฟีอีผู้ค้ำจุนสุนนะฮ์ (นาศิรฺสุนนะฮ์) ผู้เขียนได้นำผู้อ่านสู่หลักฐานและคำตอบสำหรับทุก ๆ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาด้วยคำตอบและคำอธิบายที่สมบูรณ์และน่าเชื่อถือ

ข้าพเจ้าขอวิงวอนต่ออัลลอฮ์ให้พระองค์โปรดประทานความโปรดปรานและศิริมงคลต่องานเขียนของเชคและอาจารย์ของเรา ท่าน ดร.อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา -ขออัลลอฮ์โปรดคุ้มครองท่าน- ในความพยายามสู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาตินี้ เพื่อให้ประชาชาติอื่นได้ประจักษ์ว่าอิสลามคือศาสนาที่นำความเมตตาสู่ประชาชาติทั้งหมดอย่างแท้จริง

อัลลอฮ์ได้ย้ำเตือนเราในคำตรัสของพระองค์ว่า

﴿وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ

السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾ وَإِنْ تَطَّعَ أَكْثَرُ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ

عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾﴾

ความว่า “และถ้อยคำแห่งพระเจ้าของฉันทันนั้นครบถ้วนแล้ว ซึ่งความสัจจะและความยุติธรรมไม่มีผู้ใดเปลี่ยนแปลงบรรดาถ้อยคำของพระองค์ได้และพระองค์

นั่นคือผู้ทรงไต่ถิน ผู้ทรงรอบรู้ และหากเจ้าเชื่อฟังสั่งมากของผู้คนในแผ่นดินแล้ว พวกเขาก็จะทำให้เจ้าหลงทางจากทางของอัลลอฮ์ไป พวกเขาจะไม่ปฏิบัติตามนอกจากการนึกคิดเอาเอง และพวกเขามิได้ตั้งอยู่บนสิ่งใดนอกจากพวกเขาจะคาดคะเนเอาเท่านั้น” (อัล-อันอาม, อายะฮ์ 115-116)

ดร.ญวนดา บิน ญายา

มุฟตีรัฐเปอร์ลิส

อดีตศาสตราจารย์ภาคันตุกะประจำศูนย์วิจัยอิสลาม

มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ

27 เราะฎับ 1432/ 29 มิถุนายน 2011

คำนิยม
วินัย สมะอุน

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ผมได้อ่านหนังสือ “อีตอฎฮาตามวันอะเราะอะพะฮะ” ซึ่งเขียนโดย ดร.อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา ผู้เขียนพยายามเสนอหลักฐานและเหตุผลต่าง ๆ ที่สนับสนุนความเห็นของท่านอย่างรอบน้อมต่อมตน ไม่มีประโยชน์ใดที่จะแสดงถึงความเป็นผู้รู้ที่ยิ่งใหญ่กว่าคนอื่น แล้วบังคับให้ข้อเขียนของท่านเป็นความถูกต้องเหนือกว่าความเห็นที่ตรงข้าม ผมประทับใจที่ท่านเขียนในคำสั่งท้ายของหนังสือที่ท่านเขียนว่า “ข้าพเจ้าไม่มีสิทธิจะบังคับผู้ใดให้ปฏิบัติตามหุก่ม หนึ่งในอุละมาอ์มีทัศนะขัดแย้งกัน ฯลฯ” หนังสือที่ท่านเขียนจึงเป็นข้อเสนอหนึ่งสำหรับผู้รับผิดชอบการประกาศวันอีตอฎ ส่วนจะรับข้อเสนอของผู้เขียนไปพิจารณาและดำเนินการอย่างไรนั้นคงไม่เกี่ยวข้องกับผู้เขียน เพราะผู้เขียนเองก็ไม่ได้เป็นผู้รับผิดชอบการประกาศวันอีตอฎ ผู้เขียนเป็นนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิที่ยอมรับโดยสังคมอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ท่านย่อมมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของท่านต่อสาธารณะ ส่วนผู้มีอำนาจหน้าที่จะรับพิจารณาหรือไม่ก็ย่อมเป็นสิทธิของท่าน

ผมได้อ่านข้อเขียนตลอดทั้งเล่มด้วยความตั้งใจ ผมได้รับรู้รายละเอียดต่างๆที่นำมาอ้างอิงประกอบการพิจารณาของผู้เขียนอย่างละเอียดรอบคอบตามหลักวิชาการ ผมอยากจะทำให้สังคมมุสลิมมีความรู้สึกที่หวังดีและยอมรับต่อกันและกัน จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทุกคนไม่ควรจะพิจารณาด้วยทวิฐุและทรนง แต่ควรจะพิจารณาด้วยความหวังดีต่อกันและให้เกียรติแก่กันและกัน สังคมจะได้อยู่ร่วมกันด้วยภราดรภาพ แม้จะมีความเห็นแตกต่างกันก็ตาม เมื่อทุกฝ่ายไม่นำความแตกต่างทางความคิดมาสร้างความแตกแยกทางสังคม ไม่นานสังคมจะสิ้นข้อพิพาทและมีทางออกของสังคมในทิศทางเดียวกัน นั่นคือเอกภาพของสังคมที่ทุกคนเฝ้าหา

ผมขอแสดงความชื่นชมและนิยมในข้อเขียนทั้งเล่มที่น่าเสนอนอย่างสมบูรณ์ ไม่ปิดบังข้อมูลและอ่านเข้าใจง่าย และหวังว่าผู้รับผิดชอบการประกาศวันอีตอฎจะได้นำไปพิจารณาด้วยความบริสุทธิ์ใจต่อไป ไม่มีใครมีสิทธิละล้าละล้วงและก้าวก่ายอำนาจหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการประกาศวันอีตอฎแต่ประการใด เพราะอำนาจหน้าที่ประกาศวันสำคัญทางศาสนาอิสลามเป็นของจุฬาราชมนตรีเพียงคนเดียว โดยมีคณะผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากท่านให้เป็นที่ปรึกษาพร้อมให้ความเห็นประกอบการวินิจฉัย โดยอาศัยข้อมูลเบื้องต้นอันได้มาจากการตรวจจันท์ที่ได้รับจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทั่วประเทศ ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เมื่อท่านจุฬาราชมนตรีมีอำนาจหน้าที่ซึ่งกฎหมายได้ให้ไว้ สังคมมุสลิมก็มีหน้าที่รับฟังคำประกาศตามการวินิจฉัยของท่านไม่ว่าท่านจะใช้ทฤษฎีใดก็ตาม และข้อเขียนในหนังสือเล่มนี้ก็เป็นข้อเสนอหนึ่งที่ท่านจุฬาราชมนตรีมีอำนาจนำมาพิจารณาประกอบการวินิจฉัยของท่าน

ขออวยพรต่ออัลลอฮฺตะอาลาโปรดประทานความดีงามทั้งปวงแก่ผู้เขียน และโปรดประทานภราดรภาพบริสุทธิ์แก่สังคมมุสลิมตลอดชั่วกาลนาน อามีน

(นายวินัย สมะอุน)

อิหม่ามมัสยิดกมาลุลอิสลาม

ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา ร.ร. พิทยพัฒน์ศึกษา

เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

คำนิยม

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله

وصحبه أجمعين

หนังสือ "อีดอฎฮฺตามวันอะเราะเราะพะฮฺ" ที่เขียนโดย ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา อธิการบดีมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา เป็นผลงานวิจัยที่ทรงคุณค่ายิ่งชิ้นหนึ่งซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดต่างๆพร้อมแหล่งอ้างอิงอย่างรอบคอบ รัดกุมและครอบคลุมตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง

หนังสือเล่มนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับผิดชอบในการประกาศกำหนดวันถือศีลอดอะเราะเราะพะฮฺและอีดอฎฮฺสมควรนำไปพิจารณาประกอบการวินิจฉัย และสนับสนุนให้มีการเผยแพร่หนังสือเล่มนี้ต่อไป

เราขอแสดงความชื่นชมในรายละเอียดของหนังสือเล่มนี้ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบัญญัติอิสลามเพื่อเป็นแหล่งความรู้และอ้างอิงแก่ผู้สนใจทั่วไป

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه وسلم

(นายอภีรัฐ หมัดสะฮิ)

ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัด

ปัตตานี

(นายอิสมาแอ เจ๊ะ)

ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัด

ปัตตานี

(นายอับดุลเลาะ ดาโอะ)

ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัด

ยะลา

(นายมะดารี โต๊ะและ)

ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัด

ยะลา

(นายนิแวนาลี หะยีนีเลาะ)

ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัด

นราธิวาส

(นายมะรอมม็อลี ป็อราเฮง)

ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัด

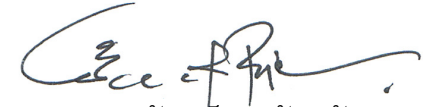
นราธิวาส

(นายสำซุดดีน มาลินี)

ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัด

สตูล

(นายหมัดอูลี้น หมัดหมัน)

ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัด

สตูล

(นายอับดุลมาลีก ซอแต่๊ะ)

ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดเบตง

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
องค์การนักธุรกิจมุสลิมเพื่อสังคมภาคเหนือ
Corporate Social Responsibility

เลขที่ 262/2 ถนนช้างค้ำ ตำบลเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100 โทรศัพท์ 086-7292943

ที่ 003/05/2554

28 มิถุนายน 2554

มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิ์แต่อัลลอฮ์ (ช.บ.) ผู้ทรงปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ

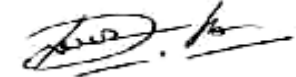
อัลฮัมดุลิลลาฮฺ! ที่ได้อ่านหนังสือ “อีตัจญิฮัตตามวันอะเราะเราะฟะฮฺ ชะรีอะฮฺ ของอัลลอฮ์สู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ” ซึ่งเขียนโดย ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา แล้วรู้สึกปลื้มและชื่นชมในความพยายามของท่านที่นำเสนอหลักฐาน จากอัลกุรอาน และอัล-หะดีษให้ผู้อ่านได้นำมาเป็นหลักฐานประกอบในการ วิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ท่านพยายามใช้ถ้อยคำที่สละสลวย เมื่อได้อ่านแล้วแทบจะไม่อยากวางหนังสือเล่มนี้เลย ประกอบกับการวางเนื้อหา สารของเรื่องที่น่าติดตาม อ่านบทที่หนึ่งแล้ว ก็อยากจะทำบทต่อไปอีก

ปัญหาการกำหนดวันอีตัจญิฮัตทั้งสอง คือ อีดีลฟิตรี และ อีดีลอัฎฮา เป็น ปัญหาศาสนาที่ยะฮ์ที่ขัดแย้งกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ไม่ค่อยมีใครที่จะ เขียนหนังสือทางวิชาการพร้อมด้วยเหตุผลและหลักฐานอย่างนี้ขึ้นมา การที่ท่าน ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา ซึ่งนับว่าเป็นโอกาสอันดี ของพี่น้องมุสลิมที่จะได้มีความรู้ ความเข้าใจในปัญหาดียิ่งขึ้น หวังว่าหนังสือเล่ม นี้จะเป็นประโยชน์แก่สังคมมุสลิมในประเทศไทยของเราต่อไป

จะอย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ของการประกาศวันสำคัญทางศาสนาตาม นัยแห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 นั้น ได้ กำหนดให้ท่านจุฬาราชมนตรีมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว จึงเป็น หน้าที่ของพวกเราที่จะต้องรับฟังคำประกาศตามการวินิจฉัยของท่าน ไม่ว่าจะท่าน จะใช้หลักการใดก็ตาม และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ท่าน จุฬาราชมนตรีได้นำมาพิจารณาประกอบการวินิจฉัยต่อไป

ขออัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงกรุณาประทานคุณความดีแก่ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา ขอให้มีความสุขที่สมบูรณ์ มีพละนาถุญดี ขอพระองค์ทรงโปรดให้ สังคมเรามีความรัก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

วะบิ้ลลาฮิตเตอาฟีก วัลฮิตายะฮฺ

(นายสรกิจ (มุสตอฟา) หะซัน)

อิหม่ามมัสญิดนูร ช้างเผือก เชียงใหม่

ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิองค์การนักธุรกิจมุสลิมเพื่อสังคม ภาคเหนือ

คำนิยม

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮฺ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ

รู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่ได้มีโอกาสเขียนคำนิยมเล็กๆ ลงในหนังสือ "อีตักฎาตามวันอะเราะเราะฮฺ" ที่ทรงคุณค่าฉบับนี้ ได้ทราบเกียรติคุณของท่าน ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา ในบทบาทเชิงบูรณาการทางการศึกษาต่อสังคมมุสลิมมาช้านาน เชื่อเหลือเกินว่าหนังสือเล่มเล็กฉบับนี้จะเป็นหลักให้นักคิด นักปฏิบัติ นักสร้างสรรค์ สังคมทั้งหลาย ตลอดจนผู้คนทั่วไปได้ยึดถือเป็นแนวทางในการนำสู่เอกภาพในการปฏิบัติต่อเรื่องนี้ ซึ่งที่ผ่านมามีการขัดแย้งกันในหมู่ผู้รู้ทั้งหลาย ขอนิยมในความใจกว้างของท่านที่ให้โอกาสผู้ระดับแนวหน้าของสังคมได้มีโอกาสเสนอข้อมูลสู่เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ เชื่อว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งของทิศทางการสร้างเอกภาพในสังคมมุสลิมให้เข้มแข็ง มั่นคง ท่ามกลางการรุกรานทางวัฒนธรรมที่ดำเนินอยู่รายรอบ

ขอให้กำลังใจแด่ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา บุคลากรคุณภาพของสังคมมุสลิมโลกที่ได้ผลิตตำราวิชาการศาสนาบนแนวทางที่เที่ยงตรงของเอกองค์อัลลอฮฺ ชูขานะฮฺฮฺวาตาอาลา และแบบอย่างของท่านรอซูล ﷺ เพื่อประโยชน์มหาศาลต่อสังคมต่อไป ขอพยานภาพจากเอกองค์กรอภิบาลแห่งสรรพสิ่งทั้งหลายได้ทรงโปรดประทานพลังใจที่เข้มแข็ง มั่นคง ขอพระองค์โปรดประทานสติปัญญาที่ปราดเปรื่อง สุขภาพร่างกายที่แข็งแรงแก่ท่านในการดำเนินกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมตลอดไป อามีน ยาร็อบบัลอาลามีน

ด้วยจิตคารวะ

วัลسلامอาลัยกมุข

อัสย็อุสมาน อัลอาลิม (สุรียา อร่ามวงศ์)

กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดภูเก็ต

57/28 ถนนเทพกระษัตรี หมู่ที่ 5 ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000
โทรศัพท์ (076) 377546 โทรสาร (076) 377546
ISLAMIC COMMITTEE OF PHUKET THAILAND
57/28 THEPKASATTRI ROAD, MOO 5, T.KHOH KAEW
A.MUANG, PHUKET 83000 THAILAND.
TEL: (076) 377546 FAX: (076) 377546

المجلس الإسلامي بولاية فوكيت تايلند

٥٧/٢٨ شارع نيب كساترى مو ٥ تمبول كوکیو
امفور موانج ولاية فوكيت ٨٣٠٠٠ تايلند
تلفون : ٣٧٧٥٤٦ (٧٦)
فاکس : ٣٧٧٥٤٦ (٧٦)

คำนิยม

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อเขียน และผลงานหลายๆ เล่มของ อาจารย์ ดร.อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา นับว่าเป็นผลงานอันทรงคุณค่า และเล่มนี้ก็เป็นผลงานอีกเล่มหนึ่ง ภายใต้หัวข้อเรื่อง อีตักฎาตามวันอะเราะเราะฮฺ ชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์ สู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ ด้วยความชื่นชมเป็นอย่างยิ่งในภูมิความรู้ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา ความสามารถและความตั้งใจจริงของท่านในการขยายโลกทัศน์ และสร้างกระบวนทัศน์ในประเด็นต่างๆ ที่กล่าวไว้ในหนังสือเล่มนี้อย่างชัดเจน และรู้สึกยินดี อิ่มเอิบที่มีข้อเขียนอันบริสุทธิ์เช่นนี้ อ้างอิงในความจริงที่มีต่อสังคมมุสลิม เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า หลักชะรีอะฮ์ ที่อิสลามได้บัญญัติให้มองมุสลิมปฏิบัติกัน มุ่งสรรสร้างสู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติเป็นสำคัญ

ข้าพเจ้า เห็นว่าข้อเขียนของท่านอุดมทรงคุณค่าด้วยหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ มีความละเอียดรอบคอบบนพื้นฐานของหลักวิชาการ ครอบคลุมในแง่คิด เนื้อหาและการอ้างอิง จึงเป็นผลงานที่ควรค่าแก่การยกย่อง และสนับสนุนอย่างยิ่ง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจ และสมานรอยร้าวที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมเกี่ยวกับการกำหนดวันสำคัญในอิสลาม อีกทั้งเป็นกระจุกเงาที่สะท้อนหลักการของศาสนาอิสลามที่ถูกต้องให้แก่สังคมมุสลิม เพื่อรังสรรค์ ร้อยรัดความสามัคคี ความเป็นภราดรภาพ ความเป็นเอกภาพให้เกิดขึ้น ตามอุดมการณ์และเจตนารมณ์ ที่อิสลามได้วางไว้ทุกประการ

ขออัลลอฮ์ (ซ.บ.) ทรงโปรดตอบแทนความดีงามให้แก่อาจารย์ ดร.อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา ที่ได้นำเสนอผลงานทางวิชาการออกสู่บรรณพิภพ ที่มีคุณประโยชน์อันอนเนกอนันต์ เพื่อให้พวกเราได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดไป "อามีน"

รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดภูเก็ต

คณะทำงานจุฬาราชมนตรี

คำนิยม

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

สภาพความขัดแย้งเกี่ยวกับการกำหนดวันอีตทั้งสองอีดิลฟิตรีและอีดิลอัฎฮาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับความเป็นเอกภาพของมุสลิมทั้งระดับหมู่บ้านหรือระดับประเทศ เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือเล่มเล็กๆ นี้ก็เห็นถึงความพยายามของท่าน ดร.อิสมาแอลลุตฟี จะปะกียา ท่านเขียนอย่างระมัดระวังและมีความละเอียดยิ่งในการใช้คำและหลักฐานประกอบ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สังคมของเรามีความรัก ความสามัคคี ไม่ให้เกิดความขัดแย้งหรือแตกแยกกันก็ขอให้เมืองไทยของเราเป็นประเทศที่นำหน้าในการสร้างความเป็นเอกภาพของสังคม “อุมมะตุนนาหิตะฮฺ”

นายต้าเหียบ หวังดี

ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพังงา

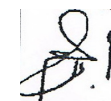
กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

คำนิยม

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ผมได้อ่านหนังสือ “อีตอัฎฮาตามวันอะเราะาะพะฮฺ” ที่ ดร.อิสมาแอลลุตฟี จะปะกียาเขียนแล้ว เห็นว่าเป็นหนังสือที่ดีเล่มหนึ่งที่ผู้เขียนพยายามนำเสนอหลักฐานและเหตุผลต่างๆ มาสนับสนุนความเห็นของท่าน เพื่อมุสลิมทุกคนที่อ่านแล้วจะได้รู้และเข้าใจที่มาที่ไปของประเด็นปัญหา เมื่อเข้าใจประเด็นปัญหาแล้วจำเป็นอย่างไรที่จะต้องให้มีการประชุมใหญ่ระหว่างผู้ที่มีความรู้ด้วยกัน เพื่อจะให้มีการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบและถี่ถ้วน เพราะประเด็นปัญหานี้เป็นประเด็นปัญหาที่อูละมาอ์มีทัศนคติขัดแย้งกัน จะไปว่าฝ่ายหนึ่งถูกและอีกฝ่ายหนึ่งผิดก็ไม่บังควร เขาก็มีหลักฐานและเหตุผลของเขา ดังนั้นผลจากการประชุมใหญ่ระหว่างผู้มีความรู้ นั้นจะทำให้มีการยอมรับและนำไปปฏิบัติอย่างเป็นเอกภาพต่อไป

ขออัลลอฮฺ สุขฮาฯ โปรดประทานความดีงามแก่ทุกคน ทั้งผู้เขียน ผู้อ่าน ผู้ที่จะให้มีการประชุมระหว่างผู้รู้ และผู้ที่นำไปปฏิบัติตลอดไป

นายเอกชัย ดารากัย

ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำนิยม

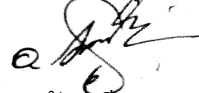
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาเมตตาปราณีนิจันรินทร์ ขอความสันติและความสุขจงประสบแด่ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ขอขอบคุณอัลลอฮ์ ชุบอาณาสวรรค์ตะอาลา เป็นที่สุดที่ได้ให้ข้าพเจ้าได้อ่านผลงานการเขียนของ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา ในหนังสือ “อีตอฎฮาตวันอะเราะเราะพะฮุ ชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์สู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ” เป็นการนำเสนอหลักฐานจากอัลกุรอาน และอัล-หะดีษมาเผยแพร่ให้ประชาชาติได้รับรู้ถึงข้อมูลอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนบี มุหัมมัด คือลลัลลอฮุอะลยัยวะสัลลัม

ข้าพเจ้าได้อ่านคำนิยมของผู้นำศาสนาอิสลามซึ่งเป็นที่รู้จักมีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับของสังคมมุสลิมในประเทศไทยและผู้ทรงคุณวุฒิตามที่ปรากฏในหนังสือ “อีตอฎฮาตวันอะเราะเราะพะฮุ ชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์สู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ” ส่วนตัวข้าพเจ้านั้นถือว่าสมบูรณ ข้าพเจ้าหวังอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อกำหนดวันอีตอฎฮาของพี่น้องมุสลิมในประเทศไทยอย่างเป็นเอกภาพ ขออัลลอฮ์ได้โปรดให้พี่น้องมุสลิมทั้งมวลได้อยู่บนพื้นฐานแห่งความศรัทธาตามกิตาบบุคอรฺ และสุนนะฮ์ของนบี มุหัมมัด คือลลัลลอฮุอะลยัยวะสัลลัม

สุดท้าย ขอจากอัลลอฮ์ได้โปรดให้ผู้เขียนและครอบครัวได้รับความสำเร็จในชีวิต ทั้งดunyaและอาคีเราะฮ์

ด้วยสลามและดออาฮ์

(นายอัสวาน มุกระ)

เลขานุการคณะกรรมการอิสลามจังหวัดกระบี่

ได้รับฉันทานุมัติจากหะยีแอ กิ่งเล็ก ประธานกรรมการอิสลามจังหวัดกระบี่

คำนิยม

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين وبه نستعين، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم، وبعد

หนังสือที่อาจารย์ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา นำเสนอชื่อ “อีตอฎฮาตามวันอารอพะฮ์ ชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์สู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ” เป็นผลงานทางวิชาการที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ดูได้จากหลักฐานที่ผู้เขียนนำมาอ้างอิงพร้อมอธิบายอย่างละเอียดรอบคอบ เพราะผู้เขียนเป็นนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

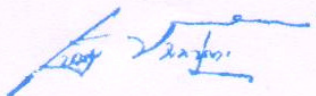
ในยุคที่สังคมเรามีความแตกต่างด้านความคิด ต่างคนต่างก็ดิ้นรนหาหนทางและหลักฐาน การที่แต่ละคนต่างก็คิดว่าทัศนะและหลักฐานของตนเองเป็นคำตอบที่ถูกต้อง ความแตกแยกย่อมจะตามมาอย่างแน่นอนถ้าไม่มีผู้มาเยี่ยวยาปัญหาความแตกแยกในมวลประชาชาติมุสลิมเราให้เดินในทางสายกลางโดยเป็นประชาชาติเดียวกัน หนังสือเล่มนี้ที่เขียนโดยอาจารย์ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา นับว่าเป็นการเริ่มต้นในการสร้างเอกภาพที่ดี มีความเด่นชัดในแง่ความสามัคคี เป็นตัวอย่างที่ดีให้ผู้รู้ท่านอื่นๆ นำไปยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพราะในทุกกรณี จะต้องยุติที่อัลกุรอานและอัลหะดีษ ดังอัลกุรอานที่ว่า

﴿فَإِنْ نَنْزَعْنَاهُ مِنْ شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ...﴾ (سورة النساء : 59)

ความว่า “ครั้นเมื่อพวกเขาขัดแย้งกันในเรื่องใด พวกเขาจงนำเรื่องนั้นกลับคืนสู่อัลลอฮ์และเราะซูล”

ขออัลลอฮ์ชุบอาณาสวรรค์ตะอาลา ทรงโปรดตอบแทนความดีงามแก่ท่านอาจารย์ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา และขอให้ท่านมีสุขภาพที่สมบูรณ

พลานามัยที่ดี เพื่อท่านจะได้ผลิตผลงานอันทรงคุณค่าให้พวกเราได้เรียนรู้
ค้นคว้ากันต่อไปด้วยเทอญ

(นายเชตริฐ เทพรัตน์)

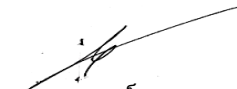
ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำนิยม

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อเขียนของท่านอาจารย์ ดร. อิสมาแอล ลุตฟี จะปะกียา ว่าด้วยวันอะรอฟะฮ์ วันอีดิลอัฎฮาแล้วก็รู้สึกปลื้มยินดีอย่างยิ่ง คำที่ข้อเขียนของท่าน ช่วยเพิ่มเติมสิ่งที่สังคมมุสลิมขาดแคลนเป็นอย่างยิ่ง สิ่งนั้นคือ ผู้รู้ผู้ตระหนักรู้ว่าซารีอะฮ์อิสลามที่ได้บัญญัติศาสนกิจต่างๆ ให้มุสลิมปฏิบัตินั้น นอกจากจะมุ่งขัดเกลาจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริงแล้ว ยังมุ่งให้เกิดเอกภาพในหมู่มุมมะฮ์อิสลามด้วย การอิบาดะฮ์ในอิสลามจึงต้องเป็นฐานแห่งความสมัครสมานสามัคคีของกลุ่มชน มิใช่บ่อเกิดของความแตกแยกขัดแย้ง นำเสียดายที่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติได้ถูกละเลยมานาน ท่ามกลางฝุ่นควันของความขัดแย้งในประเด็นปลีกย่อยต่างๆ จนแม้แต่วันสำคัญทางศาสนาก็จัดกันคนละวัน ด้วยเหตุผลเพียงเพราะความต่างของสถานที่ และที่มากกว่านั้นคือความต่างของเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ การแสดงออกที่ขัดแย้งย่อมสื่อแสดงถึงจิตใจอันแปลกแยกต่อกันและกัน ด้วย ความเป็นไปเช่นนี้ย่อมมิใช่เป้าหมายของซารีอะฮ์แน่นอน สังคมจึงรอคอยผู้รู้ที่จะช่วยประสานรอยร้าวนี้ ผู้รู้ที่จะช่วยชี้ให้เห็นถึงเจตนารมณ์แห่งซารีอะฮ์ ผู้รู้ที่จะช่วยประสานความขัดแย้ง มิใช่ตอกลิ้มความแตกต่าง ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าข้อเขียนของอาจารย์ ดร. อิสมาแอล ลุตฟี จะปะกียา เล่มนี้ เติมเต็มความต้องการนี้ได้เป็นอย่างดี

ขออัลลอฮ์ (ซ.บ.) ทรงโปรดตอบแทนความดีงามแก่ท่านผู้เขียนในทุกตัวอักษรที่ท่านจดจาร ขอพระองค์ทรงโปรดประทานสุขภาพ พลานามัยที่ดี เพื่อให้ท่านได้ผลิตงานเขียนอันทรงคุณค่า ให้พวกเราได้ศึกษาเรียนรู้กันต่อไปด้วยเทอญ

(นายวิสุทธิ์ บิลลาเต๊ะ)

(นายศักดิ์กริยา บิลเสละ)

หัวหน้าศูนย์ประสานงาน ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา
สำนักจุฬาราชมนตรี ประจำภาคใต้ 1 มีนาคม 2554

รายชื่อคณะผู้ทรงคุณวุฒิ

คณะผู้ทรงคุณวุฒิที่สนับสนุนเนื้อหาโดยรวมของหนังสือนี้มีดังนี้

1. เชคหะยีอาศิส พิทักษ์कुมพล
จุฬาราชมนตรีประเทศไทย
2. เชคหะยีอับดุลเราะหมาน บิน หะยี อับดุลลาตีฟ
โต๊ะครูโรงเรียนบารุงอิสลาม บัตตานี
3. เชคหะยีสมาน มาลีพันธ์
ประธานคณะผู้ทรงคุณวุฒิจุฬาราชมนตรี
4. ศ.ดร.อิมรอน มะลูลีม
รองประธานผู้ทรงคุณวุฒิจุฬาราชมนตรี
5. ดาโต๊ะศรีหะยีอับดุลฮาดี อาวัง มุห์มัด
หัวหน้าพรรคพาส ประเทศมาเลเซีย
6. ดร.ญวันดา บิน ญายา
มุฟตีรัฐเปอร์ลิส และประธานกรรมการสภาพัตวารีรัฐเปอร์ลิส
7. เชคหะยีมีรวาน (วินัย) สะมะฮูน
อิหม่ามมัสยิดกมาลุลอิสลาม, ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา
ร.ร. พิทยพัฒน์ศึกษา, เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร
8. เชคหะยีนิเคร์ วาบา
อดีตดาโต๊ะยุติธรรมประจำจังหวัดปัตตานี
9. เชคหะยีอับดุลวาฮับ อับดุลวาฮับ
ดาโต๊ะยุติธรรมสมทบประจำจังหวัดปัตตานี
10. เชคหะยีซาฟีอี (ทวี) นภากร
อิหม่ามมัสยิดเพื่อศูนย์กลางแห่งประเทศไทย กรุงเทพ
11. ดาโต๊ะอาซิส เบ็ญหาวัน
ประธานสภาที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้

12. เชคหะยีอิสมาแอล อุมัร ตะอาลี๊ะ
โต๊ะครูโรงเรียนดาร์ลุมาญีรีน บัตตานี
13. อาจารย์อรุณ บุญชม
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดกรุงเทพมหานคร
14. อาจารย์ประเสริฐ มัสซารี
ประธานมูลนิธิสันติชน กรุงเทพมหานคร
15. อาจารย์มุสตอฟา อยู่เป็นสุข
ผู้อำนวยการโรงเรียนศาสนูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร
16. อาจารย์ไพศาล พรหมยงค์
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสมุทรปราการ
17. ดร.บรรจง โชะมณี
ประธานมูลนิธิเพื่อคุณธรรม กรุงเทพมหานคร
18. อาจารย์หะยีอับดุลเราะห์มาน มะมิงจิ
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี
19. อาจารย์หะยีอับดุลเราะห์มาน เจ๊ะแซ
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา
20. อาจารย์หะยีอับดุลรอซาก อาลี
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส
21. อาจารย์หะยีอิบรอฮีม อาดัม
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
22. อาจารย์ศักดิ์กัรียา บิลแลละ
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา
23. อาจารย์ซุฟหยาน ดีห์ลี
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพัทลุง
24. อาจารย์เอกชัย ดารากัย
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

25. อาจารย์หนอด ตู่ดำ
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตรัง
26. อาจารย์เขตรัฐ เทพรัตน์
ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี
27. อาจารย์หะยีแอ กิ่งเล็ก
ประธานกรรมการอิสลามจังหวัดกระบี่
28. อาจารย์ต้าเหียบ หวังดี
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพังงา
29. อาจารย์บำรุง สำเภารัตน์
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดภูเก็ต
30. ผศ. ดร.อับดุลลอฮฺ หนุ่มสุข
รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดกรุงเทพมหานคร
31. อาจารย์ปริญญญา ประหยัดทรัพย์
รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดภูเก็ต
32. อาจารย์อัสวานี มุคุระ
เลขานุการคณะกรรมการอิสลามจังหวัดกระบี่
33. อาจารย์สรกิจ (มุสตอฟา) ฮาซัน
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการอิสลามจังหวัดเชียงใหม่
34. อาจารย์ฮัจยีอุสมาน อัลอาลัม (สุรียา อร่ามวงศ์)
รองประธานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดแม่ฮ่องสอน
35. อาจารย์อภิรัฐ หมัดสะอิด
ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดปัตตานี
36. อาจารย์อิสมาแอ เจ๊ะ
ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดปัตตานี
37. อาจารย์อับดุลเลาะ ดาโอะ
ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดยะลา

38. อาจารย์มะดารี โตะและ
ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดยะลา
39. อาจารย์นิแวอาลี หะยีนิเลาะ
ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดนราธิวาส
40. อาจารย์มะรอมือลี บือราเฮง
ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดนราธิวาส
41. อาจารย์สำซุดดีน มาลีนิ
ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล
42. อาจารย์หมัดอูเลิน หมัดหมัน
ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล
43. อาจารย์อับดุลมาลิก ขอมแต่๊ะ
ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดเบตง
44. อาจารย์หะยีอับดุลอาซิซ อับดุลวาฮับ ยานยา
ประธานชมรมสถาบันปอเนาะชายแดนภาคใต้
45. โตะครูหะยีอับดุลเลาะฮฺ สอและ
ประธานชมรมสถาบันปอเนาะจังหวัดนราธิวาส
46. เซคหะยีมุฮัมมัดซาก็ นาปาเลน
โตะครูโรงเรียนดาร์ลุมะอารีฟ จังหวัดสตูล
47. เซคหะยีอิสมาแอล อะบูบักร์
โตะครูโรงเรียนอัตตัจจิกียะห์ อัดดีนีเยะห์ บ้านปะแต อ.ยะหา จ.ยะลา
48. เซคหะยีอิสมาแอ ฮารี
อดีตประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา
49. อาจารย์หะยีมะหฺมุด อิสมาแอ
ประธานมรภัสตะอะวะฮฺดับลิฆจังหวัดยะลา
50. อาจารย์หะยีซาคารียา หะยีอับดุลเราะห์มาน อัลอันศอรัย
รองประธานมรภัสตะอะวะฮฺดับลิฆจังหวัดยะลา

51. ดร.วิสุทธิ์ บิลล่าเต๊ะ
หัวหน้าศูนย์ประสานงานสำนักจุฬาราชมนตรี ประจำภาคใต้
52. รศ.ดร.อิสมาแอ อาลี
อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี
53. ผศ.ดร.อาหมัดอุมาร์ จะปะเกีย
รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศและประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
54. อาจารย์มัสนัน มาหามะ
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
55. อาจารย์อับดุลรอฮมาน วอเดร์
รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
56. อาจารย์หะยีฮูเซ็น โต๊ะตาหยง
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สิน มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
57. ดร.อับดุลฮาลิม ไชชิง
คณบดีคณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
58. ผศ.ดร.มุฮัมมัดซาก็ เจ๊ะหะ
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
59. อาจารย์ชอและห์ ตาละ
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
60. อาจารย์อิสมาอิล อุมร์
ผู้อำนวยการบริหารมูลนิธิเพื่อการกุศลนุซันตารา มาเลเซีย
61. อาจารย์อาหมัด อัลฟารีดี
อดีตหัวหน้าสาขาวิชาพระอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
62. อาจารย์อับรอเฮม หะยีสะอิด
ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
63. ผศ. ดร. อับดุลเลาะ การ์รีนา
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี

64. ดร.มะรอญิง สาแลมิง
หัวหน้าสำนักงานวิชาการและบริการชุมชน วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี
65. อาจารย์อัสมัน แตะอาลี
หัวหน้าแผนกกฎหมายอิสลาม วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี
66. อาจารย์ย็ริฎอ อะหมัด สะมะดี
ประธานกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ
67. อาจารย์อนัส แสงอารี
ประธานชมรมมุสลิมภาคใต้
68. อาจารย์อับดุลมาน ยะลา
หัวหน้าฝ่ายวิชาการชมรมมุสลิมภาคใต้
69. อาจารย์หะยีอับดุลเราะห์มาน อับดุลชอหมัด
โต๊ะครูโรงเรียนดาร์ุลกุรอานอัล-กะรีม นราธิวาส
70. อาจารย์หะยีรุสลี ยีดีน
โต๊ะครูโรงเรียนดาร์ุลฮิกมะห์ นราธิวาส
71. อาจารย์หะยีอับดุลลอฮ์ อิบรอฮีม
โต๊ะครูปอเนาะดาร์ุลนะอีม นราธิวาส
72. อาจารย์หะยีอับดุลฮาดี อับดุลเราะห์มาน
โต๊ะครูปอเนาะดาร์ุลสลาม นราธิวาส
73. อาจารย์หะยีอะหมัด วาจิ
โต๊ะครูปอเนาะดาร์ุลอะมาน ปัตตานี
74. อาจารย์อับรอฮีม วันนาวัน
ประธานชมรมอิหม่ามอำเภอตากใบ และคณะกรรมการอิสลามจังหวัดนราธิวาส
75. อาจารย์หะยีวันหะซัน วันมะห์มูด
คณะกรรมการอิสลามจังหวัดนราธิวาส

76. อาจารย์หะยีต่วนอับดุลลอฮฺ ต่วนก็อจี
คณะกรรมการอิสลามจังหวัดนราธิวาส
77. อาจารย์วันฮาซัน อับดุลเลาะห์
อาจารย์ประจำโรงเรียนอัตตารีกีเยฮฺ อัลอิสลามิเยฮฺ นราธิวาส
78. อาจารย์หะยีอับดุลบาซิฏ อุษมาน
โต๊ะครูโรงเรียนนะหฺฎะฮฺตุลอุลุมอัตดีนีเยฮฺ นราธิวาส
79. อาจารย์บาชีร์ หวังโซ๊ะ
ดาอีย์อิสระภาคใต้ตอนบน
80. อาจารย์อะหมัด ศิดดีก
ดาอีย์อิสระภาคเหนือ
81. ดาโต๊ะอับดุลเลาะห์ ต่วนมีเต็น
อดีตดาโต๊ะยุติธรรมจังหวัดนราธิวาส

อีดอฎฎาตามวันอะเราะเราะฮฺ คือชะรีอะฮฺของอัลลอฮฺสู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติ

มุสลิมินและมุสลิมัตที่มีเกียรติทั้งหลาย

อัลสลามุอะลัยกุม วะเราะหฺมะตุลลอฮฺ วะบะเราะกาตุฮฺ

แท้จริงแล้ว วันอะเราะเราะฮฺ วันอีดอฎฎา และวันตัชรีกทั้งสามวัน (ถัดจากวันอีดิลอฎฎา) เป็นกลุ่มวันที่ทราบกันอยู่แล้ว (อัยยาม มะอฺลูมาต) และกลุ่มวันที่ถูกนับ (อัยยาม มะอฺดูดาต) ที่ประเสริฐยิ่ง ณ อัลลอฮฺ ในรอบหนึ่งปี ดังนั้น ในฐานะที่เราเป็นบ่าวของพระองค์ เราจำเป็นต้องมุ่งมั่นศึกษาและทำความเข้าใจอย่างจริงจังกับบรรดาวันดังกล่าว รวมทั้งวิธีการต้อนรับความประเสริฐและความยิ่งใหญ่ของมัน เพื่อให้เราได้ลิ้มรสนิมิตความจำเริญและความประเสริฐตามที่ชะรีอะฮฺอัลลอฮฺได้กำหนดไว้ ผ่านสุนนะฮฺของท่านเราะสูล ﷺ ตามความเข้าใจและการปฏิบัติของบรรดาเศาะหาบะฮฺ และการอิญญัตฮฺ (การวินิจฉัยประเด็นศาสนา) ของบรรดาอุละมาอ์ที่เป็นที่ยอมรับ ด้วยความเบิกบานและปลื้มปิติ เพราะโอกาสนี้คือโอกาสดีที่สุดในรอบปี สำหรับการผานประชาชาติให้อยู่ภายใต้บรรยากาศแห่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความเข้มแข็งของอิสลาม อันนำมาซึ่งความสูงส่งและความโดดเด่นของประชาชาติอิสลาม ประชาชาติที่ดีเลิศบนพื้นโลกแห่งนี้ แน่นอน มิใช่เพียงเกียรติและศักดิ์ศรีบนโลกนี้เท่านั้น แต่ทว่า เรายังจะได้รับผลบุญที่ยิ่งใหญ่จากอัลลอฮฺผู้ทรงกรุณาในวันอาคิเราะฮฺอีกด้วย

อัลหัมดุลิลลาฮฺ ด้วยการอนุมัติของอัลลอฮฺผู้ทรงไต่ยืนและรอบรู้ และด้วยความเอื้ออำนวยการและความช่วยเหลือของพระองค์เท่านั้น ทำให้ข้าพเจ้าสามารถเขียนบทความชิ้นนี้ได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บทที่ 1

นियามวันอะเราะเราะฮ์

นियามของท่านนบี ﷺ

วันอะเราะเราะฮ์ หมายถึงวันที่บรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์ต่าง
รวมตัวมาเพื่อญัตนอยู่ ณ ทุ่งอะเราะเราะฮ์

เรามาศึกษาความหมายของวันอะเราะเราะฮ์จากคำนิยามของ
ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กันเถิด

1. ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

«وَعَرَفَةُ يَوْمٌ تُعْرَفُونَ»

ความว่า “และวันอะเราะเราะฮ์นั้นคือวันที่พวกเจ้า (บรรดา
หุญาญญ์) กำลังชุมนุม (วุกูฟ) อยู่ ณ ทุ่งอะเราะเราะฮ์”¹

2. ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า

«يَوْمٌ عَرَفَةَ الْيَوْمِ الَّذِي يُعْرَفُ النَّاسُ فِيهِ»

ความว่า “วันอะเราะเราะฮ์ คือวันที่ผู้คนทั้งหลาย
(หมายถึงบรรดาหุญาญญ์) กำลังทำวุกูฟกันอยู่ ณ
ทุ่งอะเราะเราะฮ์”²

¹ เศาะฮีหฺ มุรวัสส์ ดู อัล-อุมมฺ ของอัช-ชาฟีอีย์ 1/230, อัล-สุนัน อัล-กุบรอ ของอัล-บัยฮะกีฮฺ
5/286-287 (ดูเศาะฮีหฺ อัล-ญะมิอฺ อัศ-เศาะฆีร ของอัล-อัลบานีญ์ หมายเลข 4224)

² บันทึกโดย อิบุนุ ดาอูด ใน อัล-มะรอซีล หมายเลข 149 และอัล-บัยฮะกีฮฺ ใน อัล-สุนัน
5/286 หมายเลข 9828 ท่านกล่าวว่า **หะดีษนี้เป็นหะดีษมุรวัสส์ที่ดี**

3. ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวอีกว่า

«عَرَفَةُ يَوْمٌ يُعْرَفُ الْإِمَامُ»

ความว่า “วันอะเราะเราะฮ์ คือวันที่ผู้นำบรรดาหุญาญญ์
กำลังวุกูฟ ณ ทุ่งอะเราะเราะฮ์”³

จากคำนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า วันอะเราะเราะฮ์คือวันที่ผู้นำหัจญ์และ
บรรดาหุญาญญ์ทั้งหลายกำลังวุกูฟอยู่ ณ ทุ่งอะเราะเราะฮ์ เพราะบรรดา
หุญาญญ์ต่างเชื่อฟังผู้นำของมุสลิมในการกำหนดวันวุกูฟที่อะเราะเราะฮ์

นี่คือนियามของท่านนบี ﷺ หรือความหมายของวันอะเราะเราะฮ์ที่
ได้รับการชี้แจงจากท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ นiyามของท่านนบี ﷺ ดังกล่าวมีความ
ชัดเจนยิ่งในเป้าหมายเพื่อความเป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิมทั่วทุกมุม
โลก ภายใต้การนำของผู้นำหัจญ์ ณ ทุ่งอะเราะเราะฮ์

วันอะเราะเราะฮ์ตามความเข้าใจของอิหม่ามมัซฮับต่าง ๆ

บนพื้นฐานแห่งหะดีษต่าง ๆ ข้างต้น เหล่าอูละมาอ์ทั้งสี่มัซฮับ
และมัซฮับ อัช-ชอฮิรียะฮ์⁴ ได้มีความเห็นพ้องกันว่า การวุกูฟของผู้นำหัจญ์
พร้อม ๆ กับบรรดาหุญาญญ์ ณ ทุ่งอะเราะเราะฮ์นั้นถือว่าถูกต้อง ถึงแม้ว่า
การวุกูฟดังกล่าวจะไม่ตรงกับวันที่เก้าของเดือนซุลหิจญะฮ์ตามที่ปรากฏจาก

³ บันทึกโดย อัล-บัยฮะกีฮฺ ใน อัล-สุนัน 5/286 หมายเลข 9827 อะห์มัด ซากิรฺ กล่าวว่า **สาย
รายงานถูกต้อง** (ดู อะวาอิด อัช-ชุฮูร อัล-อะเราะบียะฮ์ หน้า 26)

⁴ ดู บะดาอียฺ อัศ-เศาะเนอียฺ ของ อัล-กาซานียฺ 2/203-204, ซัรหฺ อัล-ค็อริซียฺ อะลา มุค
ตะต็อริ เคาะลีล 2/321, อัล-มััจญ์มูอฺ ของ อัน-นะวะวีญ์ 5/35, อัล-มุฆนียฺ ของ อิบินุ กุดา
มะฮฺ 5/429, อัล-ฟุรูกฺ ของ อิบินุ มุฟลิหฺ 3/534 และ อัล-มุหัลลา ของ อิบินุ หัซมฺ 5/203-204

การดูจันทร์เสี้ยวก็ตาม เช่น การรูกูฟดังกล่าวไปตรงกับวันที่แปดหรือวันที่สิบ ซุลหิจญะฮฺ และไม่ว่าจะเกิดจากการคิดหรือคำนวณด้วยวิธีใดก็ตาม และถือ ว่าวันที่ผู้นำหัจญ์และบรรดาหุญาญญ์รูกูฟ ณ ทุ่งอะเราะเฟาตนั้นเป็นวัน อะเราะเฟาฮฺตามนัยของหะดีษข้างต้น ในทางกลับกันบรรดาอุละมาอ์มีความเห็นว่า การรูกูฟในวันอื่นที่ไม่ตรงกับวันที่ผู้นำหัจญ์พร้อมกับบรรดา หุญาญญ์ทั้งหลายได้ทำการรูกูฟ ด้วยข้ออ้างว่ามีการเห็นจันทร์เสี้ยว ไม่ว่าจะ เห็นจันทร์เสี้ยวที่มักกะฮฺหรือที่ประเทศอื่น ๆ ก็ตาม ถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะวัน ดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นวันอะเราะเฟาฮฺตามคำนิยามของท่านนบี ﷺ และการอิญติฮาดของบรรดาอุละมาอ์ที่ได้รับการยอมรับ

เพื่อเป็นการอธิบายถึงความเข้าใจและการยึดมั่นของอุละมาอ์ต่อ หะดีษดังกล่าว ท่านอิหม่ามมุหัมมัด บิน อัล-หะสัน อัซ-ซัยบานีย์⁵ ได้กล่าวว่า “ถ้าหากว่าเกิดความคลุมเครือขึ้นกับผู้คนที่ทั้งหลาย (เกี่ยวกับการเห็นจันทร์ เสี้ยว) แล้วปรากฏว่าผู้นำหัจญ์และบรรดาหุญาญญ์ได้ทำการรูกูฟ ณ ทุ่ง อะเราะเฟาตในวันอะฮฺ (วันที่สิบตามการเห็นจันทร์เสี้ยว) และคนที่เห็นจันทร์ เสี้ยวได้ทำรูกูฟในวันที่เก้า (ตามการเห็นจันทร์เสี้ยว) ดังนั้นการรูกูฟของเขา (ที่ไม่ตรงกับวันรูกูฟของผู้นำหัจญ์) ถือว่าใช้ไม่ได้ และเขาจำเป็นต้องรูกูฟ ใหม่อีกครั้งพร้อมกับผู้นำหัจญ์ในวันรุ่งขึ้น (ถึงแม้ว่าโดยผิวเผินแล้วจะเห็น ว่าการอิญติฮาดหรือการวินิจฉัยของผู้นำหัจญ์นั้นไม่ถูกต้องก็ตาม) เพราะ วันรูกูฟของผู้นำหัจญ์ตรงกับวันที่สิบ (ตามการเห็นจันทร์เสี้ยว)”⁶

⁵ ท่านคือ อัลลามะฮฺ อัลอิหม่าม มุหัมมัด บิน อัลหะสัน อัซ-ซัยบานีย์ หนึ่งในสองของศิษย์เอก อิหม่ามอูษะนีฟะฮฺที่ช่วยเผยแพร่มัซฮับหะนะฟีฮฺ ท่านเป็นอาจารย์ท่านหนึ่งของอิหม่ามอัซ ซาฟีอีย์ขณะที่ท่านพำนักอยู่ที่อิรัก เสียชีวิตปี 189 ฮ.ศ. (ดู อัล-อะอูลาม ของ อัซ-ซิริกลีย์)

⁶ บะดาอียฺ อัศ-เศาะนาอียฺ ของ อัล-กาซานีย์ 2/204

เพื่อสนับสนุนความเข้าใจดังกล่าว ท่านอิหม่าม อัน-นะวะวี⁷ ได้ กล่าวว่

«قَالَ أَصْحَابُنَا... وَكَذَا يَوْمٌ عَرَفَةٌ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَظْهَرُ لِلنَّاسِ إِنَّهُ يَوْمٌ عَرَفَةٌ، سِوَاءَ كَانَ التَّاسِعَ أَوْ الْعَاشِرَ»

ความว่า “เหล่าสหาย (ในมัซฮับซาฟีอีย์) ของเราได้กล่าวว่า ... เช่นเดียวกับวันอะเราะเฟาฮฺคือวันที่ปรากฏแก่ผู้คนว่าเป็นวันอะเราะเฟาฮฺ (ที่บรรดาหุญาญญ์กำลังรูกูฟ ณ ทุ่งอะเราะเฟาต) ไม่ว่าจะวันดังกล่าวจะตรงกับวันที่เก้าหรือวันที่สิบ (ซุลหิจญะฮฺ) ก็ตาม⁸

นั่นแหละคือวันอะเราะเฟาฮฺจริง เพราะวันอะเราะเฟาฮฺเป็นวันที่เกี่ยว พันกับสถานที่เฉพาะที่มีชื่อว่า อะเราะเฟาต (อะเราะเฟาฮฺในแง่ของเงือนสถานที่) ซึ่งมีเพียงแห่งเดียวในโลกนี้ และมีเพียงวันเดียวเท่านั้น (อะเราะเฟาฮฺในแง่ของ เงือนเวลา) ซึ่งเกี่ยวพันกับภารกิจการรูกูฟของผู้นำหัจญ์พร้อมๆ กับบรรดา หุญาญญ์จากทั่วโลก ณ ทุ่งอะเราะเฟาต รวมทั้งประชาคมมุสลิมที่ไม่ได้เข้าร่วม ในพิธีหัจญ์ทั่วโลกต่างถือศีลอดสุนัตวันอะเราะเฟาฮฺตามไปด้วย

ถ้าประชาชาติของท่านบีมุหัมมัด ﷺ ในสมัยปัจจุบันเข้าใจและ ปฏิบัติตามความหมายของวันอะเราะเฟาฮฺตามคำสอนของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ที่ นำมาซึ่งความเป็นเอกภาพของประชาชาติโดยผ่านหะดีษเศาะฮี้หฺต่างๆ

⁷ ท่านคือ ยะห์ยา บิน ชะรีฟ บิน มिरزی อัน-นะวะวี อัซ-ซาฟีอีย์, อับู ชะกะรียา มุหัยยิดุด ดีน, เป็นหนึ่งในจำนวนอิหม่ามด้านหะดีษและฟิกฮฺ ตำราหลายเล่มของท่านได้รับการ ยอมรับในมัซฮับซาฟีอีย์ อาทิ มินฮัจญ์ อัล-ญอลิบีน และ อัล-มััจญ์มูฮฺ เป็นต้น ท่าน เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 676 (ดู อัล-อะอูลาม ของ อัซ-ซิริกลีย์)

⁸ อัล-มััจญ์มูฮฺ ของ อัน-นะวะวี 5/35, มุฆนีย์ อัล-มุหตาญญ์ ของ อัล-เคาะฎิบ อัซ-ซารีญีย์ 1/725 พิจารณาประโยคที่มีความหมายเช่นเดียวกันในหนังสือ มัจญ์มูฮฺอัลฟะตาวา ของ เซคอะหมัด บิน अबดุลหะลิม 22/211

ดังกล่าว และใคร่ครวญถึงความเข้าใจและการปฏิบัติของบรรดาเศาะหาบะฮ์ และอุละมาอ์จากหัมซฮับที่เป็นที่ยอมรับ แน่หนอนว่า ความแตกแยกในการ กำหนดวันอะเราะเราะฮ์จะไม่เกิดขึ้น

ท่านนบี ﷺ ไม่ได้ผูกโยงวันอะเราะเราะฮ์เข้ากับวันที่เก้าซุลหิจญะฮ์ เสมอไป เพราะมีความเป็นไปได้ว่าวันที่เก้าของประเทศหนึ่งอาจจะไม่ตรงกับ วันที่เก้าของอีกประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะในประเทศที่มีความแตกต่างในด้านของ โซนเวลา (มีฤดูละต่างกัน) แต่ท่านนบี ﷺ จะผูกโยงวันอะเราะเราะฮ์เข้ากับวันที่ ผู้นำหัจญ์พร้อมๆ กับบรรดาหุญาญญ์ได้เข้ากุฟ ญ ทุ่งอะเราะเราะฟาต ถึงแม้ว่า การรูกูฟดังกล่าวจะไม่ตรงกับข้อเท็จจริงด้านการเห็นจันทร์เสี้ยว (หมายถึงวันที่ เก้าซุลหิจญะฮ์) ก็ตาม ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวมีเพียงครั้งเดียวและวันเดียว เท่านั้นในรอบปี ซึ่งในสมัยปัจจุบันผู้คนทั่วโลกต่างสามารถรับรู้ถึงปรากฏการณ์ ดังกล่าวโดยผ่านสื่อต่างๆ เราขอสรรเสริญอัลลอฮ์ในการนี้

ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่า ผู้นำมุสลิมคนใดก็ตามที่เข้าใจอย่างถ่องแท้และ ลึกซึ้งต่อบรรดาหะดีษเศาะฮิหฺที่พกพาความหมายของท่านนบี ﷺ ที่ ชัดเจนเกี่ยวกับวันอะเราะเราะฮ์ เขาย่อมต้องตระหนักถึงเป้าประสงค์หลัก ของบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับวันอีตอฎฮา เขาจะไม่กล้าที่จะปฏิบัติค้ำกับ คำสอนของท่านเราะฮ์สุล ﷺ ที่เปี่ยมด้วยเป้าประสงค์หลักของบัญญัติ อิสลามในการสร้างความเป็นเอกภาพให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชาติมุสลิมทั้ง ผอง และจะไม่กำหนดหรือประกาศการถือศีลอดอะเราะเราะฮ์ในวันที่ แตกต่างจากวันที่บรรดาหุญาญญ์ทำรูกูฟ ญ ทุ่งอะเราะเราะฟาตพร้อมๆ กับ ผู้นำหัจญ์ อย่างแน่นอน

บทที่ 2 นียามวันอีตอฎฮา

นียามของท่านนบี ﷺ

นียามวันอีตอฎฮาตามที่มีรายงานจากท่านเราะฮ์สุล ﷺ นั้น สอดคล้องกับนียามวันอะเราะเราะฮ์

1. ท่านเราะฮ์สุล ﷺ ได้กล่าวว่า

«...وَالْأَضْحَى يَوْمٌ يُضْحِي النَّاسُ» وفي رواية: «يَوْمٌ يُضْحُونَ».

ความว่า “วันอีตอฎฮาคือวันที่ผู้คนทั้งหลายเชือดสัตว์กูรบานกัน (หมายถึงวันนะหฺร์ในพิธีการหัจญ์)”⁹

2. ท่านเราะฮ์สุล ﷺ ได้กล่าวว่า

«...وَالْأَضْحَى يَوْمٌ يُضْحِي الْإِمَامُ»

ความว่า “วันอีตอฎฮาคือวันที่อิหม่าม (ผู้นำ) ทำการเชือดสัตว์ กูรบาน”¹⁰

⁹ หะดีษเศาะฮิหฺ บันทึกลงโดยอัด-ติรมิซียฺ หมายเลข 802 ท่านกล่าวว่า เป็นหะดีษหะสัน เฆาะรีบ เศาะฮิหฺ, และบันทึกโดยอิบฺนุ มาญะฮ์ หมายเลข 1660 (ดู อิรราวอิ อัล-ฆะอะลีล ของ อัล-อัลบานียฺ หมายเลข 905, อะวาอิล อัช-ชูฮูร อัลอะเราะเราะฮ์บียะฮ์ ของอะหมัด ซากิร หน้า 22)

¹⁰ บันทึกโดย อัล-บัยฮะกีญ์ 5/175 สายสืบของมันเศาะฮิหฺ (ดู อะวาอิล อัช-ชูฮูร อัลอะเราะเราะฮ์บียะฮ์ ของ อะหมัด มุหัมมัด ซากิร หน้า 26)

ในการอธิบายหะดีษข้างต้น อัต-ติรมิซีย์ได้กล่าวว่า “อุละมาอ์บางส่วนได้อธิบายหะดีษนี้ว่าการถือศีลอดและการออกอีดจำเป็นต้องกระทำพร้อมกันญะมาอะฮ์ (ซึ่งนำโดยผู้นำ พร้อมๆ กับผู้คนที่ทั้งหลาย)”¹¹ โดยเฉพาอย่างยิ่งญะมาอะฮ์หุญาญญ์พร้อมกับอิหม่ามที่ฟ่านักอยู่ ณ นครมักกะฮ์ อย่าถึงกับปล่อยให้ชาวมุสลิมที่นครมักกะฮ์เชือดสัตว์กูรบานต่อหน้าเราในจอทีวี ในขณะที่เรากำลังถือศีลอดวันอะเราะซะฮ์อยู่ หรือในทางกลับกัน ด้วยข้ออ้างที่ว่าในประเทศของเราไม่เห็นจันทร์เสี้ยว!

หะดีษต่างๆ ที่อธิบายความหมายวันอีดอฎฎฮาของท่านนบี ﷺ มีสำนวนและรูปแบบเดียวกันกับหะดีษต่างๆ ที่อธิบายความหมายวันอะเราะซะฮ์ โดยที่ทั้งสองความหมายต่างมีเป้าประสงค์หลักเพื่อความเป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิม บนพื้นฐานแห่งเจตนารมณ์ของบัญญัติอิสลาม หรือมะกอลิด อัช-ชะรีอะฮ์ อัล-อิสลามียะฮ์

ตามทัศนะของอุละมาอ์ส่วนหนึ่งระบุว่า เป้าหมายเดิมของหะดีษนี้เจาะจงไปยังประชาชนที่ฟ่านักอยู่ ณ นครมักกะฮ์ ซึ่งถือว่าเป็น อุมมุล กูรอ (เมืองแม่) ที่ประชาชาติมุสลิมทั่วโลกคอยปฏิบัติตาม

การปฏิบัติของอุละมาอ์เศาะหาบะฮ์และตาบิอีน

เพื่อให้สุนนะฮ์เชิงคำพูดของท่านนบี ﷺ ดังกล่าวปรากฏเป็นรูปธรรม ขอให้เรามา ร่วมกันเป็นสักขีพยานต่อการปฏิบัติจริงและจุดยืนของบรรดาเศาะหาบะฮ์และตาบิอีนดังต่อไปนี้ เช่น เรื่องราวที่เล่าโดยท่านมัซรูก ซึ่งได้กล่าวว่า:

¹¹ ตูหฺฟะตุล อะหฺวะซียฺ บิ ชัรหฺ ญามิอฺ อัต-ติรมิซียฺ ของ อัล-มุบาร็อกฟูรียฺ 3/515

“ฉันเคยเข้าพบท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ในวันอะเราะซะฮ์ (โดยผิวเผินแล้วเหตุการณ์นี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น ณ ทุ่งอะเราะฟาต) ท่านหญิงได้กล่าวแก่คนในครอบครัวว่า “จงยกขนมและเครื่องดื่มหวานๆ ให้มากๆ แก่มัซรูก (ที่ไม่ได้ถือศีลอดอะเราะซะฮ์ในวันนี้)”

มัซรูกเล่าต่อไปว่า: ฉันตอบว่า “แท้จริงแล้ว ไม่มีเหตุผลใดห้ามฉันจากการถือศีลอดอะเราะซะฮ์ในวันนี้ เพียงแต่ฉันกลัวว่าวันนี้จะตรงกับวันนะหฺรฺ (วันอีดอฎฎฮา ซึ่งเป็นวันที่ห้ามไม่ให้ถือศีลอด)”

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา จึงตอบ (เพื่อให้คำชี้แจงแก่มัซรูก) ว่า:

«التَّخْرُ يُومٌ يَنْحَرُ النَّاسُ، وَالْفِطْرُ يُومٌ يُفْطِرُ النَّاسُ»

ความว่า “วันเชือดกูรบาน (วันนะหฺรฺ) คือวันที่คนทั้งหลายต่างเชือดกูรบาน และวันอีดก็คือวันที่คนทั้งหลายต่างร่วมออกอีด”¹² (แต่วันนี้เป็นวันที่ผู้คนที่กำลังวุฎูฟอยู่ ณ ทุ่งอะเราะฟาตไม่ได้ทำการกูรบานแต่อย่างใด แล้วฉันเล่าท่านจึงสงสัยที่จะถือศีลอดอะเราะซะฮ์ในวันนี้)

อิบนุ เราะฎิยฺ ¹³ ได้กล่าวอธิบายความหมายของหะดีษข้างต้นว่า
«إِنَّ يَوْمَ عَرَفَةَ هُوَ يَوْمٌ يَجْتَمِعُ النَّاسُ مَعَ الْإِمَامِ عَلَى التَّعْرِيفِ فِيهِ، وَيَوْمَ النَّخْرِ هُوَ الَّذِي يَجْتَمِعُ النَّاسُ مَعَ الْإِمَامِ عَلَى التَّضْحِيَةِ فِيهِ،

¹² บันทึกลงโดยอัลบัยฮะกี ยี่ หมายเลข 8209 (4/422) ด้วยสายรายงานที่ดี (อะหฺกาม อัลอิดติลาฟ ฟิ รุฮ์ยะฮ์ ฮิลาล ซิลหิจญะฮ์ ของอิบนุ เราะฎิยฺ หน้า 35, อะวาอิล อัชชูรฺ อัลอะเราะเบียยะฮ์ ของ อะหมัด ซากิร หน้า 26, ลิลลิละฮ์ อัลอะหาดีษ อัศเศาะหีหะฮ์ 1/442)

¹³ ชื่อของท่านคือ อัลอิหม่าม อัลหาฟิซ อัลฟะกีฮ์ อับดุลอะอะลียฺ ชัยษุดดีน อับดุลเราะหฺมาน บินอะหมัด อิบนุเราะฎิยฺ อัศลามียฺ อัลบัจดาดียฺ อัลหันนะลียฺ เจ้าของหนังสือญามิอฺ อัลอุลุม วัลหิกม และลughอ็อฟ อัลมะอาริฟ เสียชีวิตปี 795 ฮ.ศ. (ดู อัลอะอะลามา ของ อัช-ชีริกียฺ)

وَمَا لَيْسَ كَذَلِكَ فَلَيْسَ يَوْمَ عَرَفَةَ وَلَا يَوْمَ أَضْحَى، وَإِنْ كَانَ
بِالنَّسْبَةِ إِلَى عَدَدِ أَيَّامِ الشَّهْرِ هُوَ التَّاسِعِ أَوْ الْعَاشِرِ»

ความว่า “แท้จริง วันอะเราะะเราะฮ์คือวันที่ผู้คนต่างรวมตัวพร้อมกัน
อิหม่ามเพื่อทำการรูกูฟ ณ ทุ่งอะเราะะเราะฮ์ และวันเชือด (นะฮ์ร) คือวันที่ผู้คน
ต่างรวมตัวพร้อมกันกับอิหม่ามเพื่อทำการเชือดสัตว์ (อฎูฮียะฮ์) หากไม่แล้ว จะไม่
ถือว่าเป็นวันอะเราะะเราะฮ์ และไม่ใช่วันอีตอฎูฮียะฮ์ ถึงแม้ว่าการรูกูฟดังกล่าวจะตรง
กับวันที่เก่าหรือวันที่สืบตามจำนวนวันของเดือนซุลหิจญะฮ์ก็ตาม”¹⁴

หะดีษของท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎียัลลอฮุอันฮาข้างต้น มีความ
ชัดเจนอย่างยิ่งในแง่ของการส่งเสริมและและเน้นย้ำให้ประชาชาติมุสลิมมี
ความปรองดองกันและรวมตัวเป็นหนึ่งในวันอะเราะะเราะฮ์และวันอีตอฎูฮียะฮ์
ภายใต้การนำของผู้นำหัจญ์ ห้ามไม่ให้สร้างความแตกแยกและกำหนดวันอะ
เราะะเราะฮ์ที่ต่างจากวันที่ผู้นำหัจญ์และบรรดาหุจญาญ์ทำรูกูฟอยู่ ณ ทุ่งอะ
เราะะเราะฮ์ ยกเว้นในกรณีที่มีความจำเป็นและคับขันอย่างที่สุดเท่านั้น เพราะ
ล้าพังความเห็นส่วนตัวไม่สามารถนำมาเป็นบรรทัดฐานได้ในบัพญญัตติ
อิสลาม -ถึงแม้ว่าเขาจะเห็นว่าถูกต้องก็ตาม- ตราบใดที่ทัศนะดังกล่าวไป
ขัดแย้งกับอิหม่ามที่เป็นผู้นำมวลชน ณ ทุ่งอะเราะะเราะฮ์ ความเข้าใจและจุดยืน
ของท่านหญิงอาอิชะฮ์ดังกล่าว เป็นความเข้าใจของบรรดาเศาะหาบะฮ์
ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ จึงไม่มีเศาะหาบะฮ์ท่านใดมีทัศนะที่ขัดแย้งกับทัศนะของ
ท่านหญิงอาอิชะฮ์แม้แต่ท่านเดียว¹⁵ วัลลอฮุอะอูลัม

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับวันอีตอฎูฮียะฮ์ อิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์ ได้กล่าวว่า

«وَالْعِيدُ الثَّانِي يَوْمَ الْأَضْحَى نَفْسُهُ، وَذَلِكَ يَوْمٌ عَاشِرٌ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ،
وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَلِي يَوْمَ عَرَفَةَ»

ความว่า “วันอีตที่สองคือวันอีตอฎูฮียะฮ์ ซึ่ง (โดยทั่วไปจะ) ตรงกับ
วันที่สิบซุลหิจญะฮ์ นั่นคือวันที่ถัดจากวันอะเราะะเราะฮ์”¹⁶

ท่านอิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์ได้ผูกโยงวันอีตอฎูฮียะฮ์เข้ากับวัน
อะเราะะเราะฮ์ ซึ่งเป็นวันที่ถัดจากวันอะเราะะเราะฮ์ ในขณะที่หะดีษของ
ท่านเราะฮ์ลุส رضي الله عنه ได้ผูกโยงวันอะเราะะเราะฮ์กับการรูกูฟของบรรดา
หุจญาญ์ที่ทุ่งอะเราะะเราะฮ์ ไม่ว่าวันดังกล่าวจะตรงกับวันที่แปด หรือ
วันที่เก้า หรือวันที่สิบ ตามทัศนะของอูละมาอ์ส่วนใหญ่ (ญุมฮูร) และ
อูละมาอ์ใหม่ชัฮ์บอัชชาฟีอีย์

เช่นนี้แหละคือคำนิยามของท่านนบี صلى الله عليه وسلم เกี่ยวกับวันอีตอฎูฮียะฮ์ ดังนั้น
ถ้าช่องว่างและโอกาสที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับการกำหนดวันอะ
เราะะเราะฮ์ในหมู่ประชาชาติของท่านนบีมุหัมมัด صلى الله عليه وسلم ในสมัยปัจจุบันได้ถูกปิดลง
แล้วต่อหน้าคำสอนของท่านเราะฮ์ลุส رضي الله عنه และการอธิบายของบรรดาอูละมาอ์ที่
ได้รับการยอมรับ เพราะการรูกูฟ ณ ทุ่งอะเราะะเราะฮ์มีเพียงวันเดียวเท่านั้น และ
สามารถรับทราบได้อย่างชัดเจนผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ทันสมัยในปัจจุบัน
ขณะเดียวกัน คำยืนยันของอิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์ที่ได้เชื่อมโยงวันอีตอฎูฮียะฮ์กับ
วันที่ถัดจากวันอะเราะะเราะฮ์ ซึ่งเป็นวันที่บรรดาหุจญาญ์พร้อม ๆ กับผู้นำหัจญ์
กำลังทำรูกูฟอยู่ ณ ทุ่งอะเราะะเราะฮ์ ก็เป็นการปิดช่องว่างและประตูที่จะนำไปสู่
ความขัดแย้งเกี่ยวกับการกำหนดวันอีตอฎูฮียะฮ์ วัลลอฮุอะอูลัม

¹⁴ อะหฺกาม อัลอิดคิตลาฟ ฟิ รุฎียะฮ์ ฮิลาล ซิลหิจญะฮ์ ของอิบน์ เราะญับ หน้า 37

¹⁵ อะหฺกาม อัลอิดคิตลาฟ ฟิ รุฎียะฮ์ ฮิลาล ซิลหิจญะฮ์ ของอิบน์ เราะญับ หน้า 36

¹⁶ อัล-อุมม์ ของ อัช-ชาฟีอีย์ 1/230

บทที่ 3

การกำหนดวันอะเราะเราะฮ์และวันอีตอฎฮา

เพื่อให้ทราบถึงวันอะเราะเราะฮ์และวันอีตอฎฮาสำหรับผู้นำหัจญ์ที่นครมักกะฮ์ จำเป็นต้องมีการดูจันทร์เสี้ยวของเดือนซุลหิจญะฮ์ ดังคำกล่าวของอิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์ว่า

«وَالشَّهَادَةُ فِي هَالِكِ ذِي الْحِجَّةِ لَيْسَتْ بِدَلِيلٍ عَلَى يَوْمِ عَرَفَةَ، وَيَوْمِ الْعِيدِ،
وَأَيَّامٍ مِنِّي؛ كَهَيِّ فِي الْفِطْرِ لَا تَخْتَلِفُ فِي شَيْءٍ»

ความว่า “การดูจันทร์เสี้ยวเดือนซุลหิจญะฮ์เพื่อกำหนดวันอะเราะเราะฮ์ วันอีตอฎฮา และบรรดาวันมินา ก็เหมือนกับการดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันอีตุลฟิฏรฺ “ไม่มีความแตกต่างกันเลย”¹⁷

เนื่องจากว่าไม่มีตัวบทหลักฐานที่ชัดเจนและถูกต้องจากท่านนบี ﷺ ที่สั่งใช้ให้ประชาชาติของท่านดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันอีตอฎฮา ดังนั้นอิหม่าม อัช-ชาฟีอีย์ จึงใช้หลักการเทียบเคียง (กียาส) ในด้านการกำหนดวันอะเราะเราะฮ์และวันอีตอฎฮา กับวิธีการกำหนดวันอีตุลฟิฏรฺ นั่นคือการดูจันทร์เสี้ยว ในความหมายที่ว่า การกำหนดวันอะเราะเราะฮ์เกิดขึ้นด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยวที่กระทำโดยผู้นำหัจญ์หรือเคาะลีฟะฮ์ (ผู้ปกครองปวงชนมุสลิม) เป็นหลัก โดยไม่สามารถอาศัยความรู้ทางดาราศาสตร์ หรือการคำนวณด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ถึงแม้ว่าวิธีการดังกล่าวจะถูกตั้งและแม่นยำกว่าก็ตาม

ทัศนะของอิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์ข้างต้น เสมือนกับว่าเป็นการกำหนดบรรทัดฐานสำหรับผู้นำหัจญ์ หรือผู้ปกครองชาวมุสลิม (เคาะลีฟะฮ์) ในการกำหนดวันอะเราะเราะฮ์ วันอีตอฎฮา และวันตัจรียะฮ์ที่มินา เพราะวันต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นวันที่เจาะจงเฉพาะสำหรับบรรดาหัจญ์มาญญ์ ณ มหานครมักกะฮ์ เท่านั้น ส่วนประชาชนของประเทศอื่น ๆ ที่ไม่มีทุ่งอะเราะเราะฮ์และมินา และไม่มีการบำเพ็ญหัจญ์ เจกเช่นประเทศไทยของเรา ดังนั้นถ้าสามารถรับทราบการประกาศเห็นจันทร์เสี้ยวซุลหิจญะฮ์เพื่อกำหนดวันอะเราะเราะฮ์จากฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่นครมักกะฮ์ ผ่านสื่อต่างๆที่ทันสมัยในปัจจุบัน ย่อมไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่พวกเขาจะขัดแย้งกับการประกาศวันดังกล่าว เพราะวันอะเราะเราะฮ์เป็นเสมือนศูนย์รวมที่มีความเกี่ยวพันอย่างยิ่งในด้านการถือศีลอดอะเราะเราะฮ์สำหรับประชาชาติมุสลิมทั่วโลก เช่นเดียวกับวันอีตอฎฮา ต่อจากนั้น ในขณะที่บรรดาหัจญ์มาญญ์ที่กำลังวุกูฟอยู่ ณ ทุ่งอะเราะเราะฮ์ต่างเป็นตัวแทนของประชาชาติมุสลิมจากทั่วทุกมุมโลก

นี่คือคำสอนของท่านเราะฮ์สูล ﷺ และคำชี้แจงของบรรดาอุละมาอ์ผู้ได้รับการยอมรับ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัลลอฮุอะอ์ลัม

¹⁷ อัล-อุมม์ 1/230

บทที่ 4

การคำนวณและการใช้กล้องดูดาว

การคำนวณทางดาราศาสตร์เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันถือศีลอดและวันอีตนั้น ไม่เคยได้รับการพิจารณาในภาคปฏิบัติจากบรรดาเศาะหาบะฮฺ เหล่าตาบิอีน ผู้นำในมัซฮับต่างๆ และอุละมาฮฺส่วนใหญ่ที่ได้รับการยอมรับ ไม่ว่าจะเป็นอุละมาฮฺในยุคแรกหรือยุคหลัง

อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าบัญญัติอิสลามไม่ยอมรับและปฏิเสธการคำนวณอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากประโยชน์ของมันนั้นเป็นที่ประจักษ์ยิ่ง และผลลัพธ์ที่ได้รับเป็นสิ่งที่แน่นอนเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ ด้วยเหตุนี้ จึงควรใช้การคำนวณเป็นตัวช่วยในกระบวนการยืนยันการเห็นจันทร์เสี้ยวยิ่งกว่านั้น จำเป็นต้องยึดถือการคำนวณเพื่อปฏิเสธ (ไม่ยอมรับ) การเห็นจันทร์เสี้ยวในกรณีที่ได้รับการยืนยันด้วยการคำนวณว่าจันทร์เสี้ยวยังไม่ปรากฏ เพราะการสังเกตด้วยตาเปล่าไม่สามารถยืนยันในสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง และบัญญัติอิสลามไม่สามารถนำสิ่งที่เป็นไปได้มาเป็นเกณฑ์กำหนด¹⁸

ส่วนการดูจันทร์เสี้ยวโดยอาศัยกล้องดูดาว หรืออุปกรณ์ส่องทางไกลถือว่าเป็นที่อนุมัติ เพราะอุปกรณ์ดังกล่าวเป็นเพียงตัวช่วยให้สิ่งที่มียู่แล้วแต่มองเห็นไม่ค่อยชัดให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ไม่ใช่ทำให้มองเห็นในสิ่งที่ไม่มีตัวตน มันเป็นเพียงอุปกรณ์เสริมและช่วยเพิ่มความชัดเจนมากกว่าการมองเห็นด้วยสายตาเปล่าเท่านั้นเอง วัลลอฮูอะอ์ลัม

¹⁸ ดู อัล-มััจญ์มูอฺ ของ อัน-นะวะวี 6/223, ฟ้าดาวา อัล-สุบกี 1/219-220, มุฆนีญ์ อัล-มุหฺตาดจุมฺ ของ อัช-ชะรบีญี 1/420-421 และฟัตหุลบารีย์ 4/108-109

พึงทราบเถิดว่า อิสลามให้การสนับสนุนความรู้ที่แท้จริง และการค้นพบที่ดีงาม โดยเฉพาะสิ่งที่ช่วยเสริมความสะดวกในการนำบัญญัติอิสลามไปปฏิบัติ เพราะโดยพื้นฐานแล้วอิสลามเป็นศาสนาที่สะดวกและเรียบง่าย¹⁹ พร้อมกับนำพาหลักการและเป้าหมายแห่งความสะดวก (ตัยส์ร์) และปฏิเสธความยากลำบากทุกรูปแบบ (รือฟูลหะรือจญ์)²⁰

¹⁹ ดังคำกล่าวของท่านนบีว่า «إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ» ความว่า “แท้จริงศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เรียบง่าย” บันทึกโดยอัล-บุคอรีย์ หมายเลข 39

²⁰ ดู อัล-มุวาพะกอต ของอัช-ชาฎิบีญี 3/

บทที่ 5

ความประเสริฐของวันอะเราะเราะฮ์และอีตอฎฮา

1. ความประเสริฐของวันอะเราะเราะฮ์

วันอะเราะเราะฮ์เป็นวันที่ประเสริฐที่สุดในรอบปี และประเสริฐกว่าวันอีตอฎฮาตามทัศนะของอุละมาอ์บางส่วน ไม่ว่าจะเป็นอะเราะเราะฮ์ มะกาเนีย (อะเราะเราะฮ์ที่เกี่ยวเนื่องกับสถานที่) สำหรับบรรดาหุจญาญ์ หรืออะเราะเราะฮ์ชะมาเนีย (อะเราะเราะฮ์ที่เกี่ยวเนื่องกับวันเวลา) สำหรับมุสลิมทั่วโลก เพราะวันอะเราะเราะฮ์มีความประเสริฐที่มากมาย ส่วนหนึ่งของความประเสริฐวันอะเราะเราะฮ์ คือ

1. ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้กล่าวว่า

«وَمَا مِنْ يَوْمٍ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ»

ความว่า “ไม่มีวันใดที่ประเสริฐยิ่ง ณ อัลลอฮ์ มากไปกว่าวันอะเราะเราะฮ์”²¹

จากหะดีษข้างต้น อัล-บะฆะเวีย และอุละมาอ์ผู้ถูกยกยอมรับท่านอื่นๆ ได้กล่าวว่า

«يَوْمٌ عَرَفَةَ أَفْضَلُ أَيَّامِ السَّنَةِ»

ความว่า “วันอะเราะเราะฮ์ เป็นวันที่ประเสริฐที่สุดในรอบปี”²²

²¹ หะดีษเศาะหีหฺ บันทีกโดยอิบน์ หิบบาน ในเศาะหีหฺของท่าน หมายเลข 3853 (9/164) และบันทีกโดยอิบน์ ยะอฺลา ในมุสนัด หมายเลข 2090 (4/69)

²² อัล-มััจญ์มูอฺ ของ อัน-นะวะวี 6/430

2. ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้กล่าวว่า

«أَفْضَلُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ»

ความว่า “ดุอาอ์ที่ประเสริฐที่สุด คือดุอาอ์ในวันอะเราะเราะฮ์”²³

3. ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้กล่าวว่า

«مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ يُعْتَقَ اللَّهُ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ...»

ความว่า “ไม่มีวันใดที่อัลลอฮ์ทรงปลดปล่อยบ่าวให้รอดพ้นจากนรกมากไปกว่าจำนวนของผู้ที่ถูกปลดปล่อยในวันอะเราะเราะฮ์”²⁴

มาเถิด เรามาร่วมกันขอดุอาอ์ให้มากในวันอะเราะเราะฮ์ โดยเฉพาะการวิงวอนให้อัลลอฮ์ปลดปล่อยตัวเอง บุพการีทั้งสอง บุตรและภรรยา ปู่ย่าตายาย ครูบาอาจารย์ และลูกหลานทั้งหลาย ให้รอดพ้นจากไฟนรก

4. ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ถูกถามเกี่ยวกับความประเสริฐของการถือศีลอดในวันอะเราะเราะฮ์ ท่านตอบว่า

«يُكْفَرُ السَّنَةَ الْمَاضِيَةَ وَالْبَاقِيَةَ»

ความว่า “การถือศีลอดวันอะเราะเราะฮ์จะลบล้างบาปสองปี คือปีที่ผ่านมาและปีปัจจุบันที่เหลืออยู่”²⁵

นี่คือส่วนหนึ่งจากความประเสริฐของวันอะเราะเราะฮ์ แต่ช่างน่าเสียดายที่สังคมเรากลับเห็นวันอะเราะเราะฮ์เป็นเพียงวันธรรมดาวันหนึ่ง

²³ หะดีษหะสัน ใน อัล-มุวัฏฏะอ์ 1/422, สุนัน อัด-ติรมิซีย หมายเลข 3579 (ดู เศาะหีหฺ อัล-ญามิอฺ อัด-เศาะหีรฺ ของอัล-อัลบานีย หมายเลข 1102)

²⁴ หะดีษเศาะหีหฺ ใน เศาะหีหฺ มุสลิม หมายเลข 1348

²⁵ หะดีษเศาะหีหฺ ใน เศาะหีหฺ มุสลิม หมายเลข 1162

เท่านั้น พวกเขาจึงไม่กระตือรือร้นที่จะทำอิบาดะฮ์ใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการถือศีลอดหรือขอดุอาอ์...วัลลอฮุลมุสตะอาน ในขณะที่ชาวอิรักกลับเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความประเสริฐของวันอะเราะซะฮ์ในปีแห่งการทำหัจญ์อ้อลา (หัจญะตุลวะดาอ) ซึ่งพวกเขาต่างเฝ้ารอคอยการประทานอายะฮ์ลงมาแก่พวกเขา และพวกเขาใฝ่ฝันที่จะกำหนดให้วันแห่งการประทานอายะฮ์ดังกล่าวเป็นวันอีดสำหรับพวกเขา แต่ในวันนั้นกลับเป็นวันแห่งการประทานอายะฮ์เพื่อประกาศความสมบูรณ์ของอิสลาม นั่นคืออายะฮ์

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

“วันนี้ ข้าได้ทำให้ศาสนาของพวกเจ้าสมบูรณ์แล้ว และข้าได้ทำให้ نعمัตของข้าเต็มเต็มแก่พวกเจ้าแล้ว และข้าได้โปรดปรานให้อิสลามเป็นศาสนาของพวกเจ้า”²⁶

มาเถิด เรามาร่วมกันถือศีลอดอะเราะซะฮ์ในวันที่ยี่สิบเจ็ดที่ประกอบพิธีฮัจญ์กำลังวุฎูฟอยู่ที่ทุ่งอะเราะซะฟาต ถึงแม้ว่า ตามปฏิทินการเห็นจันทร์เสี้ยวในประเทศของเราจะไม่ตรงกับวันที่เก้าซุลหิจญะฮ์ก็ตาม

2. ความประเสริฐของวันอีดอฎฐฮา

ความประเสริฐของวันอีดอฎฐฮานั้นใหญ่ยิ่ง ส่วนหนึ่งของความประเสริฐที่ยิ่งใหญ่นั้น คือ

1. วันอีดอฎฐฮาคือวันที่ยิ่งใหญ่

ท่านเราะฮ์ลุล ฎ็อบกล่าวว่

²⁶ อัล-มาอิดะฮ์ 3

﴿إِنَّ أَعْظَمَ الْأَيَّامِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمُ النَّحْرِ ثُمَّ يَوْمُ الْقَرِّ﴾

“ความว่า “วันที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ณ อัลลอฮ์คือวันเชือดสัตว์ قربาน และวันถัดจากนั้น”²⁷

ความหมายโดยผิวเผินของหะดีษข้างต้นไม่ได้ขัดแย้งกับความประเสริฐของวันอะเราะซะฮ์ เพราะหะดีษเกี่ยวกับวันอะเราะซะฮ์มีลักษณะที่ครอบคลุมกว่า วัลลอฮุอะอ์ลัม

2. วันอีดอฎฐฮาคือวันหัจญ์อ๊กบ์รุ์ ซึ่งมีรายงานจากอิบนุ อุมร์

เราะฮ์ลุล ฎ็อบอ้อบซุมา ว่า: “ท่านเราะฮ์ลุล ฎ็อบ ได้กล่าวคุฏบะฮ์ในวัน قربาน บริเวณระหว่างที่ขวางหิน (ญะมะรอต) เมื่อครั้งที่ท่านทำหัจญ์อ้อลา ท่านถามว่า “วันนี้คือวันอะไร?” บรรดาเศาะหาบะฮ์ตอบว่า “วันนี้คือวันเชือด” ท่านเราะฮ์ลุล ฎ็อบตอบว่า

﴿هَذَا يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ﴾

“ความว่า “วันนี้คือวันหัจญ์อ๊กบ์รุ์”²⁸

หะดีษข้างต้นเป็นหลักฐานสนับสนุนทัศนะของอิหม่ามมาลิก อัช-ชาฟีอีฮ์ และอิบนุ ญะรีรุ์ ที่ระบุว่า หัจญ์ อ๊กบ์รุ์ คือวันอีดอฎฐฮา ไม่ใช่วันอะเราะซะฮ์ตามความเข้าใจของอุมร์, อิบนุ อับบาส และฏอวูส วัลลอฮุอะอ์ลัม

²⁷ หะดีษเศาะฮีหฺ บันทีกโดย อับู ดาวูด หมายเลข 1765, อะห์มัด หมายเลข 19075 (31/427), อิบนุ กุซัยมะฮ์ หมายเลข 2866 (ดู เศาะฮีหฺ สุนัน อับี ดาวูด ของ อัล-อัลบานีย์ 1/494)

²⁸ หะดีษเศาะฮีหฺ บันทีกโดยอัล-บุคอรีย์ แบบตะอ์ลิก หมายเลข 1742, อับู ดาวูด หมายเลข 1945 ส่วนนรายงานนี้เป็นของท่าน (ดู เศาะฮีหฺ สุนัน อับี ดาวูด 1/546)

3. วันอีตอฎฮาเป็นวันที่มุสลิมทั่วโลกออกไปชุมนุมที่มัสยิดอลา (ลานกว้าง) หรือตามมัสยิดต่างๆ เพื่อละหมาดอีต แม้กระทั่งสตรีที่มีประจำเดือนและเด็กเล็ก

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าวันอะเราะาะพะฮฺ วันเชือดสัตว์ قربาน และวันก้อรหลังจากนั้น เป็นวันที่ยิ่งใหญ่ในรอบปีของอิสลาม ซึ่งเราไม่ควรที่จะให้เกิดความแตกแยก เพราะความแตกแยกมีแต่จะนำมาซึ่งความอ่อนแอที่จะทำให้เป้าหมายและความยิ่งใหญ่ของวันต่างๆ ดังกล่าวสูญหายไป

เนื่องจากวันอันยิ่งใหญ่ทั้งสามวันดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกับสถานที่ นั่นคือนครมักกะฮฺอันเป็นเมืองแม่ (อุมมุลกุรอ) ดังนั้นประเทศอื่นๆ อันเป็นระเบียบของมักกะฮฺ จึงควรยึดตามและแสดงออกถึงความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่และมีความสุขสันต์ร่วมกัน โดยปราศจากการขัดแย้งในเรื่องวันนั้นอีก ทั้งหมดนั้นคือเป้าหมายของบทบัญญัติจากวันอันยิ่งใหญ่เหล่านั้น ควบคู่กับความเป็นเอกภาพของประชาชาติอิสลามที่จำเป็นต้องสถาปนาให้เกิดขึ้นบนโลกนี้

บทที่ 6 ความต่างของมัฎละฮฺ

สาเหตุประการหนึ่งที่สร้างความคลุมเครือแก่ประชาชาติมุสลิมบางส่วน จนทำให้พวกเขาหันเหออกจากคำสอนที่ชัดเจนของท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ และการอธิบายของอูละมาอ์ที่ได้รับการยอมรับเกี่ยวกับวันอะเราะาะพะฮฺ กระทั่งยอมปฏิบัติที่ขัดแย้งกับการประกาศวันอะเราะาะพะฮฺ ของนครมักกะฮฺ นั่นก็คือ การอ้างประเด็นความแตกต่างของโซนเวลา (มัฎละฮฺ) ด้วยเหตุนี้ จึงใคร่เชิญท่านผู้อ่านมาร่วมกันศึกษาถึงประเด็นดังกล่าวสักเล็กน้อย ดังนี้

แท้จริงแล้ว พื้นฐานความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหานี้เกิดจากความเข้าใจและการตีความหะดีษกุร็อยบซึ่งมีรายงานว่า

«أَنَّ أُمَّ الْفَضْلِ بِنْتَ الْحَارِثِ بَعَثَتْهُ إِلَى مُعَاوِيَةَ بِالسَّامِ قَالَ فَقَدِمْتُ السَّامَ فَقَضَيْتُ حَاجَتَهَا وَاسْتَهَلَّ عَلَيَّ رَمَضَانٌ وَأَنَا بِالسَّامِ فَرَأَيْتُ الْهَلَكَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ ثُمَّ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فِي آخِرِ الشَّهْرِ فَسَأَلَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ثُمَّ ذَكَرَ الْهَلَكَ فَقَالَ مَتَى رَأَيْتُمُ الْهَلَكَ فَقُلْتُ رَأَيْتَاهُ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ. فَقَالَ أَنْتَ رَأَيْتَهُ فَقُلْتُ نَعَمْ وَرَأَاهُ النَّاسُ وَصَامُوا وَصَامَ مُعَاوِيَةُ. فَقَالَ لَكِنَّا رَأَيْنَاهُ لَيْلَةَ السَّبْتِ فَلَا نَزَالَ نَصُومُ حَتَّى نُكْمَلَ ثَلَاثِينَ أَوْ تَرَاهُ. فَقُلْتُ أَوْ لَا تَكْتُمِي بِرُؤْيَاهُ مُعَاوِيَةَ وَصِيَامِهِ فَقَالَ لَا هَكَذَا أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ»

ความว่า อุมมุล ฟัฎล บินติ อัล-หาริษ ได้ส่งกูรียอบไปหามุอาวิยะฮฺที่แคว้นซาม กูรียอบเล่าว่า “ฉันจึงเดินทางไปยังซามและทำธุระให้นางจนเสร็จสิ้น และแล้วเดือนเราะมะฎอนก็เริ่มขึ้นขณะที่ฉันยังอยู่ที่ซาม ซึ่งฉันได้เห็นจันทร์เสี้ยวในคืนวันศุกร์ จากนั้นฉันก็เดินทางกลับมะดีนะฮฺในช่วงปลายของเดือนเราะมะฎอน เมื่อถึงมะดีนะฮฺ อับดุลลอฮฺ บิน อับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ได้ถามฉันเกี่ยวกับจันทร์เสี้ยว เขาถาม พวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยววันไหน? ฉันตอบว่า เราเห็นมันคืนวันศุกร์ เขาก็พูดต่อว่า เจ้าเห็นมันด้วยตัวเอองกระนั้นหรือ? ฉันตอบว่า ใช่ และคนอื่นๆ ก็เห็นมันด้วย พวกเขาก็เลยถือศีลอด และมุอาวิยะฮฺก็ถือศีลอดด้วย แล้วอิบ努 อับบาส ก็กล่าวว่า แต่พวกเราเห็นมันคืนวันเสาร์ และเราก็จะถือศีลอดเรื่อยๆ จนกว่ามันจะครบสามสิบวัน หรือจนกว่าเราจะเห็นจันทร์เสี้ยว (สำหรับออกฮัจ) ฉันถามเขาว่า ไม่เพียงพอสำหรับเราด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยวตามมุอาวิยะฮฺดอกหรือ? เขาตอบว่า ไม่เช่นนั้นแหละคือคำสั่งที่ท่านเราะฮฺสูล ﷺ ได้สั่งเราไว้”²⁹

หะดีษข้างต้นเป็นหลักฐานหลักของฝ่ายที่สนับสนุนเกณฑ์ความแตกต่างของมัฎละฮฺ ซึ่งเป็นทัศนะของอุละมาอ์บางกลุ่มในสังกัดมัชฮับอัชชาฟีอีย์

จากการศึกษาวิจัยของอุละมาอ์บางท่านระบุว่า “ไม่มีการพิจารณาถึงความต่างของมัฎละฮฺเป็นเกณฑ์ในเรื่องการเห็นจันทร์เสี้ยว นอกจากอุละมาอ์บางส่วนจากมัชฮับชาฟีอีย์ ซึ่งพวกเขาถือว่าเป็นทัศนะที่ถูกต้องกว่า ส่วนทัศนะที่มุอตะมัด (ยึดปฏิบัติ) ของอุละมาอ์มัชฮับอัชชาฟีอีย์อีกส่วนหนึ่งและอีกสามมัชฮับ (มัชฮับหะนะฟี, มาลิกีย์ และหันบะลี) ”

²⁹ หะดีษเศาะฮีหฺ บันทีกโดยมุสลิม หมายเลข 1087, อับู ดาวูด หมายเลข 2332, อัต-ติรมิซีย์ หมายเลข 693

ถือว่ามุสลิมทุกคนจำเป็นต้องถือศีลอดตามการเห็นจันทร์เสี้ยวในประเทศใดก็ตาม”³⁰

ยิ่งกว่านั้น อัล-ค็อฎฏอบีย³¹ ยังกล่าวว่า
 «وَقَالَ أَكْثَرُ الْفُقَهَاءِ: إِذَا ثَبَتَ بِخَيْرِ النَّاسِ أَنَّ أَهْلَ الْبَلَدِ مِنَ الْبُلْدَانِ قَدْ رَأَوْهُ قَبْلَهُمْ فَعَلَيْهِمْ قَضَاءُ مَا أَفْطَرُوهُ، وَهُوَ قَوْلُ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَصْحَابِهِ وَمَالِكٍ، وَإِلَيْهِ ذَهَبَ الشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، اِنْتَهَى.»

ความว่า “ฟุเกาะฮฺอา (อุละมาอ์ด้านฟิกฮฺ) ส่วนใหญ่กล่าวว่า เมื่อได้รับการยืนยันด้วยการบอกเล่าของผู้คนว่าประชาชนในประเทศใด ๆ มีการเห็นจันทร์เสี้ยวก่อนหน้าพวกเขา พวกเขาจำเป็นต้องถือศีลอดชดใช้ (ตามจำนวนวันที่ขาดไป) นี่คือทัศนะของ อิหม่ามอับูหะนีฟะฮฺ และสหายของท่าน ทัศนะของอิหม่ามมาลิก และเป็นทัศนะที่อิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์ และอิหม่ามอะหมัด บิน หันบัลยิตปฏิบัติ”³²

จากที่กล่าวมา จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าบรรดาอิหม่ามมัชฮับที่ได้รับการยอมรับทั้งสิ้นท่านต่างเห็นพ้องในเรื่องของการดูจันทร์เสี้ยวว่า **ไม่มีการพิจารณาในด้านของความต่างทางภูมิศาสตร์ (ประเทศ) และมัฎละฮฺแต่อย่างใด**

³⁰ ดู อัล-อะสาสุ ฟิ อัล-สุนนะฮฺ วะ ฟิกฮฺฮฺ โดย สะอีด หะวา 6/2537

³¹ ท่านคือ อัลมุหัดดีษ อัลฟะกีฮฺ อะหมัด บิน มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อัลค็อฎฏอบ อัลบุสตี, อับู สุลัยมาน อัล-ค็อฎฏอบีย เป็นเชื้อสายของ ชัยคฺ บิน อัล-ค็อฎฏอบ พี่น้องของอุมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ท่านมีผลงานเป็นตำราหลายเล่ม อาทิ มะอาลิม อัลสุนัน ฟิ ชัรหฺ สุนัน อับี ดาวูด, เฆาะรีบุ อัล-หะดีษ และ อะอฺลามุ อัล-หะดีษ ฟิ ชัรหฺ เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, ท่านเป็นหนึ่งในอุละมาอ์ชั้นนำในมัชฮับชาฟีอีย์, เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ.388 (ดู อัล-อะอฺลาม ของ อัช-ชีริกียฺ 2/273)

³² เอานุล มะอฺญุด 6/454

ส่วนอุละมาอ์รุ่นหลังที่คล้อยตามทัศนะข้างต้น อาทิ อัช-เซากานี³³ ท่านได้กล่าวว่า

«وَإِذَا رَأَى أَهْلَ بَلَدٍ لَزِمَ سَائِرُ الْبِلَادِ الْمُرَافَقَةَ»

ความว่า “เมื่อชาวเมืองใดเมืองหนึ่งได้เห็นจันทร์เสี้ยว เมืองอื่นๆ ทั้งหมดก็ต้องเห็นพ้องและปฏิบัติตาม”³⁴

นี่คือทัศนะของญุมฮูร (อุละมาอ์ส่วนใหญ่) จากทุกยุคสมัย ซึ่งในจำนวนหลักฐานของพวกเขาได้แก่

1. คำรัสของอัลลอฮ์ที่ว่า

﴿فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ﴾

ความว่า “ดังนั้น เมื่อผู้ใดในหมู่พวกเราทราบว่ามีจันทร์เสี้ยว (เราะมะฎอน) ได้ปรากฏแล้ว เขาก็จงถือศีลอดเสีย”³⁵

คำว่า “شَهِدَ” ในอายะฮ์นี้ – วัลลอฮุอะอูลัม – หมายถึง รับทราบไม่ว่าด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยวด้วยตัวเอง หรือได้รับแจ้งว่ามีการเห็นจันทร์เสี้ยวโดยฝ่ายที่น่าเชื่อถือ³⁶ ไม่ว่าจะรับทราบด้วยการบอกเล่าโดยตรงปากต่อปาก หรือรับฟังข่าวสารจากสื่อ เช่นโทรทัศน์ วิทยุ และอื่นๆ

³³ ท่านคือ อัล-ฟะกีฮ์ อัล-มุจญ์ตะฮิด มุหัมมัด บิน อาลี บิน มุหัมมัด อัช-เซากานี อัศ-ศ็อนอานี ท่านมีงานประพันธ์จำนวน 114 เล่ม อาทิ นัยลุลเอาฏอร ตัฟสีร์ฟิตหุลเกาะดีร อัต-ตุรอร อัล-บะฮียะฮ์ ฟี อัล-มะสาลิด อัล-ฟิสิกียะฮ์ อัล-บัตรู อัฏ-ฏอลิฮ์ มิน บะอูดิ อัล-ก้อรนิ อัล-สาบิฮ์ และอื่นๆ ท่านเสียชีวิตปี 1250 ฮ.ศ. (ดู อัล-อะอูลาม ของ อัช-ชีริกิลีย์ 2/273)

³⁴ อีร์-เราะฎาะฮ์ อัน-นะดียะฮ์ หน้า 224, นัยลุล เอาฏอร 5/199

³⁵ สุเราะฮ์ อัล-บะเกาะเราะฮ์ 185

³⁶ ดู อัต-ตัมฮีด ของ อิบน์ อับดุลบารุ 2/39, 14/340

ส่วนวิธีการยืนยันถึงการปรากฏจริงของจันทร์เสี้ยวนั้นคือการมองเห็นด้วยตาเปล่า (มิใช่การคำนวณ) ซึ่งท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

«صُومُوا لِرُؤْيَيْهِ، وَأَفْطَرُوا لِرُؤْيَيْهِ...»

ความว่า “พวกท่านจงถือศีลอดด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยว (เราะมะฎอน) และจงออกอีดด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยว (เซาวาล)”³⁷

หะดีษข้างต้นมีความหมายที่กว้าง (อุมุม) ซึ่งครอบคลุมประชาคมมุสลิมทั่วโลก และไม่มีหลักฐานอื่นที่ชัดเจน (เศาะรีห) และถูกต้อง (เศาะฮีห) มาจำกัดความหมายของหะดีษนี้อย่างจำเพาะเจาะจง (ตักซีศ อัล-อุมุม) ดังนั้นจึงเป็นมติของมุสลิมทั้งมวลว่าจำเป็น (วาญิบ) ต้องถือศีลอดเราะมะฎอน และการยืนยันว่าเห็นจันทร์เสี้ยวของเดือนเราะมะฎอนไม่ว่าจะเห็น ณ ที่ใดก็ตามหมายความว่า การยืนยันว่าเดือนเราะมะฎอนที่ทุกคนต้องถือศีลอดนั้นได้เริ่มขึ้นแล้ว ใครก็ตามที่ทราบว่ามี การยืนยันเห็นจันทร์เสี้ยวเราะมะฎอนโดยพยานเพียงหนึ่งหรือสองคนที่เชื่อถือได้หรือยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นที่ไหนก็ตามในโลกนี้ เขาก็จำเป็นต้องถือศีลอด เพราะการทราบถึงการยืนยันเห็นจันทร์เสี้ยวดังกล่าวเท่ากับเป็นการยืนยันถึงการเข้าเดือนเราะมะฎอนอย่างแท้จริงแล้ว เว้นแต่ว่าเขาไม่ทราบข่าว เพราะเดือนเราะมะฎอนมีเพียงเดือนเดียวเท่านั้นในโลกโดยไม่มีใครขัดแย้ง และการปรากฏของจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดการเข้าเดือนเราะมะฎอนก็เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ถึงแม้จะแตกต่างกันในเรื่องของมัญละฮ์หรืออาณาเขตแคว้นก็ตาม³⁸ เช่นเดียวกับการดูจันทร์เสี้ยวของเดือนซุลหิจญะฮ์เพื่อกำหนดวันอะเราะซะฮ์และวันอีดอัฎฎาด้วยการใช้

³⁷ มุตตะฟั ก อะลียะฮ์: อัล-บุคอรีย์ หมายเลข 1909, มุสลิม หมายเลข 1080

³⁸ ดู อัล-มุขนีฮ์ ของ อิบน์ กุตามะฮ์ 3/88-89, อะวาอิล อัช-ซุฮูร อัล-อะเราะบียะฮ์ ของ อะหมัด ซากิร หน้า 20

หลักการเทียบเคียงข้างต้น โดยเฉพาะในยุคที่มีความพร้อมด้านการสื่อสาร เช่นปัจจุบัน วัลลอฮุ อะอฺลัม

2. อุละมาอ์ส่วนใหญ่ (ญุมฮูร) ได้โต้แย้งหะดีษกัร็อยบว่า คำตอบที่อิบนุ อับบาส เราะฎียัลลอฮุอันฮุม่า ได้กล่าวว่า «لَا هَكَذَا أَمْرًا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ» “ไม่เช่นนั้นแหละที่ท่านเราะฮ์ลุส ได้สั่งเรา” นั้นเป็นคำตอบที่ยังคลุมเครือ (ไม่ชัดเจน) ในเรื่องข้อเท็จจริงหรือความหมายของสิ่งที่ท่านเราะฮ์ลุส ได้สั่งไว้ตามที่อิบนุ อับบาสหมายถึง ณ ที่นี้ เพราะคำพูดดังกล่าวของอิบนุอับบาสมีความหมายกว้างและสามารถตีความได้หลายแง่มุม ดังนั้น พวกเขาจึงไม่สามารถรับได้กับการตีความที่ว่า “อิบนุ อับบาสยึดถือเกณฑ์ความแตกต่างของมัญละฮฺหรืออาณาประเทศ” โดยสิ้นเชิง ทว่า ยังถือว่าการตีความดังกล่าวเป็นการตีความที่เกินเลยความหมายของตัวบทหะดีษ³⁹ ยิ่งกว่านั้น นักดาราศาสตร์เองยังไม่มี ความชัดเจนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงด้านความต่างของมัญละฮฺระหว่างแคว้นซามกับเมืองมะดีนะฮฺ ตามนิยามที่แท้จริงของความแตกต่างด้านมัญละฮฺ วัลลอฮุ อะอฺลัม

อัล-บัยฮะกีฮ์⁴⁰ ได้กล่าวเสริมหลังจากที่รายงานหะดีษกัร็อยบข้างต้นว่า

³⁹ ดูคำอธิบายดังกล่าวเพิ่มเติมใน เตาฎีฮฺ อัล-อันซอริ ลี เตาฮีต อัล-มุสลิมีน ฟิ อัศ-เศอมาวะ อัล-อิฟฏออริ ของ อัล-ฮาฟิซ อัล-ฆุมารีย์

⁴⁰ ท่านคือ อัล-อัลลามะฮฺ อะหฺมัด บิน อัล-หุสัยนฺ บิน อะลี, มีกุนยะฮฺว่า อับู บักรฺ, เป็นหนึ่งในบรรดาผู้นำด้านหะดีษ เกิดที่ บัยฮัก เมืองนัยซาบุร, รวมอยู่ในอุละมาอ์ชั้นนาระดับมัจญ์ลิตะฮิตของมัชฮับฮาฟีอีย์ เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 458 (ดู อัล-อะอฺลาม ของ อัช-ชีริกิลีย์)

«وَيُحْتَمَلُ أَنْ يَكُونَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَرَادَ مَا رَوَى عَنْهُ فِي قِصَّةِ أُخْرَى: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَدَهُ لِرُؤْيَيْهِ أَوْ تَكْمَلَ الْعِدَّةُ، وَلَمْ يَثْبُتْ عِنْدَهُ رُؤْيِيهِ يَبْلَدٍ آخَرَ بِشَهَادَةِ رَجُلَيْنِ حَتَّى تَكْمَلَ الْعِدَّةُ عَلَى رُؤْيَيْهِ لِانْفِرَادِ كُرْبٍ بِهَذَا الْخَبَرِ فَلَمْ يَقْبَلَهُ»

ความว่า “อาจเป็นไปได้ว่า สิ่งที่อิบนุ อับบาส หมายถึงคือความหมายของหะดีษที่มีรายงานจากท่านอีกบทหนึ่ง ที่ว่าท่านนบี ﷺ ได้ยืดเวลาให้ดูจันทร์เสี้ยว (เดือนเซอวาล) หรือให้นับจำนวนวัน (ของเดือนเราะมะฎอนจนครบสามสิบวัน) และเขาไม่ได้รับการยืนยันที่น่าเชื่อถือโดยพยานสองคนว่าเห็นจันทร์เสี้ยวที่เมืองอื่น (หมายถึงแคว้นซาม) จนกระทั่งครบจำนวน (วันของเดือนเราะมะฎอน) ตามการดูจันทร์เสี้ยวของกัร็อยบ เนื่องจากมีกัร็อยบเพียงคนเดียวเท่านั้นที่แจ้งข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยว (โดยไม่มีพยานคนอื่นร่วมด้วย) ดังนั้น อิบนุ อับบาส จึงไม่รับพิจารณาการเป็นพยานเห็นจันทร์เสี้ยวของกัร็อยบดังกล่าว”⁴¹

ด้วยเหตุนี้ อัล-บัยฮะกีฮ์จึงได้รายงานหะดีษจากกัร็อยบเองว่า ท่านได้ยินอิบนุ อับบาสกล่าวว่า

«أَمْرًا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ نَصُومَ لِرُؤْيِيَةِ الْهَلَائِكِ وَنُفْطَرَ لِرُؤْيَيْهِ، فَإِنْ غَمَّ عَلَيْنَا أَنْ نَكْمَلَ ثَلَاثِينَ»

ความว่า “ท่านเราะฮ์ลุส ลอฮฺ ได้สั่งให้เราถือศีลอด (เราะมะฎอน) ด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยว (เดือนเราะมะฎอน) และให้เราละศีลอด (ออกอีด) ด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยว (เดือนเซอวาล) และถ้าหากว่าท้องฟ้า

⁴¹ อัล-สุนัน อัล-กุบรอ ของ อัล-บัยฮะกีฮ์ 4/421

ถูกบดบังจนเรา (ไม่สามารถมองเห็นจันทร์เสี้ยว ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ) ก็สั่งให้
เรานับวัน (ของเดือนเราะมะฎอน) จนครบสามสิบวัน”⁴²

นี่คือสำนวนเต็มของอิบนุ อับบาซในหะดีษของกูรียอบที่บันทึก
โดยนักหะดีษบางท่านตามสำนวนที่อัล-บัยฮะกี๊ได้บันทึกไว้

ด้วยประการดังกล่าว จึงเป็นที่ชัดเจนว่าหะดีษกูรียอบนั้นไม่อยู่ใน
สถานะที่มั่นคงพอ –ในแง่ของวิชาการและดาราศาสตร์- สำหรับใช้เป็นหลักฐาน
สนับสนุนทัศนะของผู้ใช้เกณฑ์ความแตกต่างด้านมัญญะอู บางทีอาจจะเป็น
เพราะเหตุนี้ เหล่าอิหม่ามมัซฮับทั้งสี่ รวมทั้งอิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์ จึงไม่
สนับสนุนประเด็นการใช้ความแตกต่างของมัญญะอูเป็นเกณฑ์ วัลลอฮุอะอ์ลัม

3. ส่วนหนึ่งของหลักฐานฝ่ายที่มีทัศนะไม่ถือความแตกต่างของมัญญะ
อูเป็นเกณฑ์ คือหะดีษของอุมู อุมัยรุ บิน อะนัส ซึ่งท่านเล่าว่า เคาะหะบะฮ์
ชาวอันศอรุจำนวนหนึ่งได้เล่าแก่ฉันว่า

«عَمَّ عَلَيْنَا هَلَاكُ سُؤَالٍ فَأَصْبَحْنَا صِيَامًا فَجَاءَ رَكْبٌ مِنْ آخِرِ النَّهَارِ
فَشَهِدُوا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُمْ رَأَوْا الْهَلَاكَ بِالْأَمْسِ فَأَمَرَ رَسُولُ
اللَّهِ ﷺ أَنْ يُفْطَرُوا مِنْ يَوْمِهِمْ وَأَنْ يُخْرِجُوا الْعِيدَهُمْ مِنَ الْغَدِ»

ความว่า “จันทร์เสี้ยวเดือนเซาวาลได้ถูกบดบังทำให้เราไม่
สามารถมองเห็น ดังนั้นเราทุกคนจึงถือศีลอดต่อในเช้าวันรุ่งขึ้น ทันใดนั้น
ได้มีขบวนผู้เดินทางมาถึงในตอนเย็นของวันนั้น พวกเขาได้ยืนยันต่อหน้า
ท่านเราะฮ์ลุลลอลฮ์ ﷺ ว่าพวกเขาได้เห็นจันทร์เสี้ยวแล้วตั้งแต่เมื่อวาน
ดังนั้นท่านเราะฮ์ลุลลอลฮ์ ﷺ จึงสั่งให้เลิกถือศีลอดในวันนั้น และให้เราออก

ไปละหมาดอีตในวันรุ่งขึ้น”⁴³

หะดีษนี้ให้การชี้แจงว่า ขบวนผู้เดินทางกลุ่มนั้นได้ยืนยันการเห็น
จันทร์เสี้ยว ณ ที่ใดแห่งหนึ่งตั้งแต่ช่วงเย็นของวันที่ผ่านมา และพวกเขาเดินทาง
ไปพบท่านเราะฮ์ลุลลอลฮ์ ﷺ ในช่วงเย็นของวันรุ่งขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าระยะทาง
จากสถานที่ที่พวกเขาเห็นจันทร์เสี้ยวกับเมืองมะดีนะฮ์นั้นย่อมต้องไกล
พอสมควร และเป็นที่ยอมรับว่าท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้สั่งให้ชาวเมืองมะดีนะฮ์
ยอมรับการเห็นจันทร์เสี้ยวของคนที่อยู่นอกเขตที่ห่างไกลจากเมืองมะดีนะฮ์
โดยไม่ได้ซักถามถึงสถานที่และเขตที่ตั้งที่พวกเขาเห็นจันทร์เสี้ยว ท่านไม่ได้ขอ
คำชี้แจงใดๆจากขบวนผู้เดินทางดังกล่าวเลย เพราะโดยผิวเผินแล้วเสมือน
กับว่าท่านเราะฮ์ลุลลอลฮ์ ﷺ ไม่ได้ใส่ใจกับปัญหาด้านความแตกต่างของ
สถานที่ ประเทศ หรือมัญญะอูแต่อย่างใด วัลลอฮุอะอ์ลัม

ด้วยข้อเท็จจริงเช่นนี้ ทำให้อิหม่าม อัช-ชาฟีอีย์ ได้กำหนดกฎ
ทางอุศูลฟีกฮ์ (กออิดะฮ์ อุศูลียะฮ์) ขึ้นว่า

«تَرَكَ الْإِسْتِنْفَالِ فِي وَقَائِعِ الْأَحْوَالِ مَعَ قِيَامِ الْإِحْتِمَالِ يُنْزَلُ
مَنْزَلَةَ الْعُمُومِ فِي الْمَقَالِ»

ความว่า “การไม่ซักถามรายละเอียดในข้อเท็จจริงของเหตุการณ์
ที่เกิดขึ้น ในขณะที่มีความเป็นไปได้หลายแง่มุม ให้ถือว่าคำพูดนั้นอยู่ใน
สถานะทั่วไป (อุมุม)”⁴⁴

⁴³ หะดีษเศาะฮี้หฺ บันทึกโดยอะหมัด หมายเลข 20584 สำนวนรายงานนี้เป็นของท่าน, อุมู ดาวูด
หมายเลข 1157, อิบนุ มาญะฮ์ หมายเลข 1653 (เศาะฮี้หฺ สุนัน อิบิ ดาวูด 1/317)

⁴⁴ อัล-มะหะซูล ฟิ อิลมฺ อัล-อุศูล ของ อัล-ฟัคร อรร-รอซียฺ 2/386, อัล-บะหฺร์ อัล-มุหี้ฎ ของ
อัช-ชารกะซียฺ 3/148

⁴² อัล-สุนัน อัล-กุบรอ ของ อัล-บัยฮะกี๊ หมายเลข 8184 เล่ม 4 หน้า 415

ยังมีหะดีษอื่นที่คล้ายๆ กับรายงานข้างต้น ซึ่งระบุว่าท่านเราะฮ์ลุล ได้ยอมรับการเป็นพยานเห็นจันทร์เสี้ยวของชาวเบดูอินสองคน⁴⁵ ด้วยหลักการดังกล่าว ท่านอุมร์ บิน อัล-ค็อฏฏอบ ได้ยอมรับการเห็นจันทร์เสี้ยวของผู้ที่เดินทางมาจากทิศตะวันตก ดังที่มีรายงานจากอับดุลเราะฮ์มาน อิบน์ อุบี ลัยลา ท่านเล่าว่า

«كُنْتُ مَعَ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ وَعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بِالْبَيْعِ فَظَرَرْنَا إِلَى الْهَلَالِ فَأَقْبَلَ رَاكِبٌ فَتَلَقَاهُ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ: مِنْ أَيْنَ جِئْتَ؟ قَالَ: مِنَ الْمَغْرِبِ قَالَ: أَهَلَّتْ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ عُمَرُ: اللَّهُ أَكْبَرُ، إِنَّمَا يَكْفِي الْمُسْلِمِينَ الرَّجُلُ...»

ความว่า “ฉันได้อยู่ร่วมกับอัล-บะรออ์ บิน อาชิบ และอุมร์ บิน อัล-ค็อฏฏอบ เราะฮ์ลุลลอฮ์ฮุมา ที่บริเวณสุสานอัล-บะเกอ โดยที่ท่านพยายามมองหาจันทร์เสี้ยว ทันใดนั้น ผู้เดินทางท่านหนึ่งได้ปรากฏขึ้น ท่านอุมร์จึงเข้าไปหาและถามว่า “ท่านเดินทางมาจากแห่งใดหรือ?” เขาตอบว่า “มาจากทิศตะวันตก” ท่านอุมร์ถามต่อไปว่า “ท่านเห็นจันทร์เสี้ยวแล้วหรือไม่?” เขาตอบว่า “ใช่ (ฉันเห็นมันแล้ว)” ท่านอุมร์จึงกล่าวตักบีร์ว่า “อัลลอฮ์อักบัร” (พร้อมกับกล่าวว่า) “แท้จริงการเห็นของชาย (ที่เดินทางมาจากทิศตะวันตก) ผู้นี้เพียงพอแล้วสำหรับชาวมุสลิม...”⁴⁶

หะดีษต่างๆ ที่เศาะฮ์หะเหล่านี้ทำให้ทัศนะของฝ่ายที่ใช้หะดีษ กุรอานเป็นหลักฐานด้านความแตกต่างของมัฎละฮ์ในเรื่องของการดูจันทร์

⁴⁵ หะดีษของอะหมัด 5/362 และอบู ดาวูด หมายเลข 2341

⁴⁶ อัล-สุนัน อัล-กุบรอ ของ อัล-บัยฮะกี 4/421

เสี้ยวไร้น้ำหนักและอ่อนแอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่มีทัศนะว่าเมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยวจากประเทศทางทิศตะวันตก ก็ไม่อนุญาตให้ผู้ที่พำนักอยู่ในประเทศทางทิศตะวันออกปฏิบัติตามการมองเห็นจันทร์เสี้ยวของพวกเขา ถึงกับมีนักวิชาการบางท่านกล่าวว่า

“ทัศนะของผู้ที่ตั้งเงื่อนไขการยอมรับการเห็นจันทร์เสี้ยวโดยใช้เกณฑ์ความใกล้เคียงของภูมิประเทศหรือการมีมัฎละฮ์เดียวกันหรือภูมิประเทศเดียวกันนั้น เป็นทัศนะที่ขัดแย้งกับบทบัญญัติและสติปัญญา”⁴⁷

ทัศนะของบรรดาอิหม่ามมัซฮับ

อิบนุล มุนซิร⁴⁸ กล่าวว่า “เมื่อมีการยืนยันเห็นจันทร์เสี้ยว ณ เมืองใดเมืองหนึ่ง และไม่มีการยืนยันว่าเห็นจันทร์เสี้ยว ณ เมืองอื่นๆ บรรดาอุละมาอ์มีทัศนะที่แตกต่างกันในเรื่องนี้เป็นสองทัศนะ คือ

1) ให้แต่ละเมืองใช้เกณฑ์การเห็นจันทร์เสี้ยวของตนเอง (โดยที่ประเทศอื่นไม่จำเป็น (ไม่ว่าญิบ) ต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศดังกล่าว) นี่คือทัศนะของอิกริมะฮ์, อัล-กอซิม, ซาลิม อิสฮาก บิน รอฮะวัยฮ์ และอีกหลายท่าน

2) เมื่อเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนที่ทั้งหลายว่าประชาชนของเมืองใดเมืองหนึ่งได้เห็นจันทร์เสี้ยว พวกเขาทั้งหมดจำเป็น (วาญิบ) ต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองนั้น โดยที่พวกเขาต้องถือศีลอดชดเชยจากพวกเขา

⁴⁷ มัจญ์มูอ อัล-ฟะตาวา ของ อะหมัด บิน อับดุลหะลิม 25/103-111

⁴⁸ ท่านคือ อัล-อัลลามะฮ์ มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อัล-มุนซิร อันนัยสาบูรี, อบู บักร, อาลิมดอัน ฟิกฮ์สังกัตมัซฮับซาฟีฮ์ ซึ่งอยู่ในระดับมัฎละฮ์อะฮ์ดิจากหมู่ผู้ท่องจำทั้งหลาย, ท่านเป็นผู้สอนในมัสยิดหะรอหม ณ นครมักกะฮ์, อัช-ชะฮะบีย์ ได้กล่าวถึงท่านว่า อิบนุล มุนซิร คือผู้แต่งตำราต่างๆ อันทรงคุณค่าอย่างหาที่เทียบไม่ได้, ท่านเสียชีวิตเมื่อ ฮ.ศ. 319 (ดู อัล-อะอะลาม ของ อัช-ชาริฟีย)

เขาไม่ได้ถือศีลอดในวันนั้น นี่คือทัศนะของอิหม่าม อัล-ลัยษ บิน สะอัด, อิหม่าม อัช-ชาฟีอีย์ และ อิหม่ามอะหมัด รวมถึงอิหม่ามอัล-มะตะนีย (หมายถึงอิหม่ามมาลิก) และอิหม่ามอัล-กุฟีย (หมายถึงอิหม่าม อับู หะนี ฟะฮฺ) ด้วยเช่นกัน⁴⁹ และนี่ก็คือทัศนะของญุมฮูรหรืออูละมาอ์ส่วนใหญ่

จากทั้งสองทัศนะข้าง ทำให้เราได้ประจักษ์ว่า อิหม่าม อัช-ชาฟีอีย์ เองนั้นอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีทัศนะว่า มุสลิมทุกคนบนโลกนี้จำเป็น (วาญิบ) ต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวที่ได้รับการยืนยัน ไม่ว่าจะมีการเห็นจันทร์เสี้ยวจากประเทศใดก็ตาม ทั้งในกรณีของการถือศีลอดหรือการออกอีด

เกี่ยวกับข้อเท็จจริงข้างต้น เชคอะหมัด มุหัมมัด ซากิร⁵⁰ ได้กล่าวเสริมว่า “ตามการอ้างอิงของอิหม่ามอัน-นะวะวียเกี่ยวกับคำพูดดังกล่าวของอิบนุล มุนซิร ทำให้เราเข้าใจว่า แท้จริงแล้วบรรดาอิหม่ามมัซฮับทั้งสิ้นรวมทั้งอัล-ลัยษ บิน สะอัด ทั้งหมดล้วนมีทัศนะว่าความแตกต่างของมัญญละฮฺไม่มีผล (ต่อการดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันแรกของเดือนใหม่)”⁵¹

ดังกล่าวนี้คือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทัศนะด้านความแตกต่างของมัญญละฮฺในระดับมัซฮับใหญ่ ๆ กล่าวคือ บรรดาอิหม่ามมัซฮับทั้งสิ้นต่าง

⁴⁹ อัล-อิซรอฟ อะลา มัชฮับ อัล-อูละมาอ์ ของ อิบนุล มุนซิร 3/112, มะอาลิม อัศ-สุนัน ของ อัล-ค็อฏฏอบีย 2/98, อัล-มาญญูฮฺ ของ อัน-นะวะวีย 6/228, และตุคาคาลาฮฺเช่นนี้ได้ใน อัล-อิซติซการ ของ อิบนุ อับดุลบร 10/28-29, อัล-ญามิอุ ลี อะหฺกาม อัล-กูรออัน ของ อัล-กูฏฏอบีย 2/295

⁵⁰ ท่านคือ ชัมซุล อะอิมมะฮฺ อับู อัล-อัซบาล อะหมัด อิบนุ มุหัมมัด อิมามมัศรีฟ หนึ่งในบรรดาอูละมาอ์หะดีษในศตวรรษที่ผ่าน มีงานประพันธ์หลายเล่ม อาทิ นิซอม อัฏ-ฏะลาฟ อัล-อิสลาม, อัล-กิบาด วะ อัล-สุนนะฮฺ, กะลิมะตุลฮัก และยังมีหนังสืออีกหลายเล่มที่ผ่านการตะหกิกของท่าน อาทิ อรรถาธิบายของอิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์, อัล-มุสнад ของอิหม่าม อะหมัด และอื่นๆ เสียชีวิตในวันเสาร์ที่ 26 ชุลหิจญะฮฺ ฮ.ศ. 1377 ตรงกับวันที่ 14/6/1958 ค.ศ.

⁵¹ อะวาอิล อัช-ชูฮูร อัล-อะเราะบียะฮฺ ของ อะหมัด มุหัมมัด ซากิร หน้า 17

เห็นพ้องกันว่าความแตกต่างของมัญญละฮฺไม่มีผลต่อการดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันแรกของเดือนใหม่

ทัศนะของอูละมาอ์ชาฟีอียะฮฺ

ส่วนทัศนะของอูละมาอ์ในสังกัดมัซฮับอัช-ชาฟีอีย์ ท่านอิหม่ามอัน-นะวะวียกล่าวว่า

«إِذَا رَأَوْا الْهَيْلَالَ فِي رَمَضَانَ فِي بَلَدٍ وَلَمْ يَرَوْهُ فِي غَيْرِهِ فَإِنْ تَقَارَبَ الْبَلَدَانِ فَحُكْمُهُمَا حُكْمُ بَلَدٍ وَاحِدٍ وَيَلْزَمُ أَهْلَ الْبَلَدِ الْآخِرِ الصَّوْمُ بِلَا خِلَافٍ، وَإِنْ تَبَاعَدَا فَوَجْهَانِ مَشْهُورَانِ فِي الطَّرِيقَتَيْنِ (أَصْحُهُمَا) لَا يَجِبُ الصَّوْمُ عَلَى أَهْلِ الْبَلَدِ الْآخَرِي، وَهَذَا قَطَعَ الْمُصَنِّفُ وَالشَّيْخُ أَبُو حَامِدٍ وَالْبُنْدِينِيُّ وَآخَرُونَ، وَصَحَّحَهُ الْعَبْدِيُّ وَالرَّافِعِيُّ وَالْأَكْثَرُونَ، (وَالثَّانِي) يَجِبُ، وَيَهْ قَالَ الصَّيْمَرِيُّ، وَصَحَّحَهُ الْقَاضِي أَبُو الطَّيِّبِ وَالذَّارِمِيُّ وَأَبُو عَلِيٍّ السَّنْجِيُّ وَغَيْرُهُمْ»

ความว่า “เมื่อพวกเขาในกลุ่มหนึ่งเห็นจันทร์เสี้ยวที่เมืองหนึ่ง และที่เมืองอื่นนั้นไม่เห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้นแท้จริงแล้วการที่สองเมืองมีอาณาเขตใกล้กันก็ให้ถือว่าเป็นประเทศเดียวกัน ชาวเมืองอีกเมืองจึงต้องถือศีลอดตามผู้ที่เห็นจันทร์เสี้ยวโดยไม่มีข้อขัดแย้งใดๆ ในประเด็นนี้ และถ้าหากทั้งสองเมืองมีระยะทางที่ห่างไกล (จนมีความแตกต่างด้านมัญญละฮฺ) ในประเด็นนี้มีสองทัศนะใหญ่ คือ

ทัศนะแรก ซึ่งเป็นทัศนะที่ถูกต้องกว่าจากสองทัศนะ ถือว่าชาวเมืองอื่นไม่วาญิบต้องถือศีลอดตาม ซึ่งเป็นทัศนะที่ผู้เขียน (อัช-ชีรอซี) อับู หามิด (อัล-ฆะชะซาลีย) อัล-บันตะนีญีย และคนอื่นๆ ได้ชี้ขาด

และได้ยืนยันว่าถูกต้องโดยอัล-อับตะรีย, อีร-รอฟีอีย และอุละมาอ์ส่วนใหญ่ (ในสังกัดมัซฮับฮันฟีอีย)

ทัศนะที่สอง ชาวเมืองอื่นวาญิบ (ต้องถือศีลอดตามประเทศที่เห็นจันทร์เสี้ยว) ซึ่งเป็นทัศนะของ อัศ-ศ็อยมะรีย และได้ยืนยันว่าถูกต้องโดย อัล-กอฎีย อับดู อักฎ-ฏ็อยยิบ, อัศ-ดารีมีย, อับดู อะลี อัศ-สินญีย และคนอื่นๆ⁵²

สรุป จากทัศนะต่างๆ ของอุละมาอ์ตามที่ได้ยกมาข้างต้น พบว่าในภาพรวมนั้นมีสองกลุ่มใหญ่ๆ นั่นคือ

1) วาญิบที่จะต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวจากที่อื่น เป็นทัศนะของญุมฮูร (อุละมาอ์ส่วนใหญ่) ในจำนวนนั้นมีอิหม่าม อัช-ชาฟีอีย และอิหม่ามมัซฮับทั้งสี่รวมอยู่ด้วย

2) ไม่วาญิบที่จะต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองอื่น นี่เป็นทัศนะของอุละมาอ์บางส่วนและไม่ใช้ทัศนะของอิหม่ามมัซฮับชั้นนำทั้งสี่ส่วนในมัซฮับฮันฟีอียเองก็แบ่งออกเป็นสองกลุ่มเช่นกัน คือ

1) ไม่จำเป็นต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวจากที่อื่น ซึ่งเป็นทัศนะที่ถูกต้องกว่า (อะศ็อหฺ) ตามความเห็นของอุละมาอ์มัซฮับฮันฟีอียส่วนหนึ่ง

2) วาญิบต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวจากที่อื่น ซึ่งเป็นทัศนะที่ถูกต้อง (เศาะหีหฺ) ตามความเห็นของอุละมาอ์มัซฮับฮันฟีอียอีกส่วนหนึ่ง และเป็นทัศนะของอิหม่าม อัช-ชาฟีอีย ซึ่งเป็นผู้นำมัซฮับเองอีกด้วย

ข้อสังเกตสำคัญ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ข้าพเจ้ามีข้อสังเกตที่สำคัญบางประการที่อยากจะทำความเข้าใจ ณ ที่นี้

⁵² อัล-มััจญ์มูอฺ ของ อัน-นะวะวี 6/226

1. กฎว่าด้วยความขัดแย้งของอุละมาอ์มัซฮับฮันฟีอีย

พึงทราบว่า ทัศนะที่ขัดแย้งของอุละมาอ์มัซฮับฮันฟีอียระหว่างกลุ่มที่กล่าวว่า “วาญิบ” ต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวจากที่อื่น กับกลุ่มที่กล่าวว่า “ไม่วาญิบ” ต้องตามนั้น เป็นประเด็นขัดแย้งที่รุนแรง ซึ่งแต่ละฝ่ายต่างก็มีหลักฐานอ้างอิงที่มีน้ำหนักและแข็งแรง ถึงขั้นที่ทัศนะหนึ่งไม่สามารถที่จะลบล้างอีกทัศนะหนึ่งได้ลง นี่คือกฎที่อิหม่ามอัน-นะวะวีได้กล่าวไว้ในหนังสือของท่าน ท่านได้กล่าวว่า

«وَحَيْثُ أَقُولُ الْأَصْحُ أَوْ الصَّحِيحُ فَمِنْ الْوَجْهَيْنِ أَوْ الْأَوْجُهْ،
فَإِنْ قَوِيَ الْخِلَافُ قُلْتُ: الْأَصْحُ، وَإِلَّا فَالصَّحِيحُ»

ความว่า “เมื่อฉันกล่าวว่า “ทัศนะนี้ถูกต้องกว่า (อะศ็อหฺ)” หรือ “ทัศนะนี้ถูกต้อง (เศาะหีหฺ)” นั้นแสดงว่าเป็นการเห็นแย้งจากสองมุมมองหรือมากกว่านั้น (เฉพาะอุละมาอ์ในสังกัดมัซฮับ ไม่รวมตัวอิหม่ามฮันฟีอียเอง) ถ้าหากว่าความขัดแย้งนั้นรุนแรง (ระหว่างอุละมาอ์ในมัซฮับ) ฉันก็จะใช้สำนวนในการตรึงฎีหฺ (ให้นำหนักแก่ทัศนะใดทัศนะหนึ่ง) ว่า “อัลอะศ็อหฺ” หมายถึงทัศนะที่ถูกต้องกว่า (เป็นความหมายที่ตรงข้ามกับคำว่า เศาะหีหฺ (ถูกต้อง) ไม่ใช่บาฏิล (เป็นโมฆะ) หรือฟาสิด (เสียหาย) และถ้าหากการขัดแย้งไม่ได้รุนแรง ฉันก็จะใช้สำนวนว่า “อัศเศาะหีหฺ” หมายถึงทัศนะที่ถูกต้อง (ซึ่งเป็นความหมายที่ตรงข้ามกับคำว่า ฟาสิดหรือบาฏิล)”⁵³

ด้วยเหตุนี้จึงหมายความว่า ทัศนะที่เห็นว่า “ไม่ต้องตามเมืองอื่นในการเห็นจันทร์เสี้ยว” เป็นเพียงทัศนะที่ถูกต้องกว่าตามความเห็นของอัน-นะวะวีและผู้ที่จะเห็นด้วยกับท่าน ในขณะที่ทัศนะที่บอกกว่า

⁵³ อัล-มินฮาจญ์ ของ อัน-นะวะวี พร้อมด้วย มุฆนีย อัล-มุหฺตาจญ์ ของ อัช-ชร็อบีนิ 1/12

“จำเป็นต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองอื่น” ก็เป็นทัศนะที่ถูกต้องเช่นกัน และไม่ได้เป็นทัศนะที่เป็นโมฆะหรือเสียหายในความเห็นของอัน-นะวะวีรีย เพราะจะเป็นไปได้อย่างไรที่อิหม่ามอัน-นะวะวีรียจะกล่าววาทศนะของอิหม่ามอัช-ชาฟีอียี่ซึ่งเป็นผู้นำมัซฮับของตนนั้นเป็นโมฆะ อีกทั้งยังเป็นทัศนะของอุละมาอ์แกนนำในสังกัดท่านอื่นๆอีกด้วย ซึ่งพวกเขามีทัศนะว่า “มุสลิมทุกคนจำเป็นต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวที่ยืนยันได้ ไม่ว่าจะเห็นจากส่วนใดก็ตามบนโลกนี้” แน่นนอน มันย่อมเป็นไปได้ ในทางกลับกัน ทัศนะที่อัน-นะวะวีรียเห็นว่า “ถูกต้อง” (เศาะหีห) นั้นกลับเป็นทัศนะที่ “ถูกต้องกว่า” (อะเศาะหะหุ) ตามความเห็นของอุละมาอ์มัซฮับชาฟีอียี่ท่านอื่นๆ และยังเป็นทัศนะที่มัซฮับอื่นๆ ยึดถืออีกด้วย ถ้าเป็นเช่นนั้น ไฉนเราจึงรู้สึกตะขิดตะขวงและลังเลใจที่จะรับและปฏิบัติตามทัศนะของญุมฮูรฺ (อุละมาอ์ส่วนใหญ่) เล่า ?!

2. การเห็นจันทร์เสี้ยวของชาวนครมักกะฮฺ

พึงทราบว่ ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นเพียงประเด็นความจำเป็นที่จะต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองใดๆ ซึ่งระหว่างเมืองต่างๆไม่ได้มีมูลเหตุอันใดเกี่ยวข้องต่อกันเลย แต่ในประเด็นการเห็นจันทร์เสี้ยวที่นครมักกะฮฺเพื่อกำหนดวันอีตอฎฎฮาที่ตามหลังวันอะเราะเราะฮฺนั้น มีความเกี่ยวข้องกับทุกประเทศ ซึ่งไม่ใช่เพียงประเด็นการเห็นจันทร์เสี้ยวเท่านั้น แต่เพราะว่าวันอีตอฎฎฮาและวันอะเราะเราะฮฺก่อนหน้านั้นมีความเกี่ยวพันอย่างแนบแน่นกับพื้นที่และพิธีกรรมหัจญ์ที่นครมักกะฮฺนั่นเอง วัลลอฮุอลมุสตะอาน

นอกจากนี้ นครมักกะฮฺคือสถานที่ที่ถูกยอมรับในการยืนยันว่าเห็นจันทร์เสี้ยว โดยเฉพาะเดือนซุลหิจญะฮฺ ซึ่งประชาชาติอิสลามจากทั่วโลกควรตาม

การเห็นจันทร์เสี้ยวของชาวมักกะฮฺ และนี่คือหนึ่งในวิทญญ์อันละเอียดอ่อนที่อัลลอฮฺได้กล่าวถึงหัจญ์พร้อมกับจันทร์เสี้ยวในคำตรัสของพระองค์

﴿سَأَلْنَاكَ عَنِ الْآهْلِ فَلَمْ يَكُنْ مَوْقِفًا لِلنَّاسِ وَالْحَجَّ﴾

ความว่า “พวกเขาจะถามเจ้า (ไอ้ มุหัมมัด) ถึงจันทร์เสี้ยว จงกล่าวเถิดว่ามันคือเกณฑ์ที่ใช้กำหนดเวลาต่างๆ สำหรับมนุษย์ และเพื่อกำหนดเวลาสำหรับหัจญ์ (และอีตอฎฎฮา)”⁵⁴

แท้จริง นครมักกะฮฺคือสถานที่บังเกิดอิสลาม ที่ประทานวะฮยูครั้งแรกและเป็นที่ยกอะบะฮฺเป็นกิบละฮฺสำหรับมุสลิมทั่วโลก ซึ่งได้โน้มน้าวจิตใจของมุสลิมทุกคนให้ถวิลหา ดังนั้นจึงเหมาะสมยิ่งแล้วที่จะให้มักกะฮฺเป็นศูนย์กลางของมุสลิมทั่วโลกในการกำหนดวันต่างๆ สำหรับพวกเขาโดยเฉพาะในเรื่องของการทำหัจญ์ การกำหนดวันอะเราะเราะฮฺ และการออกอีตอฎฎฮา นอกจากนั้น หะดีษต่างๆ ที่มีคำสั่งเกี่ยวกับวันอะเราะเราะฮฺและอีตอฎฎฮา คือคำสั่งที่มุ่งไปยังบรรดาผู้เกี่ยวข้องในการทำหัจญ์ที่มักกะฮฺ ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาคมมุสลิมทั่วโลกเฝ้าติดตาม⁵⁵ วัลลอฮุอะอฺลัม

3. ประเด็นการวินิจฉัย

จะอย่างไรก็ตาม ถ้าหากจะถือว่าปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของมัฎละฮฺเป็นประเด็นวินิจฉัย (อิัจญ์ติฮาด) ที่ไม่มีตัวบทที่ชัดเจนจากอัลกุรอานหรือหะดีษที่สามารถให้นำหนักแก่ทัศนะใดทัศนะหนึ่งอย่างเด็ดขาด ดังนั้นบรรดาผู้นำมุสลิมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรต้องให้นำหนักต่อประเด็นวินิจฉัย (อิัจญ์ติฮาด) ดังกล่าวบนพื้นฐานของผลประโยชน์ที่เด่นชัดกว่า (อัลมัศละหะฮฺ

⁵⁴ อัล-บะเกาะเราะฮฺ 189

⁵⁵ ดู อะวาอิล อัช-ซุฮูร อัล-อะเราะบียะฮฺ ของ เซค อะหมัด มุหัมมัด ซากิร หน้า 27-29

อรรถอฎีหะฮฺ) นั่นคืออาศัยบริบทของความสะอาด ปลอดภัย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชาติ นี่เป็นกฎทางฟิกฮฺ (เกาะวาอิด ฟิกฮียะฮฺ) ข้อหนึ่งที่เกี่ยวพันกับหน้าที่รับผิดชอบของผู้นำ นั่นคือ

«تَصَرَّفُ الْإِمَامِ عَلَى الرَّعِيَّةِ مَنْوُطٌ بِالْمَصْلَحَةِ»

ความว่า “การปฏิบัติของผู้นำต่อผู้ใต้ปกครองจะ ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ (ที่พวกเขาจะได้รับ)”⁵⁶

และย่อมไม่มีผลประโยชน์ใดๆ ในการวินิจฉัยของผู้นำถ้าหากว่าการวินิจฉัยดังกล่าวก่อให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติและการแตกแยกแก่ผู้อยู่ภายใต้การปกครองของเขา โดยไปวินิจฉัยเรื่องการกำหนดวันอะเราะซะฮฺและวันอีดิอัฎฮาว่าจำเป็นต้องเห็นจันทร์เสี้ยวของแต่ละประเทศ แต่ที่นั่นคือผลเสียที่จะนำไปสู่ความแตกแยกและความหายนะของประชาชาติ ดังนั้นจึงควรต้องใช้กฎที่ว่า

«دَرْءُ الْمَفَاسِدِ مُقَدَّمٌ عَلَى جَلْبِ الْمَصَالِحِ»

ความว่า “การขจัดภัยย่อมต้องมาก่อนการแสวงหาประโยชน์”⁵⁷

และควรที่จะต้องใช้กฎ «سَدُّ الذَّرَائِعِ» คือการป้องกันและปิดช่องทางต่างๆ ที่จะนำไปสู่ความเสียหาย⁵⁸

บนฐานของกฎต่างๆ ดังกล่าวนี้ จึงเห็นชัดเจนว่าทุกทัศนะขัดแย้งที่ต่างก็มีหลักฐานรับรองและไม่สามารถจะให้น้ำหนักต่อทัศนะใดทัศนะหนึ่งอย่างเด็ดขาดนั้น ก็สมควรที่จะต้องให้น้ำหนักหรือปฏิบัติใช้ทัศนะที่จะ

⁵⁶ อัล-มันฮูรฺ ฟิ อัล-เกาะวาอิด ของ อัช-ชะรกีฮฺ 1/309, อัล-อัฆบาฮฺ ฆะ อันนะฮออิรฺ ของ อัล-สุยูฎียฺ หน้า 121, อัล-อัฆบาฮฺ ฆะ อันนะฮออิรฺ ของ อิบน์ นะญีม หน้า 137, อัล-เกาะวาอิด อัล-ฟิกฮียะฮฺ ของ อันนัตวียี หน้า 280

⁵⁷ อัล-เกาะวาอิด อัล-ฟิกฮียะฮฺ บัยนะ อัล-อะเคาะละฮฺ ฆะ อัตเตกญีฮฺ ของ ตรมุหัมมัด บักรฺ หน้า 107

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน หน้า 114

นำไปสู่ผลประโยชน์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ถึงแม้ว่าทัศนะนั้นจะเป็นทัศนะที่อยู่แค่ในระดับถูกต้อง ไม่ใช่ระดับที่ถูกต้องกว่าก็ตาม หรือเป็นแค่ทัศนะที่รอฎีหฺ (มีน้ำหนัก) แต่ไม่ใช่อรรถีหฺ (มีน้ำหนักกว่า) ในความเห็นของอุละมาฮฺบางท่านก็ตาม เพราะความเป็นเอกภาพของประชาชาตินั้นเป็นสิ่งวาญิบ ในขณะที่การตามทัศนะที่อรรถีหฺ (มีน้ำหนักกว่า) หรืออะศือหฺ (ถูกต้องกว่า) ในประเด็นปลีกย่อยใดๆ นั้นไม่ใช่สิ่งวาญิบ นับประสาอะไรถ้าหากว่าทัศนะที่มีน้ำหนัก (รอฎีหฺ) นั้นมีหลักฐานด้านการรายงาน (นักลี) และด้านปัญญา (อักลี) ที่เข้มแข็งกว่าหลักฐานของทัศนะที่ถือว่ามีน้ำหนักกว่า (อรรถีหฺ) ตามทัศนะของอุละมาฮฺบางท่านในมัชฮับอัชชาฟีอีฮฺ และแน่นอนว่าย่อมเป็นการเพิ่มความเลวร้ายขึ้นไปอีก ถ้าหากว่าประเด็นดังกล่าวนำไปสู่ความยุ่งยากและความแตกแยกของประชาชาติ ไม่ว่าจะในระดับประเทศหรือในระดับโลกก็ตาม วัลลอฮุลมุสตะอาน

4. ให้เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ยากกว่า

ท่านเราะฮ์ลุลลอฮฺ ﷺ ได้อบรมบรรดาเศาะหาบะฮฺให้พวกเขา

เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ยากกว่าเสมอจากสองสิ่งที่ย่อมดี

ท่านหญิงอาอิชะฮฺกล่าวว่า

«مَا خَيْرٌ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي أَمْرَيْنِ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ

يَكُنْ إِتْمًا»

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ไม่ถูกให้เลือกปฏิบัติในสองกิจการ นอกจากว่าท่านจะเลือกปฏิบัติในกิจการที่ง่ายกว่า トラบใดที่กิจการนั้นไม่เป็นสิ่งที่ผิดบาป”⁵⁹

นี่คือหลักการด้านการเป็นผู้นำของท่านเราะสูล ﷺ ต่อประชาชาติของท่านในฐานะที่เป็นแบบอย่างอันดีงามสำหรับบรรดาผู้นำมุสลิมในทุกมิติแห่งเวลาและสถานที่

อัลหัมดุลิลลาฮฺ ไม่มีนักวิชาการท่านใด ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดหรือบาป ถ้าหากว่ามีการประกาศวันอีตอฎฮาหลังจากวันอะเราะเราะฮฺที่บรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์กำลังวุฎออยู่ ณ ทุ่งอะเราะเราะฟาต ถึงแม้ว่าจะไม่ตรงกับสภาพที่แท้จริงของการเห็นจันทร์เสี้ยวที่ประเทศของตนก็ตาม และแน่นอนว่าวิธีการข้างต้นเป็นวิธีการที่สะดวกที่สุดสำหรับเราในสมัยปัจจุบัน วัลลอฮูอะอ์ลัม

⁵⁹ หะดีษบันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 2327

บทที่ 7 อีตอฎฮาตามวันอะเราะเราะฮฺ

เพื่อความเป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิม พร้อมทั้งตรงตามเจตนารมณ์ (มะกอกคิด) ของชะรีอะฮฺอิสลาม และสอดคล้องกับสุนนะฮฺของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ จึงขอเรียกร้องให้กำหนดวันอีตอฎฮาตามการประกาศอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับวันอะเราะเราะฮฺที่นครมักกะฮฺ นั่นคือกำหนดให้วันอีตอฎฮาตรงกับวันที่ถัดจากวันอะเราะเราะฮฺซึ่งเป็นวันที่อิหม่ามและบรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์กำลังวุฎออยู่ ณ ทุ่งอะเราะเราะฟาต ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังนี้

- 1- ปัญหาความเป็นเอกภาพของประชาชาติและการเชิดชูสัญลักษณ์ต่างๆ ในวันสำคัญของอิสลามเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกว่าปัญหาความแตกต่างของมัญญะอะฮฺ ซึ่งไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนพอสำหรับใช้พิจารณา โดยเฉพาะหลักฐานที่มาจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺ
- 2- วันอะเราะเราะฮฺ ตามคำสอนของท่านเราะสูลุลลอฮฺ มีความเกี่ยวข้องกับทุ่งอะเราะเราะฟาตและการวุฎอของบรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์ ณ ทุ่งอะเราะเราะฟาต ส่วนทุ่งอะเราะเราะฟาตก็มีเพียงสถานที่เดียวเท่านั้นบนโลกนี้ และการวุฎอของบรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์ ณ ทุ่งอะเราะเราะฟาตก็มีเพียงวันเดียวและครั้งเดียวเท่านั้นในรอบปี ในขณะที่วันอีตอฎฮาคือวันที่ถัดจากวันอะเราะเราะฮฺ ตามการยืนยันของอิหม่ามอัชชาฟีอีย์ และเป็นวันที่ห้ามถือศีลอดด้วย
- 3- วันอะเราะเราะฮฺในปัจจุบันประชาชาติมุสลิมทั่วทุกมุมโลกสามารถเป็นประจักษ์พยานและสัมผัสด้วยสายตาและรับฟังอย่างง่ายดาย

และชัดเจนยิ่ง ผ่านการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ดังนั้น จึงไม่มีสาเหตุใดๆอีก สำหรับใช้เป็นข้ออ้างว่าไม่มีผู้ใดทราบข่าววันแห่งการรุกรานดังกล่าว

4- การประกาศเห็นจันทร์เสี้ยวของจันทร์เสี้ยวซุลหิจญะฮ์ที่นครมักกะฮ์ในปัจจุบันสามารถรับทราบและติดตามด้วยความง่ายดายยิ่ง ผ่านการสื่อสารที่ทันสมัย พร้อมทั้งมีเวลาหลายวันซึ่งเพียงพอสำหรับผู้นำของประเทศใดประเทศหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งในการพิจารณาและเตรียมความพร้อมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่ใหญ่ยิ่งของอิสลาม

5- วันอะเราะาะฮ์ วันอีดิอัฎฮา และบรรดาวันดีซริกเป็นกลุ่มวันที่ประเสริฐยิ่งในรอบปี เป็นวันที่ต้องแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของประชาชาติมุสลิม และไม่ควรเป็นวันที่แสดงให้เห็นถึงความแตกแยกของประชาชาติมุสลิมบนโลกนี้ และการกำหนดวันอีดิอัฎฮาตามวันอะเราะาะฮ์ที่นครมักกะฮ์เป็นเหตุผลหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิมทั่วโลก ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของวันอีดิอัฎฮา และนั่นคือภาพลักษณ์ของอิสลามที่แท้จริง วัลลอฮุอะอ์ลัม ถ้าหากว่าไม่สามารถสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชาติมุสลิมในบรรดาวันสำคัญ ยิ่งใหญ่และมีเกียรติเช่นนี้จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ดังนั้น วันใดอีกเล่าที่ประชาชาติมุสลิมจะสามารถแสดงออกให้โลกเห็นถึงความเป็นเอกภาพที่ยิ่งใหญ่ในหมู่พวกเขา

6- ความรู้สึกโดยธรรมชาติของประชาชาติมุสลิมทั่วโลกในการประกอบอิบาเดฮ์ในวันอะเราะาะฮ์และวันอีดิอัฎฮา ตลอดจนบรรดาวันดีซริกหลังจากนั้น จะมีความผูกพัน และสบายใจ ถ้าหากสามารถเชื่อมโยงกับสภาพที่แท้จริงของวัน อะเราะาะฮ์ วันเชือด (อีดิอัฎฮา) และบรรดาวันดีซริกของบรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ ณ ทุ่งอะเราะฟาต และทุ่งมีนา มากกว่าการผูกมัดกับการดูจันทร์เสี้ยวของแต่ละประเทศ และแน่นอนว่า ความรู้สึกโดยธรรมชาติ

ดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าประสงค์ (มะกอศิด) ของชะรีอะฮ์อิสลามที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในหมู่ประชาชาติมุสลิมในวันต่างๆที่ยิ่งใหญ่ในอิสลาม โดยยึดนครมักกะฮ์เป็นฐานหลัก วัลลอฮุอะอ์ลัม

7- ไม่มีการขัดแย้งในหมู่ฮุละมาอ์อิสลามที่น่าเชื่อถือจากทุกมัชฮับที่สังกัด รวมทั้งฮุละมาอ์ในสังกัดมัชฮับอัชชาฟีอียฺ เกี่ยวกับการอนุญาตให้ประเทศใดประเทศหนึ่งถือศีลอดหรือออกอีดตามการยืนยันการเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศใดประเทศหนึ่งบนโลกนี้ ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันด้านมัฎละฮ์ก็ตาม โดยเฉพาะนครมักกะฮ์ แต่ที่เป็นการขัดแย้งระหว่างบรรดาฟุเกาะฮ์ (นักนิติศาสตร์อิสลาม) ไม่ใช่บรรดาอิหม่ามมัชฮับ คือ จำเป็น (วาญิบ) หรือไม่ที่จะต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศอื่นเท่านั้นเอง⁶⁰ ถ้าหากทัศนะของผู้ที่ระบุว่าจำเป็น (วาญิบ) ต้องถือศีลอดหรือออกอีดเนื่องจากการยืนยันการเห็นจันทร์เสี้ยวจากประเทศใดประเทศหนึ่ง ตามทัศนะของอิหม่ามอัชชาฟีอียฺ และทัศนะของบรรดาอิหม่ามมัชฮับอื่นๆ เป็นทัศนะที่ถูกต้อง ดังนั้น บรรดาผู้ที่ไม่ตามการยืนยันการเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศอื่นๆก็จะเป็นฝ่ายผิดพลาด ดังที่เกิดขึ้นในปี 1429 ซึ่งนครมักกะฮ์ได้ประกาศว่าวันเสาร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2008 เป็นวันที่ 1 ซุลหิจญะฮ์ โดยประเทศไทยได้ประกาศวันอาทิตย์ที่ 30 พฤศจิกายน 2008 เป็นวันที่ 1 ซุลหิจญะฮ์

ในทางกลับกัน ถ้าหากทัศนะของผู้ที่ระบุว่าไม่จำเป็น (ไม่วาญิบ) ต้องตามเป็นทัศนะที่ถูกต้อง ดังทัศนะของฮุละมาอ์ในสังกัดมัชฮับอัชชาฟีอียฺ บางส่วน ดังนั้น การที่เราถือศีลอดและออกอีดตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศอื่นก็ไม่ถือว่าผิดพลาด เพราะคำว่า “ไม่จำเป็น” ต้องตามไม่ได้หมายความว่าไม่อนุญาตให้ตามนั่นเอง วัลลอฮุอะอ์ลัม

⁶⁰ ดู อัลมััจญ์มูอ์ ของอันนะวะวี ยี่ เล่ม 6 หน้า 225-228

ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราไม่ยอมเชื่อถือต่อทัศนะของอิหม่ามอัซซาฟีอี และทัศนะของอุละมาอ์ส่วนใหญ่ (ญุมฮูร) จากมัซฮับอื่นๆ ที่ระบุว่า ประชาชาติมุสลิมทั่วทุกมุมโลกจำเป็น (วาญิบ) ต้องตามการยืนยันเห็น จันทรเสี้ยวจากประเทศใดประเทศหนึ่ง อย่างน้อยเราก็ไม่ควรจะสกัดกั้น หรือต่อต้านเส้นทางสู่ความเป็นเอกภาพ โดยผ่านทัศนะของผู้ที่ระบุว่า “ไม่จำเป็นต้องตาม” เพราะทัศนะดังกล่าวยังเปิดโอกาสและเส้นทางอยู่นั้น อนุญาตให้ปฏิบัติตาม ด้วยการเปิดกว้างของเส้นทางที่อนุญาตนี้ เราควรที่จะใช้มันเป็นประโยชน์สำหรับการปฏิบัติภารกิจในการสร้างเอกภาพ ให้เกิดขึ้นกับประชาชาติมุสลิมทั่วทุกมุมโลก

นอกจากนั้น เราจำเป็นต้องตระหนักว่า ระหว่างคำว่า “จำเป็น หรือวาญิบ” กับคำว่า “ไม่จำเป็น หรือไม่วาญิบ” นั้นมีความหมายที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะขัดแย้งกันจนไม่สามารถรวมเป็นหนึ่งระหว่างสองกลุ่มที่มีทัศนะแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ประเทศหนึ่งประกาศวัน อีดอฎฮาหลังจากวันอะเราะเราะฮ์ที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ได้รุกรูฟ ณ ทุ่งอะเราะเราะฟาต ในขณะที่วันดังกล่าวไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของการเห็นจันทรเสี้ยวที่ประเทศของตน ดังนั้น การออกอีดอฎฮาในวันดังกล่าวจึงถือว่าจำเป็น “วาญิบ” สำหรับกลุ่มหนึ่ง และไม่จำเป็น “ไม่วาญิบ” สำหรับกลุ่มอื่นๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า “ไม่อนุญาต” สำหรับกลุ่มอื่นๆที่จะออกอีดในวันนั้นด้วย ดังนั้น จึงหมายความว่าทั้งสองกลุ่มได้ออกอีดอฎฮาในวันนั้นอย่างไม่ขัดแย้งกัน และไม่ขัดกับทัศนะของทั้งสองฝ่าย แต่ไม่ใช่การปฏิบัติที่ตรงกันข้าม วัลลอฮุอะอูลัม

8- การกำหนดวันอีดอฎฮาตามวันอะเราะเราะฮ์เป็นสิ่งที่ถูกต้องและสะดวกง่ายดายสำหรับผู้ที่จะปฏิบัติตามสุนนะฮ์ของท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ เกี่ยวกับการถือศีลอดวันอะเราะเราะฮ์ พวกเขาสามารถถือศีลอดในวัน

อะเราะเราะฮ์อย่างถูกต้อง ไม่ได้คลาดเคลื่อน และหวังว่านั่นคือความหมายที่แท้จริงของการถือศีลอดวันอะเราะเราะฮ์ เพราะท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ได้ถูกถามเกี่ยวกับการถือศีลอดวันอะเราะเราะฮ์ (นั่นคือวันที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์กำลังรุกรูฟอยู่ ณ ทุ่งอะเราะเราะฟาต) ไม่ได้ถูกถามเกี่ยวกับการถือศีลอดในวันที่เก้าซุลหิจญะฮ์ ดังที่ปรากฏในหะดีษอบูเกาะตาตะฮ์ว่า

سُئِلَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ، فَقَالَ: «يُكْفَرُ السَّنَةَ الْخَاصَّةَ وَالْبَاقِيَةَ»

ความว่า “ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ได้ถูกถามเกี่ยวกับ (ความประเสริฐ) ของการถือศีลอด (สุนัต) ในวันอะเราะเราะฮ์ ท่านตอบว่า “(ความประเสริฐของมันคือ) สามารถลบล้าง (บาปต่างๆ) ของปีที่ผ่านมาและปีที่ยังเหลืออยู่ (ในปัจจุบัน)”⁶¹

9- ส่วนคำกล่าวอ้างที่ว่า เราสามารถถือศีลอดวันอะเราะเราะฮ์หรือออกอีดอฎฮา หรือเชือดสัตว์อุฎฮียะฮ์ในวันนะหฺร์ที่ประเทศเราตามนครมักกะฮ์ได้อย่างไร ในเมื่อเวลาในประเทศเราเร็วกว่าเวลาที่มักกะฮ์ถึงสี่ชั่วโมง?

คำตอบคือ ความหมายของ “วัน” ในที่นี้หมายถึง “เวลา” หรือว่า “วัน” ตามที่เข้าใจกัน? เพราะตามสำนวนหะดีษระบุว่า “วันอะเราะเราะฮ์” ไม่ใช่ “เวลาอะเราะเราะฮ์” และไม่ใช่ “ชั่วโมงอะเราะเราะฮ์” เช่นเดียวกับ “วันนะหฺร์” หรือ “วันอฎฮา” ไม่ใช่ “ชั่วโมงนะหฺร์” และไม่ใช่ “เวลาอฎฮา” โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งดังกล่าวจะคำนวณด้วยเวลาทางจันทร์คติ ซึ่งระยะเวลาสี่ชั่วโมงทั้งกลางวันและกลางคืนนั้นจะเริ่มนับจากหัวค่ำ นั่นคือหลังจากที่ดวงอาทิตย์เริ่มลับขอบฟ้าของแต่ละประเทศ โดยที่เวลาในช่วงกลางคืนของประเทศต่างๆในแถบเอเชียหรือเอเซียตะวันออกเฉียงใต้จะพ้องกับเวลาของนครมักกะฮ์ถึงสี่ชั่วโมงหมายความว่า ระยะเวลาที่พ้องกันยาวกว่าระยะเวลาที่ต่างกันถึงห้าในหกของเวลา ในขณะที่ช่วงเวลาแห่งการเริ่มต้นวันใหม่ (พลบค่ำ) ที่ต่างกันเพียงเล็กน้อย

⁶¹ บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1162

ดังกล่าวยังไม่มีการถือศีลอดวันอะเราะเราะฮ์ หรือละหมาดอี๊ด และเชือดสัตว์
อุฎฺฮียะฮ์ในวันนะหฺร์

เราลองตรึกตรองให้รอบคอบสิว่า ระหว่างความแตกต่างของเวลากับ
ความแตกต่างของวันอย่างไรกันมีความใกล้เคียงหรือไกลมากกว่ากัน? หมายความว่า
สมมุติว่ามักกะฮ์ประกาศว่าการรูกูฟที่ทุ่งอะเราะเราะฮ์ตรงกับวันอาทิตย
เหมือนกับปีนี้ (1430 ฮ.ศ.) เป็นต้น ดังนั้น ถ้าเราตามการมองเห็นจันทร์เสี้ยว
ของนครมักกะฮ์ดังกล่าว เราจะถือศีลอดอะเราะเราะฮ์ในวันอาทิตยด้วยความ
ต่างของเวลาในประเทศเราเพียงสี่ชั่วโมง⁶² แต่ถ้าเราไม่ตามการมองเห็นจันทร์
เสี้ยวของมักกะฮ์ เนื่องจากว่าในประเทศเรามองไม่เห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้น เรา
จึงถือศีลอดในวันจันทร์ที่ถัดจากวันอาทิตยหนึ่งวัน ซึ่งจะมีความต่างของเวลา
ถึงยี่สิบชั่วโมง และยังแตกต่างในด้านชื่อของวันกับมักกะฮ์อีกด้วย ยิ่งกว่านั้น
วันจันทร์เป็นวันอี๊ดอฎฺฮียะฮ์ที่มีบัญญัติห้ามการถือศีลอด เช่นเดียวกัน ถ้าหาก
ว่าการถือศีลอดอะเราะเราะฮ์ตรงกับวันเสาร์ซึ่งเป็นวันก่อนการรูกูฟจริงที่ทุ่ง
อะเราะเราะฮ์ เพราะในวันนั้น อิหม่ามและบรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์ยังไม่ได้ทำ
การรูกูฟ ณ ทุ่งอะเราะเราะฮ์ วัลลอฮุอะอฺลัม

แน่นอน คำตอบคือ ความแตกต่างของวันซึ่งมีระยะห่างถึงยี่สิบชั่วโมง
ย่อมห่างไกลกว่าความแตกต่างของเวลาซึ่งมีระยะห่างกันเพียงสี่ชั่วโมงและอยู่ใน
วันเดียวกัน ที่สำคัญ เราละหมาดวันศุกร์ (ญุมอัต) ที่ประเทศเราก่อนการละหมาด
ญุมอัตที่มักกะฮ์ไม่ใช่หรือ ทำไม ก็เพราะนั่นเป็นการละหมาด “วันญุมอัต” ไม่ใช่
ละหมาด “เวลาญุมอัต” เช่นนี้แหละคือวิธีทำอิบาดะฮ์ที่แท้จริงในอิสลาม เพราะว่า
พวกเราทุกคนถูกสั่งใช้ให้ทำอิบาดะฮ์ในวัน ที่แน่นอน ส่วนกำหนดเวลาของแต่ละ
ละอิบาดะฮ์นั้น ก็ขึ้นอยู่กับกำหนดเวลาของแต่ละประเทศตามการโคจรของดวง

⁶² ถึงแม้ว่า โดยผิวเผินแล้วเราถือศีลอดสุนนะฮ์อะเราะเราะฮ์ก่อนเวลากลางวันที่ทุ่งอะ
เราะเราะฮ์นับชั่วโมง แต่เราต้องเข้าใจว่า การเริ่มต้นวันใหม่ตามการคำนวณทางจันทร์คติ
นั้นจะเริ่มขึ้นหลังจากดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าแล้ว

อาทิตย ในความหมายที่ว่า “ทำอิบาดะฮ์ในวันเดียวกัน แต่ต่างเวลากัน”
เพราะการทำอิบาดะฮ์ในด้านของวันและเดือนมีเพียงหนึ่งเดียวตามการโคจรของ
ดวงจันทร์ที่มีเพียงหนึ่งดวง ส่วนกำหนดเวลาของแต่ละ อิบาดะฮ์ในแต่ละประเทศ
จะแตกต่างกันไปตามการโคจรของดวงอาทิตย วัลลอฮุอะอฺลัม

เช่นเดียวกับวันรุ่งขึ้น ซึ่งเป็นวันอี๊ดอฎฺฮียะฮ์ ประชาชาติมุสลิมที่กำลัง
ทำหัจญ์อยู่ที่มักกะฮ์และที่อื่น ๆ ทั่วทุกมุมโลกต่างยกเสียงกล่าวตักบิร (อัลลอ
ฮุอักบับ อัลลอฮุอักบับ) ในวันเดียวกัน แต่ต่างเวลากัน ซึ่งจะติดต่อกันอย่าง
ไม่ขาดตอนตามการโคจรของดวงอาทิตย เช่นนี้แหละคือข้อเท็จจริงของละหมาด
ญุมอัตในทุก ๆ วันศุกร์ของทุกสัปดาห์ มาซาอัลลอฮุ มีศาสนาใดอีกเล่าที่จะ
ยิ่งใหญ่ไปกว่าศาสนาอิสลาม วัลลอฮุอะอฺลัม

สรุปคือ

การทำอิบาดะฮ์ในวันเดียวกัน แต่มีความแตกต่างของเวลา (เพียง
ไม่กี่ชั่วโมง) ย่อมถูกต้องกว่าความแตกต่างทั้งวันและเวลาในคราว
เดียวกัน และนั่นคือธรรมชาติแห่งการสร้างของอัลลอฮ์เกี่ยวกับการโคจร
ของดวงอาทิตยและดวงจันทร์ วัลลอฮุอะอฺลัม

10. ถ้าหากว่าประเด็นความแตกต่างด้านมัฎละฮ์ไม่เป็นที่พิจารณา
ของอิหม่ามอชชาฟีอีย์ และบรรดาอิหม่ามมัซฮับทั้งสี่ รวมทั้งบรรดาอุละมาอ์ที่
นำเชื่อถือในสมัยก่อน ซึ่งยังไม่มีอุปกรณ์การติดต่อและสื่อสารที่ทันสมัยแล้ว
ทำไมบรรดาอุละมาอ์ในยุคหลัง - โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันที่เพียบพร้อมด้วย
อุปกรณ์การติดต่อและสื่อสารที่ทันสมัยที่ไปถึงทั่วทุกมุมโลก ทั้งยังเข้าถึง
เกือบทุกบ้านด้วยเสียงและรูปภาพที่ชัดเจนยิ่ง - ยังไม่เลิกขัดแย้งกันเกี่ยวกับ
ประเด็นปัญหานี้ ชุบหานัลลอฮุ

11. สำหรับประเทศที่มีความแตกต่างของกลางวันและกลางคืนกับเวลาที่ทุ่งอะเราะเฆฟาต โดยที่เวลาช่วงกลางวันของทุ่งอะเราะเฆฟาตตรงกับเวลาช่วงกลางคืนของประเทศของตน ให้ประชาชนประเทศนั้นถือศีลอดอะเราะเฆฮ์ในช่วงกลางวันของประเทศตนหลังจากกลางวันของทุ่งอะเราะเฆฟาต โดยเฉพาะ ถ้ามีความสอดคล้องในด้านชื่อของวัน ตัวอย่างเช่น กลางวันที่ทุ่งอะเราะเฆฟาตตรงกับวันอาทิตย์ และกลางวันของประเทศของตนหลังจากกลางวันของทุ่งอะเราะเฆฟาตก็ตรงกับวันอาทิตย์เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าเวลาที่ทุ่งอะเราะเฆฟาตในขณะนั้นจะเป็นเวลากลางคืนไปแล้วก็ตาม เพราะการปฏิบัติดังกล่าวเป็นการปฏิบัติที่ใกล้เคียงที่สุดกับข้อเท็จจริงของบรรดาหลักฐานจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์ รวมทั้งการอิจญ์ติฮาดของบรรดาอิมามมัซฮับ และอูลมะมาฮ์ผู้ได้รับการยอมรับ และเป็นการปฏิบัติที่ใกล้เคียงที่สุดกับเจตนารมณ์ของชะรีอะฮ์อิสลาม ในการทำอิบาตะฮ์ของประชาชาติมุสลิม วัลลอฮูอะอ์ลัม

บทที่ 8

การถือศีลอดอะเราะเฆฮ์ในวันอะเราะเฆฟาต คือเอกภาพแห่งอิบาตะฮ์ของประชาชาติมุสลิม

เป็นที่ชัดเจนยิ่งว่า ส่วนหนึ่งของเหตุผล (เจตนารมณ์ของชะรีอะฮ์) ที่ส่งเสริมให้ถือศีลอดอะเราะเฆฮ์ด้วยความประเสริฐที่ยิ่งใหญ่ในวันอะเราะเฆฮ์นั้น ก็เพื่อให้ประชาชาติมุสลิมทั่วทุกมุมโลกเกิดความเป็นเอกภาพด้านการทำอิบาตะฮ์ด้วยการปฏิบัติอย่างพร้อมเพรียงกันในวันอะเราะเฆฮ์ อันเป็นวันที่ประเสริฐที่สุดในรอบปี โดยที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่เดินทางจากทั่วทุกมุมโลกจะปฏิบัติอิบาตะฮ์ฮัจญ์ในรูปแบบของการรวมตัวกันวุฎูอ์ที่ทุ่งอะเราะเฆฮ์ ส่วนชาวมุสลิมที่ไม่ได้ไปทำฮัจญ์ทั่วทุกมุมโลกถูกส่งให้มาร่วมกันถือศีลอดตลอดทั้งวัน โดยยึดวันอะเราะเฆฮ์เป็นศูนย์กลางการพบปะที่เปี่ยมด้วยความเมตตาระหว่างชาวมุสลิมทั่วทุกมุมโลก เพื่อแสวงหาความประเสริฐที่ยิ่งใหญ่ดังกล่าว วัลลอฮูอะอ์ลัม

พี่น้องมุสลิมมีนและมุสลิมมาตที่รักทั้งหลาย ข้าพเจ้ามั่นใจว่า ไม่มีนักวิชาการบนโลกนี้ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่มีทัศนะว่าการถือศีลอดอะเราะเฆฮ์ในวันที่ยี่สิบเจ็ดหรือยี่สิบแปดหรือยี่สิบเก้ากัฎฮ์อยู่ ณ ทุ่งอะเราะเฆฟาต นั้นเป็นโมฆะ (ไม่เศาะหฺ) ถึงแม้ว่าจะไม่ตรงกับวันที่เก้าซุลหิจญะฮ์ตามปฏิทินจันทรคติหรือการนับจันทร์เสี้ยวของประเทศตนก็ตาม แต่ในทางกลับกัน การถือศีลอดอะเราะเฆฮ์ที่ไม่ตรงกับวันที่อิมามฮัจญ์และบรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์กำลังวุฎูอ์อยู่ ณ ทุ่งอะเราะเฆฟาต ซึ่งปัจจุบันสามารถมองเห็นและได้ยินด้วยตนเองอย่างใกล้ชิดผ่านสื่อโทรทัศน์ และอื่นๆ ด้วยข้ออ้างที่ว่าจำเป็นต้องยึดวันที่เก้าซุลหิจญะฮ์ตามการเห็นจันทร์เสี้ยวในประเทศของตนนั้น ดูเหมือนว่า

เป็นการเจตนาที่จะปฏิบัติให้คำกับสภาพที่แท้จริง และเจตนาดูหมิ่นวันสำคัญอันยิ่งใหญ่ของอิสลามดังกล่าว การกระทำเช่นนี้จะรับได้อย่างไร ไม่ว่าในทางชะรีอะฮ์หรือทางปัญญา? วัลลอฮูอะอ์ลัม

พี่น้องมุสลิมินและมุสลิมัตที่รักทั้งหลาย ในเมื่อเราถูกสั่งให้ถือศีลอดวันอะเราะอะฮ์ด้วยความประเสริฐที่ยิ่งใหญ่ดังกล่าว และเราก็ได้ประจักษ์ -ไม่ว่าทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หรือโทรศัพท์- ว่าวันที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์กำลังวุกูฟ ณ ทุงอะเราะฟาตนั้นเป็นวันอาทิตย์ เป็นต้น ดังนั้นวันนั้นแหละคือวันอะเราะอะฮ์ที่ชัดเจนตามคำสอนของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และถ้าหากว่าเรายืนกรานที่จะถือศีลอดในวันจันทร์ด้วยเนียตถือศีลอดอะเราะอะฮ์ ด้วยเหตุผลที่ว่ามองไม่เห็นจันทร์เสี้ยวที่ประเทศเรา ดังนั้น จึงขอยืนยันว่าบรรดาผู้ที่ประสงค์จะทำอิดาอะฮ์ต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริงและถูกต้องจะรับได้หรือกับการถือศีลอดอะเราะอะฮ์ที่เจตนาปฏิบัติในวันที่คำกับสภาพที่แท้จริงของวันอะเราะอะฮ์ตามที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้อธิบายไว้ และสามารถมองเห็นด้วยสายตาและได้ยินด้วยหู ที่กล่าวเช่นนั้น เพราะการถือศีลอดอะเราะอะฮ์นั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับวันอะเราะอะฮ์อย่างไม่ต้องสงสัย ข้าพเจ้ากลัวว่าจะตกไปอยู่ในความหมายคำตรัสของอัลลอฮ์ที่ว่า

﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَا كُنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝﴾

ความว่า “และไม่ถือว่าเป็นความผิดแก่พวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าได้กระทำผิดพลาด แต่ (ที่ถือว่าเป็นความผิดคือ) การกระทำ (ที่ผิดพลาด) อันเกิดจากการเจตนาของจิตใจของพวกเจ้า และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงอภัย ผู้ทรงเมตตาเสมอ”⁶³

⁶³ สุเราะฮ์ อัล-อะหฺซาบ อายะฮ์ที่ 5

ไม่เพียงเท่านั้น การที่มีเจตนาปฏิบัติเช่นนั้น อาจจะไปสู่การกระทำที่หะรอม เพราะเป็นการถือศีลอดวันอะเราะอะฮ์ในวันอีตอฎฎฮา ซึ่งเป็นวันที่ไม่อนุญาตให้ถือศีลอด วัลลอฮูอะอ์ลัม

นี่คือสภาพของสมัยปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนที่ไม่มีอุปกรณ์สื่อสาร ดังนั้น เราจึงถือว่าพวกเขาไม่สามารถทราบถึงวันที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์วุกูฟ ณ ทุงอะเราะฟาต ซึ่งบางครั้งพวกเขาอาจจำเป็นต้องพึ่งการมองเห็นจันทร์เสี้ยวจากประเทศที่ตนอาศัยอยู่ เพราะหุกุมชะรีอะฮ์อาจเกิดความเปลี่ยนแปลงตามความเปลี่ยนแปลงของเวลาและสภาพการณ์ เนื่องจากว่าชะรีอะฮ์อิสลามถูกสร้างบนพื้นฐานแห่งผลประโยชน์ของบ่าวเป็นหลัก ไม่ใช่เป็นโทษหรืออันตราย⁶⁴ วัลลอฮูอะอ์ลัม

⁶⁴ ดู เกาะวาอิด อัล-อะหฺกาม ฟิ มะศอลิหฺ อัล-อะนาม ของอัลอิซ บิน อับดุลสลาม หน้า , อัลฟุรูกของอัลเกาะรอฟีเย์ เล่ม1 หน้า176-177, อัลอิหฺกาม ฟิ ตัมยียะฮ์ อัล-ฟะตาวี อัน อัล-อะหฺกามของอัลเกาะรอฟีเย์ หน้า321, อือลาม อัลมุวัคคิฮีน ของอิบนุก็อยยิม เล่ม3 หน้า337-338, บะดาอีย อัล-ฟะวาอิด เล่ม3 หน้า117, อัลอิชบาฮ์ อะ อัน-นะซออิร ของอัล-สุญญี หน้า121

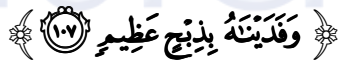
บทที่ 9

การเชือดอฎุฮียะฮฺในวันอีตอฎุฮฺ

คือสุนนะฮฺของท่านนบี ﷺ

มุสลิมบางคนยอมถือศีลอดวันอะเราะเราะฮฺตามวันที่เป็นที่ประจักษ์ว่าเป็นวันแห่งการรูกูฟ ณ ทุ่งอะเราะฟาต และร่วมละหมาดอีตอฎุฮฺในวันถัดไป (วันเชือด) แต่กลับไม่ยอมเชือดอฎุฮียะฮฺในวันละหมาดอีตอฎุฮฺ เพราะกลัวว่าจะเป็นโมฆะ หรือเพราะไม่มีความชัดเจนพอ สุนหานัลลอฮฺ

พี่น้องมุสลิมมีและมุสลิมาคีที่เคารพรักทุกท่าน การเชือดอฎุฮียะฮฺเป็นสุนนะฮฺของท่านนบีอิบรอฮีมไม่ใช่หรือ? และสุนนะฮฺของท่านนบีอิบรอฮีมในการเชือดอฎุฮียะฮฺมีความเกี่ยวพันกับสัญลักษณ์ของอิบาอะฮฺหัจญ์ไม่ใช่หรือ? อัลลอฮฺตรัสว่า

ความว่า "และเราได้ไถ่ตัวบุตรชายของอิบรอฮีมด้วยสัตว์เชือดพลีที่ประเสริฐยิ่ง"⁶⁵

เดิมที่ท่านนบีอิบรอฮีมได้รับบัญชาจากอัลลอฮฺให้เชือดอิสมาอีลบุตรชายของท่าน แต่หลังจากที่ท่านนบีอิบรอฮีมมุ่งมั่นที่จะเชือดบุตรชายอิสมาอีลเพื่อเป็นการน้อมรับบัญชาของอัลลอฮฺอย่างบริสุทธ์ใจ อัลลอฮฺจึงมีบัญชาให้เปลี่ยยนจากการเชือดอิสมาอีลเป็นแกะแทน ดังนั้น ท่านนบีอิบรอฮีมจึงทำการเชือดแกะแทนบุตรชาย ณ ทุ่งมีนา⁶⁶

⁶⁵ สุเราะฮฺ อັศ-ศอฟฟาต, อายะฮฺที่ 107

⁶⁶ ดู อัล-มุสตัดกร็อก ของอัลหากิม เล่ม 2 หน้า 555-556

เมื่อพี่น้องยอมถือศีลอดสุนนะฮฺอะเราะเราะฮฺในวันที่เป็นที่ประจักษ์ว่าเป็นวันแห่งการรูกูฟ ณ ทุ่งอะเราะฟาตแล้ว เพราะเหตุใดพี่น้องจึงไม่ยอมออกอีตอฎุฮฺในวันถัดไป? เมื่อพี่น้องยอมออกอีตอฎุฮฺในวันถัดไปแล้ว เพราะเหตุใดพี่น้องจึงไม่ยอมเชือดอฎุฮียะฮฺดังกล่าว? เพราะวันนั้นได้กลายเป็นวันแห่งการเชือดสัตว์ ณ ทุ่งมีนา และวันอีตอฎุฮฺฮาของประชาชาติมุสลิมทั่วทุกมุมโลกแล้ว หมายความว่า วันอีตอฎุฮฺฮาเป็นวันที่มีบัญญัติให้เชือดอฎุฮียะฮฺในวันนั้น และทุกปีท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ จะเชือดอฎุฮียะฮฺทันทีหลังจากเสร็จจะหมาดอีตอฎุฮฺ⁶⁷ ท่านไม่ได้เชือดในวันตัวซริก ฟิงทราบว่าท่านนบี ﷺ ไม่เคยออกอีตอฎุฮฺโดยปราศจากการเชือดอฎุฮียะฮฺ และท่านไม่เคยเชือดอฎุฮียะฮฺนอกจากในวันอีตอฎุฮฺเท่านั้น นั่นแหละคือสุนนะฮฺด้านการปฏิบัติของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ จะอย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้หมายความว่า การเชือดอฎุฮียะฮฺในวันตัวซริกจะเป็นโมฆะ

ฟังตระหนักว่า เราถูกสั่งให้มีความเหมือนในด้านของวัน ไม่ใช่ในด้านของเวลา นั่นคือวันอะเราะเราะฮฺเดียวกัน วันนะหฺร์ (วันเชือด) เดียวกัน และวันอื่นๆ ต่อจากนั้น ส่วนในด้านของเวลา ก็ให้ดำเนินตามเวลาของแต่ละประเทศ ซึ่งไม่แตกต่างกันไปจากกรณีของเวลาละหมาดที่มีความต่างกันตามเวลาของแต่ละประเทศ แต่ก็ยังคงอยู่ในวันเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การละหมาดญุมอัตของประชาชนที่อาศัยอยู่ ณ นครมักกะฮฺจะละหมาดญุมอัตตามเวลาที่มักกะฮฺ ส่วนประชาชนของประเทศอื่นๆ ก็จะละหมาดญุมอัตตามเวลาของประเทศตน แต่ทั้งหมดก็ยังละหมาดญุมอัตในวันเดียวกัน นั่นคือวันศุกร์ ถึงแม้จะต่างเวลากันก็ตาม

หวังว่าปัญหานี้จะกระจ่างชัด และไม่มีสาเหตุที่จะก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยใดๆอีก มาเถิด เรามาร่วมกันเชือดอฎุฮียะฮฺในวันอีตอฎุฮฺฮา เพื่อเป็นการปฏิบัติตามสุนนะฮฺของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ วัลลอฮุลมูบีนฟัก

⁶⁷ ดู เคาะหฺหฺมุสลิม หมายเลข 1961

บทที่ 10

ข้ออ้างและคำตอบ

มีเหตุผลใดหรือที่ทำให้พวกเราประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องดูจันทร์เสี้ยวเดือนซุลหิจญะฮ์เพื่อกำหนดวันอีดิฮ์อฎฮาด้วยตนเอง ไม่ยอมยึดตามสภาพความเป็นจริงของวันอะเราะซะฮ์ที่บรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์กำลังชุมนุมอยู่ ณ ทูงอะเราะซะฟาต บางที่ต่อไปนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของข้ออ้างต่างๆ นั่นคือ

1- เพราะกลัวจะค้านกับบัญญัติศาสนา ถ้านี่คือข้ออ้าง คำถามคือ มีบัญญัติศาสนาส่วนไหน หรือมีอุละมาฮ์ฟิกฮ์ท่านใดบ้างที่ระบุว่าห้ามไม่ให้ตามการดูจันทร์เสี้ยวของชาวมุสลิมกษัตริย์เพื่อใช้กำหนดวันอะเราะซะฮ์ในกรณีที่มีการเห็นจันทร์เสี้ยวไม่ตรงกับการเห็นของประเทศเรา? เพราะบรรดาแก่นนำมัซฮับทั้งสี่ รวมทั้งอิหม่ามอัชชาฟีอีฮ์ และอะหมัด บิน หันบัลต่างกล่าวว่าจำเป็น (วาญิบ) ต้องตาม และไม่มีทัศนะใดที่แตกต่าง (ไม่ใช่ขัดแย้ง) จากทัศนะของบรรดาอิหม่ามเหล่านั้น ยกเว้นทัศนะของอุละมาฮ์บางท่านที่อ้างเหตุผลที่ไม่ชัดเจนพอ จะอย่างไรก็ตาม ทัศนะของบรรดาผู้ที่มีความเห็นแตกต่างจากอิหม่ามอัชชาฟีอีฮ์เหล่านั้นระบุเพียงว่า "ไม่วาญิบ" ต้องตามเท่านั้น พวกเขาไม่เคยระบุว่า "ไม่อนุญาต" หรือ "เป็นโมฆะ"

2- เพราะไม่วาญิบหรือไม่จำเป็นต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศอื่นที่มีความแตกต่างด้านมัญละฮ์ตามทัศนะของอุละมาฮ์มัซฮับอัชชาฟีอีฮ์บางท่าน

ถ้าเช่นนั้น หากเราประสงค์ที่จะปฏิบัติตามทัศนะของอุละมาฮ์บางท่านที่แตกต่างจากทัศนะของอิหม่ามอัชชาฟีอีฮ์ ซึ่งระบุว่าชาวมุสลิม

ไม่วาญิบต้องทำอิบาตะฮ์ตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศใดประเทศหนึ่งที่อยู่ในมัญละฮ์ที่ต่างจากมัญละฮ์ของประเทศของตน คำถามคือ บรรดาอุละมาฮ์ที่ระบุว่าชาวมุสลิมไม่วาญิบต้องตามนั้น พวกเขาได้ห้ามไม่ให้เราตาม หรือเพียงแต่กล่าวว่าไม่วาญิบต้องตามเท่านั้นเอง พวกเขาไม่ได้กล่าวว่าหะรอม (ห้าม) และไม่ได้กล่าวว่ามักรูฮ (นารังเกียจ) หรือไม่อนุญาตให้ตาม เช่นเดียวกับหุกมไม่วาญิบละหมาดมุอัทสำหรับคนเดินทางไกล แต่ถ้าเขาละหมาดมุอัทละ งามว่า เขาได้กระทำในสิ่งที่เป็นบาป (หะรอม) ใหม่ หรือว่ากระทำในสิ่งที่น่ารังเกียจ (มักรูฮ) ใหม่ คำตอบคือ การกระทำของเขาไม่ถือว่าเป็นบาป (ไม่หะรอม) และไม่เป็นที่น่ารังเกียจ (ไม่มักรูฮ) โดยปราศจากการขัดแย้ง เช่นเดียวกับหุกมไม่วาญิบละหมาดและถือศีลอดสำหรับเด็กๆ ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กๆ ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะดำรงการละหมาดและถือศีลอดละ งามว่า พวกเขาได้กระทำในสิ่งที่เป็นบาป (หะรอม) ใหม่ หรือว่ากระทำในสิ่งที่น่ารังเกียจ (มักรูฮ) ใหม่ หรือว่าการละหมาดของพวกเขาใช้ไม่ได้? คำตอบคือไม่ แต่ทว่าสิ่งเหล่านั้นกลับถูกส่งเสริมให้กระทำ ดังนั้น กรณีของการตามการมองเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศใดประเทศหนึ่งที่มีความแตกต่างด้านมัญละฮ์ก็เช่นเดียวกัน นี่คือการตอบสำหรับคนที่ประสงค์จะยึดทัศนะที่กล่าวว่าไม่วาญิบต้องตาม

นอกจากนั้น ตัวบทเดิมของหะดีษการดูจันทร์เสี้ยวอันเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งด้านความเข้าใจนั้นเป็นเรื่องของการถือศีลอดจันทร์เสี้ยวรอมฎอนและอีดิฟิฏริ ไม่ใช่อีดิฮ์อฎฮาแต่อย่างใด วัลลอฮุอะอ์ลัม

สุพห่านัลลอฮู ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจยิ่งนักเกี่ยวกับหุกมนี้นี้ที่มักจะขัดแย้งกันอยู่เนืองๆ จนทำให้ความยิ่งใหญ่ของอิสลามขาดหายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในละแวกบ้านเรา อันที่จริง คำว่า "ไม่วาญิบ" ไม่ได้มีความหมายว่า "หะ

รวม” และไม่ใช่ “มักรูฮฺ” ด้วย โดยเฉพาะในเรื่องของการตามการประกาศของมักกะฮฺเกี่ยวกับการกำหนดวันอะเราะเราะฮฺและวันอีตอฎฮฺ แต่กลับส่งเสริมให้ตามถึงแม้จะไม่ใช่วาญิบก็ตาม เพราะความเป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิมนั้น เป็นสิ่งที่วาญิบ และความขัดแย้งดังกล่าวอาจจะตกอยู่ในคำห้ามของอัลลอฮฺ

ที่ว่า ﴿وَلَا تَنفَرُوا﴾ หมายถึง “พวกเจ้าจงอย่าแตกแยกกัน”⁶⁸ อัลลอฮฺอะอลัม โดยเฉพาะหลังจากที่ได้ประจักษ์แล้วว่าหลักฐานของฝ่ายที่ระบุว่า “วาญิบต้องตาม” นั้นมีน้ำหนักและเข้มแข็งกว่าหลักฐานของฝ่ายที่ระบุว่า “ไม่วาญิบต้องตาม” และข้อเท็จจริงของคำว่า “ไม่วาญิบ” ไม่ได้มีความหมายว่า “ไม่อนุญาต” โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่สื่ออิเล็กทรอนิกส์อันทันสมัยในปัจจุบันที่ได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการรุกรานของบรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ในวันอะเราะเราะฮฺ และการเชือดสัตว์ของพวกเขาในวันนะหฺร์ได้อย่างชัดเจนที่สุด ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ เว็บไซต์ และอื่นๆ อัลลอฮฺมุสตะอาน

ผมเชื่อมั่นเหลือเกินว่า ถ้าบรรดาอุละมาอ์ในสมัยก่อนที่กล่าวว่า “ไม่วาญิบต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศใดๆ” มีชีวิตอยู่ในสมัยที่เพียบพร้อมด้วยความทันสมัยด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน แน่แน่นอนว่าพวกท่านต้องเปลี่ยนทัศนคติใหม่ ซึ่งมีใช้เพียง “อนุญาตให้ตาม” เท่านั้น แต่พวกท่านจะเปลี่ยนทัศนคติจากคำว่า “ไม่วาญิบต้องตาม” เป็น “ส่งเสริมหรือสุนัตให้ตาม” เป็นอย่างน้อย จะอย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะพวกท่านจะมีทัศนคติใหม่ว่า “ส่งเสริมให้ตาม” หรือเพียงแค่ว่า “อนุญาตให้ตาม” ก็ตามแต่ ทั้งสองทัศนคติดังกล่าวก็ไม่ได้ค้านกับทัศนคติเดิมของพวกท่านที่ว่า “ไม่วาญิบให้ตาม” และบางทีบางคนในหมู่พวกท่านอาจจะเปลี่ยนทัศนคติใหม่ว่า “วาญิบต้องตาม” ก็เป็นไปได้ ดังทัศนคติของอิหม่ามอัชชาฟีอีญ์ อัลลอฮฺอะอลัม

⁶⁸ สุเราะฮฺ อัจซอร อายะฮฺที่ 13

3- เพราะกลัวจะเกิดความแตกแยกในชุมชน แน่แน่นอนว่านี่คือหนึ่งในบรรดาข้ออ้างของเหล่าผู้นำเกี่ยวกับปัญหานี้ ที่จริงแล้ว หน้าทีของผู้นำคือนำบัญญัติของอัลลอฮฺไปปฏิบัติอย่างถูกต้องและชาญฉลาด ส่วนหน้าทีของชุมชนคือเชื่อฟังทุกคำสั่งของผู้นำที่ไม่เป็นการมะอฺติยะฮฺ (ทรยศ) ต่ออัลลอฮฺ ดังนั้น จึงขอถามว่าอุละมาอ์ท่านใดบ้างที่หาญกล้าระบุว่า การประกาศวันอีตอฎฮฺตามข้อเท็จจริงของวันอะเราะเราะฮฺที่เกิดขึ้น ณ ทุ่งอะเราะเราะฮฺนั้นเป็นการทรยศต่ออัลลอฮฺ?! ท่านคิดหรือว่า การที่ผู้นำกำหนดจุดยืนหนึ่งที่ไม่ค่อยตรงกับกับบัญญัติของอัลลอฮฺและเจตนารมณ์ของชะรีอะฮฺ จะสามารถสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นในหมู่มุสลิมได้?! ชุบหานัลลอฮฺ ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าประชาชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันต่างเข้าใจได้อย่างชัดเจนแล้วเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของวันอะเราะเราะฮฺและวันอีตอฎฮฺตามความหมายที่ท่านนบี ﷺ ได้นิยามไว้ ดังนั้น ถ้าผู้นำประกาศวันอีตอฎฮฺที่ค้านกับข้อเท็จจริงของวันอะเราะเราะฮฺและค้านกับความหมายที่ท่านนบี ﷺ ได้นิยามไว้ การประกาศดังกล่าวอาจเป็นชนวนสู่การแตกแยกที่มากมายยิ่งกว่าอีก และอาจเกิดคำถามอีกมากมายที่ยากแก่การให้พิศวะและชี้ขาด และนี่คือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

ด้วยคำตอบที่เปี่ยมด้วยจิตสำนึกดังกล่าว ทำให้ได้ประจักษ์ถึงความโมฆะของข้ออ้างของบางคน โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้ มาเถิดเรามาร่วมกันเข้าใจเจตนารมณ์ของชะรีอะฮฺด้านความน่าเกรงขามแห่งความเป็นเอกภาพของประชาชาติอิสลามในการออกอีตอฎฮฺในวันเดียวกันทั่วทุกมุมโลกด้วยการยึดการทำอิบาดะฮฺหัจญ์ของประชาชาติมุสลิมที่อุมมุลกุรอ (มักกะฮฺ) เป็นเกณฑ์ เพราะความรู้สึกโดยธรรมชาติของประชาชนส่วนใหญ่ยังบริสุทธิ์จากการถูกควบคุมและมีบริดของบรรดาผลประโยชน์ทางโลก พวกเขาจะไม่ชอบที่จะปฏิบัติค้านกับบัญญัติของอัลลอฮฺและคำสอนของท่านเราะซูลุลลอฮฺ

เช่นเดียวกับที่ไม่ชอบประกอบบิดาตะฮุที่ค้านกับทัศนะของบรรดาอิหม่าม
มัซฮับที่พวกเขานับถืออยู่ วัลลอฮุอะอ์ลัม

ข้อสังเกตสำคัญ: ประชาชนต้องตามผู้นำ

เกี่ยวกับปัญหาข้างต้น ข้าพเจ้าอยากเตือนและวิงวอนพี่น้องชายหญิง
ทั้งหลายที่อยู่ในฐานะมะมูม (ผู้ตาม) หรือประชาชนทั่วไปให้เชื่อฟังคำสั่งของ
อิหม่าม หรือผู้นำประเทศ หรือผู้พิพากษา หรือผู้นำด้านชะรีอะฮ์ของแต่ละ
ประเทศอย่างเคร่งครัด ถึงแม้ว่าคำสั่งดังกล่าวจะไปค้านกับสิ่งที่เราคิดว่าถูกต้อง
ก็ตาม โดยเฉพาะคำสั่งที่เกี่ยวกับการประกาศวันอีด เพราะนั่นเป็นหน้าที่ของ
ผู้นำ ส่วนบทบาทของพวกเราในฐานะผู้ตาม หรือมะมูมมีหน้าที่เชื่อฟังและปฏิบัติ
ตาม และถ้าเราคิดว่าความเข้าใจหรือทัศนะของเราถูกต้องและเป็นจริง ก็ขอให้
พวกเราให้การตักเตือนผู้นำด้วยดีและมีใจที่บริสุทธิ์ ถ้าการตักเตือนของเราไม่
เป็นผล ก็ขอให้พวกเราอดทนในการเชื่อฟังคำสั่งของผู้นำ ถึงแม้ว่าจะปฏิบัติด้วย
ใจที่ปฏิเสธก็ตาม จงอย่าเฝายอการแข็งข้อและไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งของผู้นำเป็น
อันขาด นี่คือหลักการของอูลมะฮ์สัฟส่วนใหญ่ที่ผ่านมา โดยเฉพาะในปัญหา
อิจญ์ติฮาดียะฮ์เช่นนี้⁶⁹ ขณะเดียวกัน ให้พวกเราขออูดอ์อ์อัลลอฮ์เพื่อโปรด
ประทานทางนำที่เที่ยงตรงแก่ผู้นำของเราเพื่อการบริหารกิจการของประชาชาติ
มุสลิมที่ถูกต้องและสามารถปกป้องสังคมให้ปลอดภัยจากภัยแห่งการเบี่ยงเบน
นำพาความรู้เรื่องสู่วิตด้านศาสนา และรอดพ้นจากการสอบสวนของอัลลอฮ์ ณ
สถานพิพากษาของพระองค์ในวันอะคีเราะฮ์ต่อไป

⁶⁹ ดู อัล-อาดาบ อัล-ชาร์อียะฮ์ ของ อิบน์ มุฟลิหฺ 1/195-196 และอาดาบ อัล-หะสัน อัล-บัต
รีย ของอิบน์ อัล-ญะอียฺ หน้า 121

อัล-ฟุฎอยล อิบน์ อียาฎ กล่าวว่า “หากแม้ว่าฉันมีอูดอ์ที่อัลลอฮ์
ทรงตอบรับ ฉันจะขออูดอ์ดังกล่าวให้กับสุลต่าน⁷⁰ วัลลอฮุสุลมุวัฟฟิก

ขอให้พวกเราจับจุดยืนเหมือนจุดยืนของอิหม่ามอับูหะนีฟะฮ์ อิหม่าม
อัช-ชาฟีอียฺและท่านอื่นๆที่ระบุว่า

«رَأْيِي صَوَابٌ يُجْتَمَلُ الْخَطَأُ، وَرَأْيِي غَيْرِي خَطَأٌ يُجْتَمَلُ الصَّوَابُ»

ความว่า “ทัศนะของฉันถูกต้องแต่อาจจะผิดพลาดก็ได้ และทัศนะอื่น
จากทัศนะของฉันผิดพลาดแต่อาจจะถูกต้องก็ได้”⁷¹

⁷⁰ ดู หิลยะฮ์ อัล-เอาเลียฮ์ ของอับูญุฮัยม 8/91-92

⁷¹ ร็อดตุลมุหฺตาร อะลา อัต-ตุร อัล-มุคตาร ของอิบน์อามิดีน 3/508, อัล-ฟะตาวา อัล-ฟิกีฮียะฮ์
อัล-กุบรอ ของอัล-ฮัยตะมียี 4/313

บทที่ 11

การกำหนดวันอะเราะเราะฮ์เป็นความรับผิดชอบ

ความพยายามในการดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันแรกของเดือนซุลหิจญะฮ์ด้วยตนเองของบรรดาผู้นำมุสลิมในประเทศต่างๆที่มีความแตกต่างด้านมัญญะฮ์กับมักกะฮ์ โดยไม่ยอมตามการประกาศวันอะเราะเราะฮ์ ผู้นำมุสลิมในแต่ละประเทศจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นไม่สิ้นสุดในระดับประชาชาติมุสลิม ที่อาจจะก่อให้เกิดภาพลบหลายประการ ส่วนหนึ่งได้แก่

1- สร้างความคลุมเครือให้แก่ผู้คนเกี่ยวกับชะรีอะฮ์อิสลาม เพราะเป่าประสงค์ (มะกอลิต) ของชะรีอะฮ์อิสลาม คือการสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นกับประชาชาติมุสลิมบนโลกนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันสำคัญต่างๆ ดังเช่น วันอีดีอัฎฮา และบรรดาวันตัชรีกทั้งสามเป็นต้น บนรากฐานที่ถูกต้องตามหลักการของชะรีอะฮ์และสติปัญญา

2- อาจทำให้คนทั่วไปปฏิบัติบาต๊ะฮ์ที่ขัดแย้งกับคำนิยามของท่านนบี ﷺ เกี่ยวกับวันอะเราะเราะฮ์และอีดีอัฎฮา โดยผ่านหะดีษต่างๆที่มีสายรายงานถูกต้องดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการขัดแย้งโดยตรงหรือทางอ้อม

3- สร้างความยุ่งยากให้กับประชาชาติอิสลามในการถือศีลอดสุนัตวันอะเราะเราะฮ์ ซึ่งมีความประเสริฐที่ยิ่งใหญ่ เมื่อเกิดความขัดแย้งในด้านการเห็นจันทร์เสี้ยวของเดือนซุลหิจญะฮ์ระหว่างประเทศของเรากับการประกาศเห็นจันทร์เสี้ยวของมักกะฮ์และข้อเท็จจริงของวันอะเราะเราะฮ์ที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์กำลังจะอยู่ ณ ทุ่งอะเราะเราะฟาต

4- สร้างความคลุมเครือให้แก่ประชาชาติมุสลิมในสิ่งที่ไม่ควรจะเกิดความคลุมเครือสำหรับการเข้าใจหุก่มต่างๆของอุละมาฮ์และเจตนารมณ์แห่งชะรีอะฮ์อิสลามเกี่ยวกับเรื่องนี้ นั่นคือคำกล่าวบางประโยคของอุละมาฮ์บางท่าน เช่นคำว่า

- لَا يَجِبُ : ไม่วาญิบ

- لَا يَلْزَمُ : ไม่จำเป็น

- لِكُلِّ بَلَدٍ رُؤْيَتْهُ : ทุกประเทศมีสิทธิ์ที่จะตามการดูจันทร์เสี้ยวของประเทศนั้น เพราะ

4.1 คำว่า (لَا يَجِبُ : ไม่วาญิบ) ไม่ได้หมายความว่า (لَا يَجُوزُ : ไม่

อนุญาต) และคำว่า (لَا يَلْزَمُ : ไม่จำเป็น) ไม่ได้หมายความว่า (لَا يَصِحُّ : เป็นโมฆะ) ในความหมายที่ว่า คำว่า (ไม่วาญิบ) ไม่ได้หมายความว่าปิดเส้นทางเดินโดยปริยาย แต่ถ้าจะดำเนินตามเส้นทางดังกล่าวก็ไม่ถือว่ามี ความผิดใดๆ

4.2 หุก่มของคำว่า (لَا يَجِبُ : ไม่วาญิบ) นั้นเป็นเพียงทัศนะที่ถูกต้อง

กว่าระหว่างสองทัศนะของอุละมาฮ์มัซฮับอัชชาฟีอี๋ยกกลุ่มหนึ่งเท่านั้น (ไม่ใช่ทัศนะของอิหม่ามอัชชาฟีอี๋เอง) ในความหมายที่ว่า ทัศนะที่ระบุว่า (يَجِبُ : วาญิบ) นั้นเป็นทัศนะที่ถูกต้องเช่นกัน และเป็นทัศนะที่ถูกต้องกว่าตามความเห็นของอุละมาฮ์มัซฮับอัชชาฟีอี๋อีกกลุ่มหนึ่ง ยิ่งกว่านั้น ทัศนะที่ว่า “วาญิบ” นี้เป็นทัศนะของอิหม่ามอัชชาฟีอี๋

เช่นเดียวกับคำว่า (لِكُلِّ بَلَدٍ رُؤْيَتْهُ) หมายถึง “ทุกประเทศมีสิทธิ์ที่จะ

ตามการดูจันทร์เสี้ยวของประเทศนั้น” ไม่ใช่ (عَلَى كُلِّ بَلَدٍ رُؤْيَتْهُ) ที่มีความหมายว่า “ทุกประเทศจำเป็นต้องตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศนั้น” วัลลอฮุอะอูลัม

4.3 หุ้กัฒของค้ำว่า (ไม่วาญิบ) ตามทัศนะของอุละมาอ์มีซฮัฎบอัชชาฟีอียั กลุ่มหนึ่งดังกล่าวนั้น คือไม่วาญิบตามการเห็นจันทรเสี้ยวของประเทศอื่นที่มี ความแตกต่างด้านมัญละอ ส่วนในด้านของการสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นในหมู่ ประชาชาติมุสลิมด้วยสัญลักษณ์ของอิสลามบนพื้นฐานแห่งเจตนารมย์ของชะ รีอะฮ์อิสลามแล้ว ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าไม่มีประชาชาติมุสลิมท่านใด โดยเฉพาะ บรรดาอุละมาอ์ ที่กล้ากล่าวว่า “ไม่วาญิบ”

4.4 เมื่อเป็นที่ชัดเจนเช่นนี้ ทำไมเราถึงยอมเลือกเส้นทางที่ไม่ ปลอดภัยและวิธีการที่ยุ่งยากกว่า นั่นคือพยายามมองเห็นจันทรเสี้ยวใน ประเทศของเราซึ่งบ่อยครั้งนำไปสู่ความแตกแยกของประชาชาติและขัดแย้ง กับสภาพความเป็นจริง เพียงเพราะยึดติดกับทัศนะของอุละมาอ์บางกลุ่มที่ กล่าวเพียงแต่คำว่า “ไม่วาญิบ” ซึ่งไม่ได้หมายถึง “ไม่อนุญาต” ที่สำคัญทัศนะ ดังกล่าวเป็นเพียงทัศนะที่ถูกต้องกว่าเท่านั้น ไม่ใช่ทัศนะที่ถูกต้องโดยปริยาย ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งที่ซ้อนนี้ (ไม่เด็ดขาด) ไม่ใช่ก็อฎอฮ์ (เด็ดขาด) ในขณะที่ ความเป็นเอกภาพของประชาชาติบนพื้นฐานแห่งชะรีอะฮ์อัลลอฮ์และ สุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เป็นสิ่งที่จำเป็น (วาญิบ) ต้องให้ ความสำคัญโดยไม่มีใครเห็นแย้ง วัลลอฮุอะลุมุสตะฮาน

มาเถิด เรามาครัทธาต่อคำสอนของอัลลอฮ์ที่ได้ตรัสไว้ว่า

﴿أَنْ أَيْمُوا الدِّينَ وَلَا نَتَفَرَّقُوا﴾

ความว่า “พวกเจ้าจงดำรงศาสนาไว้ให้คงมั่น และจงอย่าแตกแยกกัน ในเรื่องศาสนา”⁷²

⁷² สุเราะฮ์ อัจซุร อายะฮ์ที่ 13

บทที่ 12 ฟัตวาอุละมาอ์

ทำยนี้ ข้าพเจ้าขอเชิญชวนพี่น้องมุสลิมทั้งชายและหญิงทั่วทุกมุมโลก โดยเฉพาะพี่น้องมุสลิมที่อาศัยอยู่ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้ เป็นผู้ตามของชาวหะรอหมักกี (อุมมุลกุรอ) ในช่วงการทำอิบาดะฮ์หัจญ์ ใน ด้านความสอดคล้องของวันอะเราะเราะฮ์ วันอีตอฎอฮา และบรรดาวันดีฮริก

ในการอธิบายอายะฮ์

﴿وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ﴾

ความว่า “และพวกเจ้าจงกล่าวรำลึกถึงอัลลอฮ์ในบรรดาวันที่ถูก นับไว้”⁷³

อิบนุละเราะบีอ์ กล่าววว่า “แท้จริงแล้วประชาชาติทั่วทุกมุมโลกล้วน เป็นผู้ตามของบรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ (ที่มักกะฮ์) ในบรรดาวันดังกล่าว”⁷⁴

ฟัตวาจากดาร์ลอิฟตาอ์-อียิปต์

ดาร์ลอิฟตาอ์ อียิปต์ได้ออกคำฟัตวาเมื่อวันที่ 26/3/2005 เกี่ยวกับคำถามเลขที่ 724 ปี 2005 (1426) ดังนี้

คำถาม: ประชาชาติมุสลิมจำเป็นต้องปฏิบัติตนอย่างไรเกี่ยวกับ วันอีตอฎอฮา และการกำหนดวันอะเราะเราะฮ์ในช่วงเวลาที่มีความขัดแย้ง (เรื่องการเห็นจันทรเสี้ยวเพื่อกำหนดวันอะเราะเราะฮ์และอีตอฎอฮา)?

⁷³ สุเราะฮ์ อัล-บะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 203

⁷⁴ อะหุกามอัลกุรอาน ของอิบนุละเราะบีอ์ เล่ม1 หน้า143

คำตอบ: หุก่มคือ ให้ (ประชาชาติมุสลิม) ตาม (การประกาศ) ของ ชาอูดีอาระเบีย (มักกะฮฺ) ตามมติของการสัมมนาที่เมืองเจดดาห์ เพื่อความเป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิมในวันอะเราะาะพะฮฺ”

ฟัตวาจากสภายุโรปเพื่อการฟัตวาและวิจัย

ซีคไฟศ็อล เมาละวีร์รองประธานสภายุโรปเพื่อการฟัตวาและวิจัยได้ออกฟัตวา (เมื่อวันที่ 20/2/2002) ว่า “การมีทัศนะที่ต่างกันเกี่ยวกับการเห็นจันทร์เสี้ยวของเดือนรอมฎอนและอีดีฟิฏริเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้... แต่สำหรับ (การกำหนด) วันอีดีอฎฮาแล้ว ไม่อนุญาตให้มีทัศนะที่แตกต่างกันอย่างเด็ดขาด และแต่ละประเทศไม่จำเป็นต้องเห็นจันทร์เสี้ยวเดือนซุลหิจญะฮฺ การหรือคำนวณ แต่ทว่า ให้สังเกตเวลา (วัน) ที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์เดินทางสู่ทุ่งอะเราะาะฟาต เพราะวันอะเราะาะพะฮฺคือวันที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์วุฎูฟ ณ ทุ่งอะเราะาะฟาต และจะไม่รับพิจารณาการมองเห็นจันทร์เสี้ยวของประเทศอื่นๆ เช่นเดียวกับการคำนวณ ถ้าหากว่าขัดแย้งกับวันที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์กำลังวุฎูฟอยู่ ณ ทุ่งอะเราะาะฟาต”⁷⁵

มติจากสภามัจญ์มะอัลฟิกฮิ อัลอิสลามีย์ อัลดะลีย์

สภามัจญ์มะอัลฟิกฮิ อัลอิสลามีย์ อัลดะลีย์⁷⁶ ได้ออกมิมติเลขที่ 18 (3/6) ในการสัมมนาครั้งที่ 3 ณ ประเทศจอร์แดนเมื่อระหว่างวันที่ 8-13 เคาะฟิร

⁷⁵ http://www.islamonline.net/serviet/satellite?pagename=IslamOnline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA&cid=1122528617226

⁷⁶ สภามัจญ์มะอัลฟิกฮิ อัลอิสลามีย์ อัลดะลีย์เป็นองค์กรระหว่างประเทศ ที่ถูกก่อตั้งที่มักกะฮฺ เมื่อปี 1403 ฮ.ศ. (1983) สมาชิกมาจากตัวแทนของประเทศต่างๆกว่าสี่สิบสามประเทศจากทั่วโลก ซึ่งประกอบด้วยบรรดาผู้ทรงคุณวุฒิและนักนิติศาสตร์อิสลามจากสาขาวิชาต่างๆ (<http://www.fiqhacademy.org.sa>)

1407 ฮ.ศ. ตรงกับวันที่ 11-16/10/1986 เกี่ยวกับความเป็นเอกภาพของการเริ่มต้นจันทร์เสี้ยวจันทร์คิดิว่า “เมื่อมีการยืนยันเห็นจันทร์เสี้ยวจากประเทศใดประเทศหนึ่งชาวมุสลิมทุกคนจำเป็นต้องยึดถือถือกับการเห็นดังกล่าว และไม่มี การพิจารณาใดๆสำหรับความแตกต่างของมัญญะฮฺ เนื่องจากความครอบคลุมของคำสั่งให้ถือถือถือและออกอีดี”⁷⁷

⁷⁷ วารสารมัจญ์มะอัลฟิกฮิ อัลอิสลามีย์ ลำดับที่ 3 เล่ม 2 หน้า 811

บทที่ 13

มติการประชุมที่ประเทศไทย

1. การประชุมที่กรุงเทพฯ

ข้าพเจ้าพร้อมกับนักวิชาการอีกหลายท่านจากจังหวัดปัตตานีเคยได้รับเชิญจากท่านจุฬาราชมนตรีหะยีประเสริฐ มะหะหมัด (เราะฮิมะฮุลลอฮฺ) เพื่อเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับปัญหาการดูจันทร์เสี้ยว พวกเราได้ตอบรับคำเชิญดังกล่าวและเข้าร่วมประชุมที่ศูนย์กลางอิสลาม กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 28 ซุลเกาะตะฮฺ 1411 (10/6/1991) ผู้ทรงคุณวุฒิจากจังหวัดต่างๆ ที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนั้นมีทั้งหมด 23 ท่าน

ที่ประชุมได้นำเสนอเอกสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดูจันทร์เสี้ยวของจันทร์เสี้ยวรอมฎอน อีดฟิฏริ และอีดอฎฮา หลังจากนั้นที่ประชุมเห็นชอบให้มีการโหวตเสียง ผลปรากฏว่า มีผู้สนับสนุนทัศนะที่ให้ปฏิบัติตามการประกาศวันอะเราะเราะฮฺจากนครมักกะฮฺในกรณีของการกำหนดวันอีดอฎฮา และตามการดูจันทร์เสี้ยวในประเทศไทยในกรณีของการกำหนดวันแรกของจันทร์เสี้ยวรอมฎอนและวันอีดฟิฏริทั้งหมด 17 เสียง และมีเพียง 6 เสียงเท่านั้นที่สนับสนุนให้ปฏิบัติตามการดูจันทร์เสี้ยวในประเทศทั้งสามกรณี แต่ ด้วยกำหนดของอัลลอฮฺและสิ่งใดที่พระองค์ทรงประสงค์พระองค์ก็จะกำหนดสิ่งนั้น มติเสียงส่วนมากในการประชุมดังกล่าวกลับไม่ค่อยได้รับความเห็นชอบจากท่านจุฬาราชมนตรีหะยีประเสริฐ มะหะหมัด ด้วยเหตุผลกลัวเกิดความแตกแยกในสังคมมุสลิม วัลลอฮุลมุสตะอาน

2. การประชุมที่จังหวัดนราธิวาส

หลังจากเดินทางกลับจากกรุงเทพฯ ข้าพเจ้าและผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งประธานกรรมการอิสลามและคณะกรรมการประจำจังหวัดปัตตานียะลา และนราธิวาสในสมัยนั้น ได้ร่วมกันประชุมอีกครั้งหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส ในวันเสาร์ที่ 3 ซุลหิจญะฮฺ 1411 (15/6/1991) การประชุมในครั้งนี้อัตถุประสงค์ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้กำหนดวันอีดอฎฮาตามการประกาศวันอะเราะเราะฮฺและวันนะหฺร์ของนครมักกะฮฺ จากมติการประชุมในครั้งนั้นกลายเป็นบรรทัดฐานการยึดปฏิบัติของกรรมการอิสลามประจำจังหวัดภาคใต้ในการกำหนดวันอีดอฎฮา นับตั้งแต่นั้นเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน นอกจากสองสามปีที่ผ่านมามีเท่านั้น ซึ่งเหตุการณ์ความแตกแยกเรื่องกำหนดวันอีดอฎฮา ก็ได้กลายเป็นประเด็นถกเถียงขึ้นมาอีกครั้ง วัลลอฮุลมุสตะอาน

นี่คือการบันทึกของ ดร. อับดุลหะลีล มะหะหมัด เกี่ยวกับการประชุมดังกล่าว ซึ่งท่านเป็นผู้หนึ่งที่เข้าร่วมประชุมทั้งสองครั้ง

คำสงท้าย

การถือศีลอดอะเราะเราะฮ์ซึ่งตามด้วยการออกอีตอฎฮาตาม เหตุการณ์จริงที่ประชาชาติมุสลิมที่กำลังรวมตัวรูกูฟอยู่ ณ ทุ่งอะเราะเราะฮ์ เป็นชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์และสุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ อีกทั้งยัง สอดคล้องกับการอิญติฮาดของอิหม่ามอัชชาฟีอีฮ์และบรรดาอิหม่าม มัซฮับฟิกฮ์อีกสามมัซฮับ และไม่ขัดแย้งกับทัศนะของอูลมะมาฮ์อิสลามที่ ได้รับความเชื่อถือและยอมรับ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งผลลัพธ์ที่ตามมา คือความเป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิม ความยิ่งใหญ่ของอิสลาม และ ศักดิ์ศรีของชาวมุสลิมอันเป็นสิ่งที่มุสลิมทุกคนต้องขำรังไว้

ในทางตรงกันข้าม การถือศีลอดอะเราะเราะฮ์ที่ไม่ตรงตามเหตุการณ์จริง ของวันอะเราะเราะฮ์และวันอีตอฎฮาที่ไม่ตรงกับวันนะหฺร์ที่นครมักกะฮ์ เนื่องจาก เพราะแต่ละประเทศต่างดูจันทร์เสี้ยวอย่างเอกเทศด้วยเหตุผลด้านมัญญะฮ์ที่ ต่างกัน อันนำไปสู่ความแตกแยกของประชาชาติมุสลิม ถือว่าเป็นหน้าที่ รับผิดชอบของบรรดาผู้นำมุสลิมของแต่ละประเทศทั้งบนโลกนี้และโลก อะคีเราะฮ์ วัลลอฮุลมูสตะอาน วะฮูวะ อะอฺละมุ บิศเศาะวาบ

แท้จริงแล้ว ข้าพเจ้าไม่มีสิทธิ์ที่จะบังคับผู้ใดให้ปฏิบัติตามหุกุม ไตหุกุมหนึ่งที่อูลมะมาฮ์มีทัศนะขัดแย้งกัน โดยเฉพาะในหมู่อูลมะมาฮ์มัซฮับ อัชชาฟีอีฮ์ ข้าพเจ้าเพียงแต่ปรารถนาจะชี้แจงเพื่อสร้างความกระจ่าง ขณะเดียวกันก็เพื่อเรียกความสนใจและกระตุ้นเตือนจิตสำนึกของประชาชาติ มุสลิมที่กำลังหลงลืมให้หวนกลับคืนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาผู้นำ ใน ประเด็นที่ว่า สมควรหรือไม่ที่เราจะมาร่วมกันขบคิดและกำหนดจุดยืนที่ชัดเจน ในปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้อกับสัญลักษณ์แห่งศาสนาและภาพลักษณ์โดยรวม

ของศาสนาอิสลามในวินที่ยิ่งใหญ่ ดังเช่นวันอีตอฎฮา เพื่อความสมานฉันท์และ เป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิมและขำรังไว้ซึ่งเป่าประสงค์แห่งชะรีอะฮ์ อิสลาม รวมทั้งรอดพ้นจากการพิพากษาของอัลลอฮ์ในวันอาคิเราะฮ์ เพราะนั่น คือภาพลักษณ์อีกด้านหนึ่งของอิสลามที่ทรงอิทธิพลและแสดงถึงภาพพจน์ที่ แท้จริงของอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือลบก็ตาม ซึ่งเป็นที่สนใจของ ประชาชาตินบีมุหัมมัด ﷺ ทั้งที่เป็นประชาชาติอิญาบะฮ์ (มุสลิม) และ ประชาชาติตะวะฮ์ที่ยังไม่ได้เข้ารับอิสลาม ตลอดจนมัจดูฮ์ (ผู้ที่ถูกเชิญชวนสู่วิถี ชีวิตแห่งอิสลาม) บนโลกนี้ โดยเฉพาะประชาชาติมุสลิมในปัจจุบันซึ่งกำลัง เผชิญกับภาวะคุกคามที่นำไปสู่ความแตกแยก และแผนการณ์ที่ชั่วร้ายของศัตรู ด้วยการใส่ร้ายป้ายสีด้วยสิ่งบิดเบือน เพราะบ่อยครั้งที่เหตุการณ์เช่นนี้ได้บั่น ทอนสถานภาพของเราในฐานะ “ประชาชาติที่ดีเลิศ” และเป็นผู้นำแทนของ อัลลอฮ์ บนโลกนี้

ท้ายนี้ข้าพเจ้าขอกล่าวว่า ในเมื่อท่านเราะสูล ﷺ ได้กำหนดวัน อะเราะเราะฮ์แล้วว่าเป็นวันที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์กำลังรูกูฟอยู่ ณ ทุ่งอะ ระเราะเราะฮ์พร้อมกับอิหม่ามของพวกเขา ไม่ว่าจะวันนั้นจะตรงกับวันที่เก่า หรือ วันที่สิบของเดือนซุลหิจญะฮ์ -ตามทัศนะของอูลมะมาฮ์มัซฮับอัชชาฟีอีฮ์- ก็ ตาม ในขณะที่อิหม่ามอัชชาฟีอีฮ์ก็ได้กำหนดไว้ว่าวันอีตอฎฮาคือวันที่ถัดจาก วันอะเราะเราะฮ์ ดังนั้นหน้าที่ของเรามีเพียงเฝ้าติดตามการประกาศวันอะ ระเราะเราะฮ์จากมักกะฮ์เท่านั้นเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประกาศวันอีตอฎฮาที่ ประเทศเรา

ด้วยการปฏิบัติดังกล่าวทำให้ทั่วโลกได้ประจักษ์ถึงคำสอนที่ท่านเราะ สูล ﷺ ได้กำหนดเกี่ยวกับวันอีตอฎฮาสำหรับประชาชาติของท่านด้วยคำว่า

«...وَالْأَضْحَى يَوْمٌ يُضْحِي النَّاسُ»

ความว่า “วันอีตอฎฮากก็คือวันที่คนทั้งหลายเชือดสัตว์ قربานกัน (หมายถึงวันนحرในพิธีการหัจญ์)”⁷⁸

แน่นอนว่าไม่มีผู้ใดปฏิบัติค่านกับสิ่งดังกล่าวแม้แต่คนเดียว ดังนั้นเจตนากรรมแห่งชะรีอะฮ์อิสลามในการสร้างเอกภาพในหมู่ประชาชาติมุสลิมจึงได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมผ่านชือฮารุ (สัญลักษณ์) อันยิ่งใหญ่นี้ วัลลอฮูอะออลัม

أَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ، وَأَفْوِضُ أَمْرِي إِلَى
اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ. رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ،
وَتُبَّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ. رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ
سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا، رَبَّنَا إِنَّكَ
رَؤُوفٌ رَحِيمٌ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ، وَالْمُسْلِمِينَ
وَالْمُسْلِمَاتِ، وَأَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِهِمْ، وَآلِفْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَاجْعَلْ فِي
قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَالْحِكْمَةَ، وَثَبِّتْهُمْ عَلَى مِلَّةِ رَسُولِكَ، وَأَوْزِعْهُمْ أَنْ
يُؤْفُوا بِعَهْدِكَ الَّذِي عَاهَدْتَهُمْ عَلَيْهِ، وَأَنْصُرْهُمْ عَلَى عَدُوِّكَ
وَعَدُوِّهِمْ، إِلَهَ الْحَقِّ وَاجْعَلْنَا مِنْهُمْ. عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا، رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا
فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ، وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ. عَلَى اللَّهِ
تَوَكَّلْنَا، رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ، رَبَّنَا آتِنَا

فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى
نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ، سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا
يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา

มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

25 เราะบีอูลเอาวัล 1431

11 มีนาคม 2010

⁷⁸ หะดีษเศาะฮี้หฺ บันทีกโดยอัด-ติรมิซียฺ หมายเลข 802 ทำนกล่าว่า เป็นหะดีษหะสัน เฆาะรีบเศาะฮี้หฺ, และบันทีกโดยอิบนุ มาญะฮฺ หมายเลข 1660 (ดู อิรราวอ์ อัล-เฆาะลีล ของ อัล-อัลบานียฺ หมายเลข 905)

บรรณานุกรม

- 1- أحكام الاختلاف في رؤية هلال ذي الحجة لابن رجب
- 2- أحكام القرآن لابن العربي
- 3- الإحكام في تمييز الفتاوى عن الأحكام للقرافي
- 4- إرواء الغليل للألباني
- 5- الأساس في السنة وفقهها للشيخ سعيد حوي
- 6- الاستذكار لابن عبد البر
- 7- الأشباه والنظائر لابن نجيم
- 8- الأشباه والنظائر للسيوطي
- 9- الإشراف على مذاهب العلماء لابن المنذر
- 10- إعلام الموقعين لابن قيم الجوزية
- 11- الأعلام للزركلي
- 12- الأم للشافعي
- 13- أوائل الشهور العربية لأحمد شاكر
- 14- البحر المحيط للزركشي
- 15- بدائع الصنائع للكاتاني
- 16- بدائع الفوائد لابن القيم
- 17- تحفة الأحوذى بشرح جامع الترمذي للمباركفوري
- 18- التمهيد لابن عبد البر
- 19- توجيه الأنظار لتوحيد المسلمين في الصوم والإفطار للحافظ الغماري.
- 20- الجامع الكبير للترمذي
- 21- الجامع لأحكام القرآن للقرطبي
- 22- الروضة الندية للشوكاني
- 23- سلسلة الأحاديث الصحيحة للألباني
- 24- سنن ابن ماجه

- 25- سنن أبي داود
- 26- السنن الكبرى البيهقي
- 27- شرح الخرشي على مختصر خليل،
- 28- صحيح ابن حبان
- 29- صحيح ابن خزيمة
- 30- صحيح البخاري
- 31- صحيح الجامع الصغير
- 32- صحيح سنن ابن ماجه
- 33- صحيح سنن أبي داود للألباني
- 34- صحيح مسلم
- 35- عون المعبود لعبد العظيم الآبادي
- 36- فتاوى السبكي
- 37- الفروع لابن مفلح
- 38- الفروق للقرافي
- 39- قواعد الأحكام في مصالح الأنام للعز بن عبد السلام
- 40- القواعد الفقهية بين الأصالة والتوجيه للدكتور محمد بكر إسماعيل
- 41- القواعد الفقهية للندوي
- 42- مجمع الفقه الإسلامي الدولي
- 43- مجموع الفتاوى للشيخ أحمد بن عبد الحلیم
- 44- المجموع للنووي
- 45- المحصول في علم الأصول للفخر الرازي
- 46- المحلى لابن حزم
- 47- المراسيل لأبي داود
- 48- مسند أبي يعلى
- 49- مسند الإمام أحمد
- 50- معالم السنن للخطابي

- 51- مغني المحتاج للخطيب الشريبي
52- المغني لابن قدامة
53- المنشور في القواعد للزرکشي
54- المنهاج للنووي برسام مغني المحتاج للشريبي
55- الموطأ للإمام مالك
56- نيل الأوطار للشوكاني

[Htp://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=Islamonline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528617226](http://www.islamonline.net/servlet/Satellite?pagename=Islamonline-Arabic-Ask_Scholar/FatwaA/FatwaA&cid=1122528617226)

IslamHouse.com